VUC

Avu og enkeltfags-hf

Evalueringsrapport

[redacted]

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) er en selvstændig institution under Undervisningsministeriet. Instituttet udvikler og skaber synlighed om uddannelse og er nationalt videnscenter inden for evalueringsområdet.

Læs mere om EVA på www.eva.dk.

VUC

Avu og enkeltfags-hf

2005

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

VUC

© 2005 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:
Danmarks Evalueringsinstitut sætter komma efter Dansk Sprognævns anbefalinger

Bestilles hos:
Alle boghandlere eller på EVA's hjemmeside www.eva.dk

40,- kr. inkl. moms

ISBN 87-7958-234-6

Indhold

Forord 5

1 Resumé 7

2 Indledning 11

2.1 Evalueringsgruppe og projektledelse 12
2.2 De evaluerede VUC'er 13
2.3 Dokumentation og metode 13
2.4 Læsevejledning 14
2.5 Præsentation af VUC 15

3 Organisering, målsætninger og profil 21

3.1 Et generelt indtryk af VUC'erne 21
3.2 VUC'ernes profil og identitet som uddannelsesinstitution 22
3.3 Amternes målsætninger, tilbud og information 26
3.4 Amternes kvalitetssikring og -udvikling 30
3.5 VUC'ernes målsætninger og kriterier for målopfyldelse 30

4 Underviserne 35

4.1 Underviserne i tal 35
4.2 Samarbejde 36
4.3 Efter- og videreuddannelse 36
4.4 Underviserne og kursistgruppen 37
4.5 Kursisternes tilfredshed med underviserne 38
4.6 Fastholdelse af medarbejdere 39
4.7 Evalueringsgruppens vurdering 39

5	**Kursister**	**41**
5.1	Kursisterne i tal – avu og hf	41
5.2	VUC'ernes beskrivelse af kursisterne	46
5.3	Tiltag for de unge	49
5.4	Tiltag for de tosprogede	50
5.5	Kursistgrupper der ikke hører hjemme på VUC eller er fejlplaceret niveaumæssigt	52
5.6	Kursisttyper der mangler	53
5.7	Fagligt niveau	53
5.8	Evalueringsgruppens vurdering	53
6	**Gennemførelse, fravær og prøvedeltagelse**	**55**
6.1	Fravær og frafald 2001	55
6.2	Fravær, frafald og prøvefrekvenser på de fem VUC'er	58
6.3	Registrering og evaluering af oplysninger	63
7	**Vejledningen**	**65**
7.1	Vejledningens grundlag	65
7.2	Vejledning af potentielle kursister	68
7.3	Gennemførelsesvejledning	74
7.4	Vejledning videre fra VUC	81
7.5	Vejledningen generelt	84
8	**Undervisningen**	**87**
8.1	Organisering af undervisningen	87
8.2	Undervisningsformer	90
8.3	Kursisternes indflydelse	94
8.4	Evaluering af undervisningen	95
8.5	Kursisternes oplevelse af undervisningen	97
8.6	Evalueringsgruppens vurdering af undervisningen generelt	98
9	**Efter VUC**	**101**
9.1	Eksamen og prøver	101

9.2 Effekten af VUC 102
9.3 Evalueringsgruppens vurdering 108

10 Kvalitetssikring og –udvikling 109
10.1 Kvalitetssikring – organisering og gennemførelse 109
10.2 Visioner for fremtiden 111

11 Svensk voksenuddannelse 113

Appendiks
Appendiks A: VUC'ernes opfyldelse af vurderingskriterierne 119
Appendiks B: Anbefalinger 127
Appendiks C: Kommissorium 131
Appendiks D: Evalueringsgruppens medlemmer 135

Rapporter fra EVA 137

Forord

Danmarks Evalueringsinstitut, EVA, fremlægger i denne rapport evalueringen af almen voksenud dannelse (avu) og enkeltfags-hf på VUC, voksenuddannelsescentrene i Danmark.

Evalueringen indgår i EVA's handlingsplan for 2004 og er gennemført i perioden juli 2004 til juni 2005.

Evalueringen undersøger hvilken profil og funktion VUC har i det samlede uddannelsesbillede. Centrale problemstillinger er hvilke kursister der benytter VUC'ernes tilbud, hvordan de vurderer undervisningen, og hvilken effekt den har. Da der i mange tilfælde er tale om kursister der ikke er uddannelsesvante, og som derfor har brug for støtte undervejs, er VUC'ernes vejledning viet ekstra opmærksomhed.

Vi forventer at rapporten kan danne grundlag for VUC'ernes fortsatte arbejde med at udvikle og kvalitetssikre kursustilbud og vejledning. Derudover kan den være med til at kvalificere debatten om VUC'ernes rolle i dag og i fremtiden.

Evalueringen er gennemført i forlængelse af evalueringen af forberedende voksenundervisning (FVU) der for en stor dels vedkommende også tilrettelægges af VUC'erne.

Eva Hofman-Bang
Formand for evalueringsgruppen

Christian Thune
Direktør for EVA

1 Resumé

Formålet med denne evaluering har været at undersøge og vurdere i hvilken grad undervisningen på avu og enkeltfags hf opfylder formålsbestemmelserne. Evalueringen har derfor set på VUC'ernes arbejde for at udvikle kursisternes studiemæssige, erhvervsrelaterede og personlige kompetencer og analyseret de konkrete effekter på kursisternes arbejds- eller studiesituation efter endt forløb på VUC.

Avu og enkeltfags-hf på VUC er karakteriseret ved en meget sammensat kursistgruppe – unge og gamle, målrettede, "aktiverede" eller con amore-kursister, dansk- eller tosprogede. Nogle går på kursus for at få adgang til videre uddannelse, andre bruger kurserne som efteruddannelse eller kommer af almindelig interesse. Fælles for det store flertal af dem er imidlertid en bemærkelsesværdig høj grad af tilfredshed med det VUC kan tilbyde. De undervises af en gruppe lærere der af kursisterne beskrives som meget engagerede, og som selv giver udtryk for at de motiveres af de pædagogiske udfordringer der følger med de forskellige forudsætninger, krav og forventninger kursisterne har. Ledelser og undervisere vurderes også at have en høj bevidsthed om VUC's formål og samfundsmæssige funktion, og de må generelt siges at løse deres grundlæggende opgave tilfredsstillende på de givne betingelser. Samtidig er det netop kursistsammensætningen og "sweeper-funktionen" der giver VUC de største vanskeligheder: højt fravær, lav gennemførelse og en ujævn effekt for kursisternes arbejdssituation og videre uddannelse – det er forhold man er nødt til at arbejde med.

Evalueringsgruppens centrale anbefalinger

Lærerne skal efteruddannes
Der gives en række anbefalinger der peger på at underviserne skal rustes bedre til at løfte opgaven med et stigende antal svage, uddannelsesfremmede unge og med de tosprogede. Ledelserne anbefales at lægge en samlet strategi og tage de fornødne initiativer til den relevante efteruddannelse i denne forbindelse.

Anbefalingen skal ses som en erkendelse af at VUC skal kunne rumme også disse nye kursistgrupper, men at det fordrer at underviserne har flere redskaber til at differentiere pædagogikken og tage de nødvendige hensyn.

Fravær skal håndteres mere systematisk og konsekvent
Flere anbefalinger handler om fravær eftersom fremmødet på kurserne generelt er meget svingende. Dette er et forstyrrende element i undervisningen, og for den enkelte kursist kan et højt fravær betyde et mangelfuldt udbytte af kurset og være en glidebane der i sidste ende fører til frafald.

Anbefalingerne sigter på at fraværsreglerne skal være klarere og ikke mindst håndhæves konsekvent. Kursisterne opfatter det sådan at reglerne kan bøjes meget langt, hvilket svækker respekten for dem. Desuden anbefales det at der udarbejdes strategier af mere pædagogisk art, altså knyttet til undervisningen, for forebyggelse af fravær. Og endelig anbefales VUC'erne at kvalitetssikre og analysere det statistiske materiale de selv indsamler om fravær og frafald, med henblik på at kunne agere mere systematisk på dette område.

Balancen mellem "nursing" og "kursisternes eget ansvar" skal klarlægges
VUC'ernes ledelser skal påtage sig at udstikke retningslinjer for hvor balancen skal være mellem at "nurse" kursisterne og overlade et større ansvar for fremmøde og gennemførelsen til dem selv. Flere steder er det fx kutyme at fraværende kursister bliver ringet op, får tilsendt gennemgået materiale fra timerne osv. for at hjælpe dem til at gennemføre. Men andre steder – og det kan også variere fra lærer til lærer – lader man i højere grad kursisterne håndtere disse ting selv ud fra en betragtning om at de er, eller skal lære at være, ansvarlige for sig selv.

Anbefalingen skal ses som et udtryk for at den inkonsekvens der kan ligge i dette, set med kursisternes øjne, udgør et problem i sig selv.

En anden anbefaling peger således også på at vejlederne ved det enkelte VUC skal opstille fælles holdninger til og koordinere opfølgningen på kursister med stort fravær – igen for at sikre en ensartet praksis som kursisterne kan forholde sig til.

Der skal etableres flere fagtilbud på lavere niveauer
Både kursister og undervisere påpeger at en del kursister har mangelfulde forudsætninger, så det laveste niveau på avu reelt er for svært. At kursister er nødt til at gå på hold hvor de har svært ved at følge med, kan være et problem både for dem selv og for de øvrige kursister på holdet. Det anbefales derfor at Undervisningsministeriet giver mulighed for at etablere flere tilbud under det eksisterende avu-niveau.

Anbefalingernes status

Anbefalingerne er vurderinger foretaget af en ekstern, faglig ekspertgruppe. De er et udtryk for gruppens prioritering af væsentlige områder i det omfattende dokumentationsmateriale som evalueringen bygger på. Anbefalingerne er rettet mod forskellige ansvarlige og skal føre til opfølgning og udvikling på det evaluerede område.

Rapporten indeholder flere anbefalinger end dem der er anført i dette resumé. De er placeret løbende i rapportens kapitler i umiddelbar forlængelse af de analyser de knytter sig til. I Appendiks B findes desuden en liste over alle rapportens anbefalinger.

2 Indledning

VUC er en central del af det offentlige tilbud til voksne uden tilstrækkelig grund- eller ungdomsuddannelse. VUC tilbyder almen voksenuddannelse (avu - svarende til 9.-10. klasse), prøveforberedende enkeltfagsundervisning til højere forberedelseseksamen (enkeltfags-hf) og anden voksenundervisning, fx forberedende voksenundervisning (FVU) og rekvireret undervisning i samarbejde med erhvervslivet. Denne evaluering omfatter avu og hf enkeltfag.

Avu og hf er to forskellige uddannelser der begge har til formål at forbedre kursisternes studiemæssige, arbejdsmarkedsrelaterede og personlige kompetencer. VUC'erne har i det seneste årti oplevet at kursistprofilen har ændret sig, og at søgningen generelt er faldet. Kursisterne kommer med meget forskellige forudsætninger og forskellige mål med at deltage i undervisningen. Samlet gør dette det interessant at afdække hvilken rolle VUC i dag spiller i det danske uddannelsessystem, ikke mindst set i relation til intentionen udtrykt i lovgivningen fra 2000 om at skabe et samlet videreuddannelsessystem for voksne i Danmark.

Evalueringen undersøger og vurderer derfor i hvilken grad VUC opfylder formålsbestemmelserne i lovgivningen om almen voksenuddannelse og om studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne. Evalueringens hovedsigte er at vurdere VUC'ernes arbejde for at udvikle kursisternes *studiemæssige, erhvervsrelaterede og personlige kompetencer* og analysere *de konkrete effekter* som de kommer til udtryk i kursisternes arbejds-/studiesituation og muligheder efter endt VUC-uddannelse.

Som baggrund for disse vurderinger analyserer evalueringen *hvordan VUC'ernes aktiviteter forholder sig til formålsbestemmelserne*, og ser herunder konkret på

- amternes målsætninger for VUC/VUC'ernes egne målsætninger
- VUC'ernes faglige profil og identitet som uddannelsesinstitution
- kvalitetssikring i uddannelserne
- organisering af undervisningstilbuddene
- studievejledning (både af potentielle og indskrevne kursister)

- vægtning af eksamensbeviser over for kompetenceudvikling
- VUC som brobygger til andre uddannelser.

Endelig har evalueringen inddraget *kursisterne og deres forudsætninger* for at kunne vurdere uddannelsernes effekt. Her ses særligt på følgende emner:

- rekruttering, kursisternes egne intentioner med VUC-uddannelse, forudsætninger, mønsterbrydere, tosprogede
- frafald og gennemførelse.

Evalueringsgruppens vurderinger tager udgangspunkt i en række kriterier der er formuleret inden for alle disse temaer. Kriterierne, og evalueringsgruppens vurdering af hvorvidt VUC'erne opfylder dem, findes i appendiks A.

Det skal bemærkes at en del af VUC'ernes "almindelige", taxameterfinansierede avu-undervisning er organiseret som rekvirerede forløb der benyttes af virksomheder til uddannelse af deres medarbejdere. Andre rekvirerede hold kan være betalt af rekvirenten. I det omfang den rekvirerede undervisning er organiseret som almindelige hold og taxameterfinansieret, indgår den selvfølgelig også i evalueringen.

2.1 Evalueringsgruppe og projektledelse

En evalueringsgruppe har det faglige ansvar for rapportens vurderinger og anbefalinger. Gruppen er nedsat til lejligheden og består af fagfolk med særlig indsigt i voksenuddannelse, voksenvejledning, uddannelse af unge og tosprogede og erhvervslivets behov for opkvalificering af arbejdskraften. Evalueringsgruppens medlemmer er:

- Direktør Eva Hofman-Bang, Handelsskolen Ishøj og Taastrup (formand)
- Amanuensis, ph.d. Lise Lund, Institut for Pædagogisk Sociologi, DPU
- Uddannelseskonsulent Inge Steen Mikkelsen, Dansk Industri
- Studievejleder og underviser Anny Overgaard, Herning hf og VUC
- Kvalitetsudvikler og koordinator Mats Holm, Skövde Kommun, Sverige

I appendiks D findes en nærmere beskrivelse af de enkelte medlemmers baggrund.

En projektgruppe fra EVA har det metodiske ansvar for evalueringen og har bl.a. skrevet evalueringsrapporten. Projektgruppens medlemmer er:

- Helene Brochmann, evalueringskonsulent (koordinator)
- Stine Boisen, evalueringsmedarbejder (fra august 2004 til december 2004)

- Kamille Godrim Jakobsen, evalueringsmedarbejder (fra januar 2005)

2.2 De evaluerede VUC'er

Evalueringen er gennemført på fem VUC'er der er udvalgt så de repræsenterer helheden ud fra geografiske og størrelsesmæssige kriterier: VUC Fyn, VUC Fredericia, VUC Thy-Mors, VUC Storstrøm og Københavns VUC (KVUC). VUC'erne har desuden forskellige karakteristika som både gør dem interessante hver især og samlet set da de omtrentligt dækker de regioner der formentlig bliver resultatet af den nye strukturreform. VUC Fyn og VUC Storstrøm er eksempler på VUC'er der er fusioneret inden for de senere år. VUC Fyn har i den forbindelse etableret en interessant styreform med en funktionsopdelt ledelse, og VUC Storstrøm er kendt for sin særligt erhvervsrettede profil. VUC Fredericia er et meget lille VUC eftersom VUC'erne i Vejle Amt har valgt *ikke* at fusionere. VUC Thy-Mors repræsenterer Nordjylland og er valgt fordi det andet VUC i området, VUC Nordjylland, netop var fusioneret da evalueringen gik i gang, og det derfor ikke var hensigtsmæssigt at involvere dem lige på det tidspunkt. Endelig er KVUC med som repræsentant for "universitetsby-VUC'erne" der er karakteriseret ved at have en meget større hf-afdeling med mere målrettede kursister end de øvrige.

2.3 Dokumentation og metode

Evalueringen er gennemført på baggrund af et kommissorium der blev vedtaget af EVA's bestyrelse i januar 2003. Kommissoriet gør rede for evalueringens formål, organisering og metode og kan ses i appendiks C.

2.3.1 Selvevaluering

De fem udvalgte VUC'er gennemførte selvevalueringer i november-december 2004 hvor de beskrev og vurderede deres egen praksis på avu- og hf-området. Selvevalueringsrapporterne tog udgangspunkt i en række spørgsmål fra EVA der var formuleret med udgangspunkt i de kriterier for kvalitet som evalueringen bygger på. Kriterierne er opstillet ud fra formålet og temaerne i kommissoriet.

2.3.2 Besøg

Evalueringsgruppen og projektgruppen besøgte de fem VUC'er i januar februar 2005 og mødte selvevalueringsgrupperne, kursister, undervisere, vejledere og ledelserne. Møderne blev struktureret af en spørgeguide der tog udgangspunkt i selvevalueringerne.

2.3.3 Kursistundersøgelser

DMA/Research gennemførte i december 2004 to spørgeskemaundersøgelser med kursister på vegne af EVA. Den ene var med igangværende kursister der fik udleveret spørgeskemaet af en

medarbejder fra DMA i en undervisningstime. Underviserne på holdet fik ekstra spørgeskemaer til kursister der var fraværende, og de kunne efterfølgende sende deres svar i en frankeret svarkuvert. Der blev i alt uddelt 1499 skemaer på et antal hold der så vidt muligt skulle dække de fem VUC'er, deres underafdelinger, avu og hf, de forskellige fag, enkeltfag og fuldtidskursister, aften- og daghold og hold- og værkstedsundervisning. Der blev i alt indsamlet 1054 skemaer på holdene, og 110 kom retur med posten. Dette giver i alt 1164 besvarelser, hvilket både er en tilfredsstillende svarprocent (78 %) og tilstrækkeligt til den efterfølgende databehandling.

Den anden undersøgelse blev gennemført blandt kursister der havde afsluttet et forløb på VUC i perioden 1. december 2003-30. juni 2004, altså mellem et helt og et halvt år før undersøgelsens gennemførelse. Af disse fik i alt 2283 tilsendt et spørgeskema med posten. 1031 sendte svar retur, og yderligere 173 svarede ved en efterfølgende opringning. DMA vurderer at dette antal er tilstrækkeligt til at gennemføre den statistiske databehandling, ligesom svarprocenten på 53 % er tilfredsstillende.

DMA har udarbejdet to rapporter om undersøgelsernes resultater, og disse offentliggøres som bilag til evalueringsrapporten. Resultaterne af undersøgelserne er inddraget i rapporten.

2.4 Læsevejledning

Denne evaluering er bygget på en række kriterier for kvalitet som evalueringsgruppen har opstillet for VUC'erne. Kriterierne – og en oversigt over VUC'ernes opfyldelse af dem – findes i appendiks A. Kriterierne er desuden gengivet som indledning til de afsnit hvor de behandles. Her er de markeret med et punkt: •. I det efterfølgende afsnit, "Evalueringsgruppens vurdering", er kriteriet nævnt igen, denne gang med en markering af om evalueringsgruppen mener at kriteriet er opfyldt:

✓ betyder at alle VUC'erne opfylder kriteriet
(✓) betyder at nogle af VUC'erne opfylder kriteriet, eller at VUC'erne kun delvis opfylder det
÷ betyder at ingen eller kun ét af VUC'erne opfylder kriteriet.

Kapitlerne 3-10 gør rede for de temaer som kriterierne foreskriver, foruden emner som evalueringsgruppen har fundet det væsentligt at behandle. Kapitel 11 beskriver kort som perspektivering og inspiration det svenske system der svarer til VUC, for at illustrere at man med omtrent de samme målsætninger og målgrupper kan vælge en ganske anderledes model for den praktiske gennemførelse.

I gengivelsen af dokumentationen henvises til selvevalueringsrapporterne, til kursist- eller dimittendundersøgelserne og til evalueringsgruppens besøg på de fem institutioner. Hvis der refereres

fra undersøgelserne, er dette specifikt angivet. Hvis der refereres til at fx "nogle undervisere", "kursister" eller "ledelsen" mener noget, henviser det til udsagn fremkommet på besøgene.

Ikke alle de evaluerede VUC'er nævnes under hvert tema. Beskrivelserne er forsøgt redigeret så det typiske, det specielt gode eller det kritisable er fremhævet, mens gentagelser så vidt muligt undgås. I de tilfælde hvor alle fem nævnes, er rækkefølgen ikke udtryk for nogen kategorisering, men blot for den rækkefølge hvori VUC'erne blev besøgt af evalueringsgruppen, medmindre andet er angivet.

2.4.1 Anbefalinger og opfølgning

De fem VUC'er der har udarbejdet selvevalueringer, har ifølge bekendtgørelsen om opfølgning på evaluering ved Danmarks Evalueringsinstitut mv. (nr. 1117) pligt til at lave en opfølgningsplan til Undervisningsministeriet. Opfølgningsplanerne skal offentliggøres i elektronisk form inden for et halvt år efter evalueringsrapportens offentliggørelse.

Anbefalingerne er placeret i den løbende tekst i analysekapitlerne og følger de enkelte vurderinger. Desuden kan de læses samlet i appendiks B.

2.5 Præsentation af VUC

2.5.1 VUC – voksenuddannelsescentre

I Danmark findes 29 VUC'er med i alt 65 afdelinger. Amterne organiserer og driver de enkelte VUC'er. Ifølge de nyeste tal var der i 2002 i alt ca. 49.000 kursister tilmeldt avu, og ca. 37.000 kursister tilmeldt hf-enkeltfag. Efter at have ligget stabilt på et samlet deltagerantal på ca. 100.000 om året op gennem 90'erne har der siden 2000 været en jævnt faldende tendens. Det er især deltagertallet på avu der er gået ned. (Kilde: Danmarks Statistik, feb. 2003)

VUC udbyder ud over almen voksenuddannelse (avu) og enkeltfags-hf også forberedende voksenundervisning (FVU) og Gymnasiale Suppleringskurser (GSK) samt særlig undervisning for ordblinde.

Formålsbestemmelserne

På avu skal kursisterne "opnå almene forudsætninger for fortsat uddannelse", opnå "almene kundskaber og færdigheder, som er relevante i forhold til arbejdslivet", og deres "forudsætninger for aktiv medvirken i et demokratisk samfund og for at forstå og påvirke egen livssituation" skal styrkes (lov om almen voksenuddannelse og om VUC, § 1). For enkeltfags-hf gælder det at uddannelsen "bidrager til kursisternes personlige udvikling og til at udvikle deres interesser for og evne til aktiv medvirken i et demokratisk samfund" og giver "grundlag for videregående uddan-

nelse og mulighed for at supplere tidligere uddannelse eller for at forbedre deres erhvervsmuligheder." (lov om kursus til højere forberedelseseksamen ... §§ 1 og 5). De tre elementer – det personligt og demokratisk udviklende, det studieforberedende og det arbejdslivsrelaterede – omtales i det daglige som formålsbestemmelsernes "tre ben".

Undervisningen

Kursister på avu og hf kan selv vælge hvor mange fag de ønsker at følge da forløbene er tilrettelagt som undervisning i enkeltfag.

På avu tilbydes undervisning i kernefagene dansk matematik, engelsk, tysk eller fransk, samfundsfag og naturfag minimum en gang om året. Derudover udbydes en række tilbudsfag. I alle disse fag leder undervisningen frem til en prøve. Undervisningen på avu finder dels sted på VUC, dels i de omkringliggende virksomheder. Den undervisning der finder sted på virksomhederne, er enten rekvireret og finansieret af virksomhederne selv eller af den amtslige taxameterordning.

Undervisningen på hf-enkeltfag er, ligesom på avu, på forskellige niveauer og leder frem til prøver der kan sammenstykkes til en hel hf over en årrække. Der tilbydes undervisning i fagene billedkunst, biologi, dansk, datalogi, design, dramatik, engelsk, erhvervsøkonomi, film og tv, filosofi, fransk, fysik, geografi, historie, idræt, italiensk, japansk, kemi, latin, matematik, musik, oldtidskundskab, psykologi, religion, russisk, samfundsfag, spansk, teknikfag og tysk. Ikke alle fag udbydes dog på hvert VUC. Eksamen fra hf giver adgang til optagelse på videregående uddannelser.

Ud over undervisning udbyder VUC'erne værkstedsundervisning og uddannelses- og erhvervsvejledning til kursisterne.

Deltagerbetaling og uddannelsesstøtte

Deltagerbetalingen varierer fra amt til amt. På KVUC koster det fx 100 kr. at deltage i avu-undervisningen i dansk, engelsk og matematik og 300 kr. for øvrige fag, også på hf. På VUC Storstrøm er priserne differentieret så avu-fagene koster mellem 100 og 600 kr., og hf-fagene mellem 400 og 700 kr. Flere steder er det gratis at gå på de samlede fagpakker der forbereder til bestemte uddannelser, og kursisterne får gebyrerne tilbage hvis de fuldender en hel hf.

Der er flere muligheder for at få økonomisk støtte til at deltage i undervisning på VUC: SU (Statens Uddannelsesstøtte), SVU (Statens Voksenuddannelsesstøtte), kontanthjælp og dagpenge.

2.5.2 VUC Fyn

VUC Fyn er forankret i Odense hvor fællesadministrationen og den største af de i alt ni uddannelsesafdelinger befinder sig. De øvrige afdelinger ligger i Faaborg, Glamsbjerg, Munkebo/Nyborg, Ringe, Svendborg, Søndersø, Middelfart og på Langeland/Ærø.

VUC Fyn blev til da man i 2003 samlede de dengang ti selvstændige VUC'er til ét. Administrationen samt den eksterne, interne og internationale udvikling er organiseret som fællesfunktioner der samler afdelingerne, og VUC Fyn er derfor nu en administrativt samlet enhed af ni afdelinger der har hver deres særlige profil og indsatsområder.

I alt har VUC Fyn cirka dobbelt så mange avu-kursister (ca. 7.000) som hf-kursister (ca.3.500), opgjort som antal individer. Optalt som "årskursister" – altså antallet af læste "fuldtidsskemaer" på et år - er der i skoleåret 2004/05 hhv. 1432 på avu og 1469 på hf. Der er 152 fastansatte og 5 løstansatte undervisere på avu og 113 fastansatte og 42 løstansatte undervisere på hf.

Undervisningstilbud

VUC Fyn tilbyder undervisning på avu, hf, GSK, FVU og GIF (1-årigt gymnasialt kursus for udlændinge). Avu tilbydes på trin 1 og trin 2. Nogle fag udbydes som særligt tilrettelagt introducerende undervisning hvor undervisningen suppleres med vejledning. På hf-niveau kan man ud over de normale enkeltfag vælge fagpakker der er adgangsgivende til pædagog-, socialrådgiver- og sygeplejerskeuddannelsen. Desuden tilbyder VUC Langeland/Ærø i samarbejde med Marstal Navigationsskole en hel hf med særlig vægt på søfart.

VUC Fyn tilbyder kompenserende specialundervisning for ordblinde på afdelingerne i Odense og Glamsbjerg. Derudover udbydes en række virksomhedsrettede kurser inden for samarbejde og kommunikation, edb, læsning og skrivning samt et iværksætterkursus for selvstændige.

2.5.3 VUC Fredericia

VUC Fredericia er et ud af fire selvstændige VUC'er i Vejle Amt. VUC'et består af én afdeling, der ligger i udkanten af Fredericia.

Fredericia er et lille VUC med 649 kursister på avu (152 årskursister) og 304 på hf (143 årskursister). Der er 15 fastansatte og 5 løstansatte avu-undervisere samt 11 fastansatte og 10 løstansatte hf-undervisere.

Undervisningstilbud

VUC Fredericia udbyder kurser på FVU, avu og hf. Det er muligt at følge fleksundervisning på enkelte hf- og avu-fag. VUC Fredericia tilbyder desuden flere alternativer til de almindelige kursusforløb. Eksempelvis udbydes hf også i samarbejde med Fredericia Maskinmesterskole som *Blå hf* hvor hf-kernefag kombineres med søtekniske fag. Derudover deltager en hf-klasse i år i et udviklingsprojekt omkring et virtuelt forløb hvor der arbejdes med e-learning. Flere udviklingsprojekter retter sig også mod tosprogede. Blandt andet en særlig pakkeløsning der kombinerer dansk og andre valgfrie kernefag med formidlingsøvelser og kulturfag.

VUC Fredericia samarbejder med det lokale erhvervsliv om undervisningsforløb for ansatte i virksomheder. VUC'et tilbyder ud over undervisning i VUC's kernefag også undervisning inden for almen og personlig kompetenceafklaring, uddannelsesplanlægning og it baseret afdækning af almene kompetencer i virksomheden.

2.5.4 VUC Thy-Mors

Viborg Amt har to selvstændige voksenuddannelseskurser - VUC Thy-Mors og VUC Skive-Viborg. VUC Thy-Mors har afdelinger i Nykøbing, Hurup og Thisted. De administrative enheder befinder sig i Nykøbing og Thisted, og de tre afdelinger arbejder sammen som en samlet organisation.

VUC Thy-Mors har 28 fastansatte og 4 løstansatte avu-undervisere og 18 fastansatte og 6 løstansatte hf-undervisere. På avu er der i dette skoleår 165 årskursister og 168 på hf.

Undervisningstilbud

VUC Thy-Mors tilbyder kurser på FVU, avu og hf. Derudover tilbyder man i samarbejde med Nordvestjysk Handelsgymnasium et halvt års introduktionskursus til hf og HG (Handelsskolens Grunduddannelse) for voksne. Ud over en 2-årig hf-klasse udbyder VUC Thy-Mors 1-årige uddannelsespakker som forberedelse til pædagog-, sygeplejerske- og læreruddannelsen eller ingeniør-/teknikeruddannelser. Enkelte avu-fag samt FVU-læsning udbydes med reduceret timetal på små hold i it-caféer i en række landsbyer på Mors og i Sydthy. Endvidere har VUC Thy-Mors en omfattende rekvireret undervisning på private virksomheder, offentlige institutioner og AF/ledige – enten alene eller i samarbejde med områdets erhvervsskoler. Det drejer sig ofte om skræddersyede kursusforløb, nogle gange efter forudgående uddannelsesafklaring på virksomheder/institutioner.

VUC Thy-Mors danner ramme om flere kulturelle arrangementer der er åbne for såvel kursister som den øvrige lokalbefolkning. Der arrangeres blandt andet besøg af kunstnere, kunstudstillinger, teaterforestillinger, koncerter, politiske debatter og foredrag.

2.5.5 VUC Storstrøm

VUC Storstrøm består af seks afdelinger der er delt ind i område Syd og Nord. I Syd ligger afdelingerne i Maribo, Nakskov og Nykøbing F og i Nord Fakse, Vordingborg og Næstved. Ud over for standeren er der en områdeforstander tilknyttet hvert af disse områder. Afdelingerne arbejder på tværs i et fælles udviklingsforum om blandt andet ledelse, information, it- og erhvervsfaglige projekter.

VUC Storstrøm har i alt ca. 3.000 kursister på avu (390 årskursister) og ca. 1.400 på hf (466 årskursister). Der er 66 undervisere på avu (ca. 10 årsværk af disse underviser på FVU) og 41 fastansatte og 10 løstansatte undervisere på hf.

Undervisningstilbud

VUC Storstrøm tilbyder undervisning på FVU-, avu- og hf-niveau samt GSK. Det er muligt at følge kernefag på avu og hf på *Åbent VUC* hvor kursisten selv tilrettelægger sit kursusforløb. Dette tilbud findes i alle afdelinger.

På hf udbyder VUC Storstrøm uddannelsespakker der kvalificerer til optagelse på lærer-, pædagog-, sygeplejerske- , socialrådgiver- og bioanalytikeruddannelsen.

VUC Storstrøms erhvervsafdeling har i samarbejde med lokale virksomheder udviklet kurser på avu-, hf-, og FVU-niveau. Der udbydes eksempelvis kurser i dansk for udenlandske læger, medarbejderudvikling, kundekontakt og læring på jobbet. I samarbejde med rejsebureauer er der tilrettelagt et forkursus til en guideskole der sikrer ansættelse efter endt uddannelse. Desuden deltager VUC Storstrøm i et uddannelsesnetværk hvor man i samarbejde med lokale uddannelsesinstitutioner og virksomheder søger at forbedre samspillet mellem uddannelsesinstitution, virksomheder og medarbejder. Der samarbejdes endvidere med AF omkring karriereplanlægningskurser.

2.5.6 Københavns VUC

Københavns VUC blev etableret i 2002 da VUC København og Vesterbro Enkeltfags-hf blev lagt sammen. KVUC består nu af fire afdelinger der er placeret forskellige steder i København. De tre avu-afdelinger ligger på Nørrebro, Vesterbro og Amager, mens hf-afdelingen ligger for sig selv på Vesterbro.

Antallet af tilmeldte kursister på hf er væsentligt større end på avu: I 2002 var der 2072 tilmeldte avu-kursister og 4810 hf-kursister. I 2004/05 var det, opgjort som årskursister, 670 på avu og 1061 på hf. På avu er der 72 fastansatte og 19 løstansatte undervisere, mens der på hf er 88 fastansatte og 7 løstansatte undervisere.

Undervisningstilbud

KVUC tilbyder foruden avu og hf også FVU og GSK. Desuden findes flere alternativer til de ordinære forløb – både hvad angår tidsramme og undervisningsform. Avu og hf har eksempelvis særligt tilrettelagte turboforløb hvor et fag kan følges på 6-8 uger. Der er dog også mulighed for at følge fagene som fleksundervisning som er individuelt tilrettelagte forløb hvor kursisten sammen med en studievejleder udarbejder en studieplan.

KVUC samarbejder med andre uddannelsesinstitutioner og virksomheder omkring udbuddet af undervisning. Der er således mulighed for at tage fagpakker der kvalificerer til optagelse på syge plejeuddannelsen, pædagoguddannelsen, social- og sundhedshjælperuddannelsen samt forskellige tekniske uddannelser. Derudover er der en række undervisningstilbud der henvender sig til ordblinde, tosprogede og internationale studerende. Der samarbejdes ligeledes med forskellige virksomheder om lukkede undervisningsforløb for ansatte i virksomheden.

3 Organisering, målsætninger og profil

I dette kapitel beskrives de organisatoriske rammer for VUC'ernes udfyldelse af deres opgave. Der ses på de rammer amterne udstikker, og på de målsætninger VUC'erne arbejder inden for. Endelig belyses den profil VUC'erne selv synes de har – eller bestræber sig på at tegne i offentligheden.

3.1 Et generelt indtryk af VUC'erne

VUC tilbyder undervisning til voksne, fra elementær læsetræning til hf-fag på A-niveau. Nogle kursister kommer for at lære at læse brugsanvisninger på deres arbejde, andre vil udvide deres horisont og lære psykologi eller historie, nogle skal have taget hul på computerens mysterium - andre skal videre på universitetet.

Sagt på en anden måde er det vi har med at gøre, *grundskolens ældste klassetrin og hf for voksne over 18 år*. Der er altså tale om almene uddannelser med eksaminer der nøje svarer til folkeskolens afgangsprøve og udvidede afgangsprøve samt hf-eksamen for unge, selvom tilrettelæggelsen er anderledes. Formålsbeskrivelserne er heller ikke helt de samme, men tilpasset de voksnes anderledes situation og behov.

Evalueringen bygger som tidligere beskrevet på de fem deltagende VUC'ers selvevalueringsrapporter, på to undersøgelser med nuværende og tidligere kursister og på besøg på de fem VUC'er. Det helt overordnede indtryk som dette materiale giver, er at VUC er et dynamisk univers som har skiftet profil igennem årene – ikke modstræbende, men tværtimod med et ønske om at løse den til enhver tid stillede samfundsopgave. Lærere såvel som kursister er meget positive over for deres uddannelse. Underviserne ser det næsten som et kald at give de unge og voksne en chance, en mulighed for at få rettet op på tidligere dårlige erfaringer med skolen og en chance for at få lært noget de har brug for – eller kan bruge. De har bevidst valgt voksenundervisningen fordi udfordringen i at få de sammensatte og til tider vanskelige – men ofte meget motiverede og taknemmelige – kursistgrupper i tale og få undervisningen til at lykkes med dem er spændende.

De kursister der har deltaget i kursistundersøgelserne, er også positive i en grad man sjældent ser i den slags undersøgelser. Indtrykket blev bekræftet af de kursister der deltog i institutions besøgene. Selv når man tager i betragtning at undersøgelsen er foretaget sidst i semesteret, og at de mest utilfredse derfor må antages at være faldet fra, kan man ikke se bort fra at de er meget tilfredse med det tilbud VUC giver dem. Det er revalidender der skal begynde forfra i deres arbejdsliv og har fået øjnene op for nye muligheder i de boglige fag. Det er ældre der gerne vil have indhentet forsømte områder i deres almene viden. Det er unge det er gået skævt for i folkeskolen eller gymnasiet som taler om dygtige lærere der tager dem alvorligt, og om hvordan det pludselig er blevet noget positivt at gå i skole.

Mange kursister synes at det er positivt at gå i skole med andre voksne mennesker i forskellige aldre og med forskellige erfaringer. Det betyder at man tager tingene seriøst og har en oplevelse af at medkursisterne gør det samme.

Nogle unge er glade for den mulighed de har fået for at komme i gang med skolen igen efter måske at være faldet fra tidligere. Og et par ældre avu-kursister er blevet positivt overraskede over deres faglige formåen oven på flere års fravær fra skolen hvor de aldrig har følt de passede ind. En tosproget avu-kursist mener at alt hvad han har lært i undervisningen er noget han har brug for på sin arbejdsplads. Han mener blandt andet at han er blevet bedre til at kunne kommunikere med dem han arbejder sammen med, og at han har lært at læse informationer der angår arbejdet. Nogle fremhæver det som noget positivt at uddannelsen er fleksibel, og at man derfor kan sammensætte den så den "passer til det derhjemme".

Nogle kritiske røster høres dog også blandt kursisterne. Det er især en irritation over nogle af de helt unge kursister der ikke tager undervisningen synderlig alvorligt. Nogle føler at de har en opdragerfunktion over for denne gruppe, og at det ikke er meningen. En ældre hf-kursist siger at de unge uden erhvervserfaring ikke altid deltager fordi de har lyst, og det kan skabe et dårligt undervisningsmiljø.

Den generelle tilfredshed er imidlertid dominerende og giver i hvert fald et godt udgangspunkt for den udvikling der samtidig synes påkrævet på enkelte områder.

3.2 VUC'ernes profil og identitet som uddannelsesinstitution

VUC'ernes profil og identitet handler ikke kun om image og selvbilleder. I et uddannelseslandskab som målgruppen ikke bare har svært ved at finde rundt i, men også hen *til*, er det af afgørende betydning at institutionerne klart får signaleret hvad de har at byde på, og hvad man kan bruge det til. Det er både vigtigt at de relevante befolkningsgrupper *får øje* på VUC'erne, og at de *får*

lyst til at bruge dem – og at de der har behov for andre former for uddannelse, bliver klar over dette.

Kriterier

- *VUC'et kan gøre rede for sin profil og identitet som uddannelsesinstitution.*
- *VUC'ets profil og identitet kan aflæses af dets hjemmeside.*

VUC'erne henvender sig i deres egen selvforståelse til *alle voksne* der har brug for yderligere uddannelse. Alligevel er det jo ikke *alle* slags uddannelser de tilbyder. Og mange potentielle kursister tror helt givet at VUC er noget andet end det er. En klar profil er altså vigtig.

Et meget konkret problem for tegningen af en profil for VUC er alle forkortelserne. Hf er et rimeligt kendt begreb i befolkningen, men FVU og avu er bestemt ikke. VUC er også i sig selv en forkortelse som de fleste nok ved står for noget med uddannelse, men hvad det konkret dækker over, er ikke indlysende. Nærliggende associationer er noget der er mere i familie med AMU, kurser for arbejdsløse eller andre mere instrumentelle tilbud.

VUC og tilbuddene her er med andre ord ikke særlig synlige, og forsøg på at informere mere målrettet kommer nemt til at overbetone én side af VUC'ets virke frem for de andre. I virkeligheden er det *det almendannende og studieforberedende* der er VUC'ets *særlige* kendetegn – det arbejdsmarkedsrettede findes i mange versioner og grader i voksenuddannelsessystemet i øvrigt. VUC er med andre ord "skole for voksne". Men dét kan man ikke kalde det fordi så mange af dem man gerne vil have fat i, netop forbinder noget meget negativt med ordet skole.

VUC'erne bygger naturligvis på det samme grundlag og udbyder i princippet den samme undervisning. Alligevel er der forskel på hvordan de hver især beskriver deres profil.

VUC Fyns bud på en profil har følgende nøgleord: "Mangfoldighed, respekt for forskellighed og kursisten i centrum." Som *grundpiller* angives: "udvikling af det alment opkvalificerende og studieforberedende, udvikling af kundskaber og færdigheder i forhold til arbejdslivet og udvikling af det alment personlige og understøttende i forhold til det at være en aktiv borger i et demokratisk samfund." Som *funktioner* defineres: "Fra "sweeper" til individuelt, fleksibelt og kompetencegivende voksenuddannelsestilbud."

VUC Fredericias beskrivelse er i en lidt anden stil: "en profil med rummelighed, hjælp til selvhjælp, fleksibilitet og udadvendthed, et godt læringsmiljø og samarbejde på tværs i lokalsamfundet – et uddannelsescenter, der henvender sig til alle dem, der af forskellige årsager, det være sig fra nød til interesse, ønsker at opkvalificere deres almene kundskaber og personlige kompetencer. VUC

Fredericias profil er udviklingsorienteret for at tilgodese lokalsamfundets behov" og " Til VUC Fredericias profil hører også et læringsmiljø, der gør skolen til både et lærested og et værested; ligeledes et studiemiljø, hvor kursisternes medbestemmelse og erfaringer inddrages." "VUC Fredericia er kendt i lokalsamfundet som stedet, hvor mange individuelle ønsker fra dels kursister og samarbejdspartnere kan opfyldes."

VUC Thy-Mors beskriver kortfattet tilbuddet og målgrupperne: "Af profilen fremgår, at vi ser os selv som et *uddannelsessted for alle voksne,* hvor der er mulighed for almen uddannelse på alle niveauer – fra FVU til højeste gymnasiale niveau, på hel- eller deltid, tilknyttet arbejdsmarkedet eller ledig, ung, midaldrende eller gammel."

VUC Storstrøm skriver blandt andet om "at give unge en second chance, forberede dem til videre uddannelse, at give kortuddannede på arbejdsmarkedet mulighed for at forbedre kvalifikationerne og at give tilbud om livslang læring."

KVUC beskriver det som at avu har mange forskellige profiler alt efter målgruppernes behov, fx profiler rettet mod kortuddannede voksne, borgere med anden etnisk baggrund end dansk eller unge med ingen eller for dårligt afsluttet folkeskole. Profilerne konkretiseres i forskellige tilrettelæggelsesformer og undervisningstilbud. Hf på KVUC er præget af beliggenheden i en storby med universiteter og andre uddannelsesinstitutioner. Omkring tre fjerdedele af hf-kursisterne har som mål at fortsætte på en videregående uddannelse. Dermed får det studieforberedende element med fokus på fagligheden en fremtrædende plads i undervisningen.

3.2.1 Evalueringsgruppens vurdering

- ✓ *Alle VUC'erne kan gøre rede for deres profil og identitet som uddannelsesinstitution.*
- ✓ *Alle VUC'ernes profiler og identiteter kan aflæses af dets hjemmeside – nogle steder lettere end andre.*

Alle VUC'erne er bevidste og formulerede om deres profil – den kan sagtens beskrives: Uddannelse for alle voksne der har behov for det, bredde, fleksibilitet, mangfoldighed, faglighed, almendannelse, second chance osv. Problemet er at så bred en profil er vanskelig at formidle målrettet. På den måde er det forståeligt når KVUC skriver at de har mange forskellige profiler alt efter målgruppernes behov.

Men som VUC Storstrøm skriver: "Vi kan i øvrigt være i tvivl om, hvilken profil vi reelt har i befolkningen. Måske opfattes VUC stadig i et stort omfang som uddannelsessted fortrinsvis for ledige!"

VUC Thy-Mors er, som et lille VUC i et tyndtbefolket område med meget lav uddannelsesgrad, et VUC der satser meget på at være kendt i lokalområdet (og hele landet). Der er stort fokus på de eksterne aktiviteter og dermed også en god økonomi. Ledelsen gør sig tanker om aktivt at tiltrække mandlige kursister og kursister fra erhvervslivet. Samtidig er der – med ledelsens velsignelse – mange efterlønnere som også "skal have lov at være der", ikke bare for at få fyldt holdene op så forretningen kan køre, men ud fra en uddannelsespolitisk overbevisning om at det har en fornuftig samfundsmæssig funktion.

Evalueringsgruppens opfatter det også som en styrke at VUC'et satser på at være et kultursted med blandt andet skiftende udstillinger og foredrag med bred appel. Til gengæld er den beskrivelse man kan finde af profilen og værdigrundlaget på hjemmesiden, bestemt ikke skrevet til undervisningens målgruppe.

En anden måde at profilere sig på finder man hos VUC Storstrøm. Her er det især profileringen i forhold til erhvervslivet der er markant. Tilsvarende tænkes der kreativt over nye fagpakker som fødekæde til andre uddannelser end de traditionelle. På hjemmesiden er præsentationen forbilledlig klar: De første ord der møder en, er:

> *VUC Storstrøm tilbyder dag- og aftenkurser i princippet i samme fag og muligheder, som folkeskolen og gymnasiet tilsammen – plus lidt mere – og alle kurser er specielt tilrettelagt for voksne.*

Men når man skal finde VUC'ets værdigrundlag skal man klikke på en knap der hedder "Sammenlignelighed og ..." Det er ikke indlysende.

KVUC's profil er anderledes end de andre VUC'ers, alene på grund af placeringen i storbyen. Kursisterne er generelt noget mere målrettede selvom VUC'et henvender sig til de samme målgrupper. KVUC's hjemmeside er meget overskuelig og let at finde rundt på samtidig med at den "fristeder" med relevante oplysninger i små vinduer på siden. "Mission, vision og målsætninger" findes under en knap der meget informativt hedder "Hvad kan KVUC?". Men også her er selve formuleringen abstrakt og højtravende i forhold til den egentlige målgruppe.

Det lille VUC Fredericia vil – netop som noget helt andet end fx KVUC – være både "lærested og værested" og relaterer sig ligesom VUC Thy-Mors meget til lokalsamfundet. VUC Fredericia "gemmer" sin profil på hjemmesiden under "Brugerinformation", og igen er der tale om et dokument der snarere henvender sig til amtspolitikere eller virksomhedernes personalechefer end til en kursist in spe.

VUC Fyn har, naturligt nok, en profil der er sammensat af de mange afdelingers respektive profiler, og det afspejler sig også ved at man – fusion eller ej – skal klikke videre til de enkelte afdelingers hjemmesider for at finde profil og værdigrundlag. Det er til gengæld meget nemt, og profilen er klart beskrevet så alle kan forholde sig til den. Samlet set er det evalueringsgruppens vurdering at man her finder den mest informative og brugervenlige hjemmeside der virkelig formår at give et indtryk af aktiviteten på en klar og appellerende måde – der også henvender sig til potentielle kursister.

3.3 Amternes målsætninger, tilbud og information

3.3.1 Amternes målsætninger

Kriterium:

- *Amtet har formuleret så konkrete og informative målsætninger og kriterier for målopfyldelse til VUC'erne at VUC'et/VUC'erne kan agere efter dem.*

I og med at VUC'erne er finansieret og drevet af amterne, er det også amterne der udstikker målsætningerne og fastlægger rammerne for det konkrete undervisningsudbud med baggrund i Undervisningsministeriets bekendtgørelser. I den forbindelse er det vigtigt at VUC'erne oplever målsætningerne som mulige og hensigtsmæssige at manøvrere inden for.

VUC Fyn skriver i sin selvevalueringsrapport at målsætningerne indgår naturligt i planlægning og tilrettelæggelse. Der henvises til at amtet har klare politiske mål, fx om styrkelse af aftenundervisningen, der har konkret betydning for de aktiviteter der sættes i værk.

VUC Fredericia beskriver også amtets målsætninger som noget der har konkret betydning for VUC'et. Vejle Amt fastsætter mål- og resultatkrav for VUC'erne i amtet i tæt samarbejde med både VUC's personale og centerrådet, og de mange udviklingsprojekter tager udgangspunkt i de institutionsmål der defineres som "brændpunkter" i det pågældende kursusår – fastholdelsesvejledning for unge kursister, specielt tilrettelagte forløb for tosprogede, virtuel hf-klasse osv. Ledelsen opfatter det som at målene formuleres i en dialog med amtet, mens nogle af underviserne på besøget gav udtryk for at der er en vis afstand til målene fordi de er fastsat af amtet, og fordi de har så travlt at de aldrig har tid til at diskutere værdigrundlaget igennem.

VUC Thy-Mors arbejder med udviklingsmål fastsat for VUC af Viborg Amt. Der er ikke opstillet kriterier for målopfyldelse i målene "som snarere er tænkt som en ramme for hvor fokus i udviklingen skal være". VUC'et vurderer at målene væsentligst har betydning for de udviklingsprojekter der sættes i gang. Nogle undervisere på VUC Thy-Mors mener at der er vide rammer for at påvirke

undervisningen, men at de ikke har indflydelse på de rammer amtet udstikker. Målsætninger osv. virker i øvrigt kendt af underviserne.

Storstrøms Amtsråd har vedtaget en VUC politik der fastlægger de overordnede mål for VUC Storstrøms aktivitet. Som en del af politikken er der konkrete fireårige målsætninger med dertilhørende etårige handleplaner for VUC-området. VUC Storstrøm har i forlængelse af den amtslige VUC-politik vedtaget nogle indsatsområder der suppleres med lokale indsatsområder der er fastsat af de enkelte afdelinger. Disse indgår så i den virksomhedsplan der er under opbygning, og som i fremtiden skal udgøre det strategiske ledelsesredskab. VUC Storstrøm vurderer at amtets målsætninger er "styrende for prioriteringen af VUC Storstrøms indsats."

På besøget giver forstanderen udtryk for at de enkelte medarbejdere nok ikke forholder sig aktivt til de konkrete målsætninger i hverdagen, men at der arbejdes ud fra overordnede målsætninger. KVUC arbejder med en virksomhedskontrakt som er indgået med Københavns Kommunes Uddannelses- og Ungdomsforvaltning i 2004. Heraf fremgår mål og målsætninger for KVUC, og de bliver behandlet løbende på PR-møderne med henblik på udvikling af nye aktiviteter som led i målopfyldelsen og evaluering af den hidtidige indsats. Det fremgår ikke af selvevalueringsrapporten hvordan mål- og resultatstyringen konkret udmøntes på hf.

3.3.2 Evalueringsgruppens vurdering

✓ *Amtet har formuleret så konkrete og informative målsætninger og kriterier for målopfyldelse til VUC'erne at VUC'et/VUC'erne kan agere efter dem.*

Det er evalueringsgruppens opfattelse at dette er tilfældet. Kun i Thy-Mors er der ikke egentlige kriterier for målopfyldelse. Men målsætningerne findes, og VUC'erne kan agere efter dem.

De fem VUC'er har forskellige opfattelser af hvilken indflydelse de har på amtets VUC-politik og det afhænger tilsyneladende af størrelse/dækning i forhold til amtet som sådan.

Der er tydelige forskelle i måden de amtslige målsætninger opfattes på blandt VUC'ernes ansatte. På Fyn har man en fornemmelse af et dynamisk samspil hvor amt og VUC er i god dialog, og hvor VUC'et bruger de retningslinjer amtet udstikker. Indtrykket fra besøgene er at det ser lidt anderledes ud når man kommer ud til de enkelte afdelinger.

I Fredericia og Thy-Mors opfatter de amtets målsætninger som noget der kommer oppefra og ned. Det er måske ikke et tilfælde at netop disse to VUC'er i evalueringen er kendetegnet ved at være et blandt flere VUC'er inden for det samme amt. De andre VUC'er dækker hele amtet og har derfor formentlig en mere "én til én"-samarbejdsrelation til amtet.

På VUC Storstrøm er amtet en meget tydelig medspiller, men da "sårene" efter fusionen og store besparelser tydeligvis ikke er helt lægt, er dette ikke entydigt positivt. Samtidig er der problemer med at formidle amtets og ledelsens målsætninger ud til de enkelte medarbejdere.

3.3.3 Amtets rammer for undervisningstilbuddet

Kriterium:

- *Der er i amtet en geografisk jævn og tilstrækkelig fordeling af undervisningstilbud inden for både avu og hf.*

For at give de fynske borgere det bedste tilbud har Fyns Amt valgt at beholde den decentrale struktur på trods af sparerunder. VUC Fyn vurderer at "rigtig mange borgere får imødekommet deres uddannelsesønsker i nærmiljøet", og at "det er svært at forestille sig et mere decentralt udbud inden for de givne økonomiske rammer." Det oplyses endvidere at Fyns Amt har landets højeste deltagerfrekvens bortset fra Frederiksberg Kommune.

VUC Fredericia skriver at udbuddet "med ganske få undtagelser" er "tilstrækkeligt til at imødekomme brugernes ønsker til fag og niveau", og at den måde udbuddet bliver besluttet og fordelt på, er en optimal løsning for kursisterne.

På VUC Thy-Mors sker planlægningen og tilrettelæggelsen af tilbuddet på et årligt dialogmøde med amtets undervisnings- og kulturudvalg og centerrådene for amtets to VUC'er. VUC Thy-Mors udbyder, som tidligere beskrevet, undervisning tre steder. På grund af amtets besparelser blev afdelingen i Hanstholm nedlagt i 2003, og samtidig blev hf-kurserne i Hurup standset, ligesom der blev skåret 12 13 % i rammen af årskursister. VUC Thy-Mors giver i selvevalueringen udtryk for at dette ikke er tilfredsstillende når man tager i betragtning at voksenbefolkningens uddannelsesgrad i området er en af de laveste i Danmark, og at afstandene kan være meget store fra yderområderne til de nuværende undervisningssteder.

VUC Storstrøm vurderer at "fagudbuddet på de små afdelinger lever op til behovene, mens der, hvis ressourcerne tillod det, ville være kursistunderlag til et større udbud på de store afdelinger." Endvidere er det VUC'ets opfattelse at kravene til holdgennemsnit er så høje at det begrænser undervisningsudbuddet så der er "større sandsynlighed for at voksnes undervisningsbehov ikke bliver dækket." Til gengæld vurderes den geografiske spredning som tilstrækkelig.

KVUC udbyder avu på tre afdelinger der hver især har alle kernefag. Tilbudsfagene udbydes i forhold til efterspørgslen, men på mindst én af afdelingerne. På hf-afdelingen tilbydes næsten alle hf-

fag. Tilbuddet er i øvrigt koordineret med HF Centret Efterslægten. I betragtning af den lille geografiske udstrækning af KVUC's opland vurderes dækningen som tilstrækkelig.

3.3.4 Evalueringsgruppens vurdering

(✓) Der er i amtet en geografisk jævn og tilstrækkelig fordeling af undervisningstilbud inden for både avu og hf.

Dette synes at være tilfældet for VUC Fyn, VUC Storstrøm og KVUC. VUC Thy-Mors skriver selv i deres selvevaluering at de burde have flere kurser, og at der burde være undervisning i Hanstholm for at dække behovet. VUC Fredericia mener at behovet er dækket "med ganske få undtagelser", men dimittendundersøgelsen viser at der både fra VUC Thy-Mors og VUC Fredericia er relativt flere dimittender der har savnet kurser, end der er de andre steder. (Se afsnit 8.1.1)

3.3.5 Amtets information

Kriterium:

- *Amtet sørger aktivt for at informere borgere og potentielle rekvirenter om VUC-tilbuddet.*

Det er lidt forskelligt i hvilken grad amterne selv udsender information om VUC, eventuelt i form af brochurer der også beskriver andre amtslige uddannelsestilbud. På nogle af VUC'erne er hele informationsindsatsen, eller det meste af den, overladt til VUC'erne selv. På Fyn har man opnået en rationalisering i kraft af fusionen i og med at informationsindsatsen nu er samlet centralt. VUC Thy-Mors arbejder meget bevidst med information, også på mere utraditionel vis, idet man forsøger at skabe synlighed om VUC'et som sådan. VUC Storstrøm har ansat en egentlig informationsmedarbejder og vurderer at det har højnet informationsniveauet. KVUC mener selv at deres information er utilstrækkelig, og illustrerer det med at kommunens egne medarbejdere ikke kender VUC's tilbud.

3.3.6 Evalueringsgruppens vurdering

✓ Amtet sørger aktivt for at informere borgere og potentielle rekvirenter om VUC-tilbuddet.

I de fleste tilfældet har amtet i vid udstrækning overladt til VUC'erne selv at stå for informationen. Evalueringsgruppen ønsker i den forbindelse kun at pege på det som noget positivt at Viborg Amt udgiver en brochure hvor VUC beskrives i sammenhæng med de andre voksenuddannelser i amtet. Hermed får borgerne en samlet oversigt som formentlig vil kunne kvalificere deres overvejelser om hvilken type uddannelse de har brug for.

3.4 Amternes kvalitetssikring og –udvikling

Kriterium:

- *Amterne indhenter løbende informationer, vurderinger mv. der belyser om deres målsætninger indfries.*

Som minimum får amtet referater fra VUC'ernes centerråds og samarbejdsudvalgsmøder eftersom det er lovpligtigt.

På KVUC er kommunens styring af VUC'et reguleret i en virksomhedskontrakt med en tilhørende procedure for kontrol med målopfyldelsen. På de amtslige VUC'er holdes dialogmøder mellem amtet og VUC'erne en eller to gange om året. Som baggrund for disse møder udarbejder VUC'erne afrapportering på mål og resultater (VUC Fredericia), oversigt over aktiviteter (VUC Storstrøm), statusrapport og hvert fjerde år en brugerundersøgelse (VUC Thy Mors). VUC Fyn skriver i sin selvevalueringsrapport at "dialogen med og tilbagemeldingerne til det politiske system" opfattes som "både igangsættende og udviklende". Også de andre VUC'er er godt tilfredse med samarbejdet med amtet på dette punkt. VUC Thy-Mors og VUC Storstrøm foreslår dog at der kunne gøres mere for at gøre afrapporteringen mere systematisk og strategisk og for at arbejde mere mål- og resultatstyret, fx med eksamensgennemførelse.

3.4.1 Evalueringsgruppens vurdering

✓ *Amterne indhenter løbende informationer, vurderinger mv. der belyser om deres målsætninger indfries.*

I alle de evaluerede VUC'ers amter er der en god opmærksomhed på VUC'erne og deres aktiviteter, og det vurderes at kontrolfunktionen generelt varetages på en konstruktiv måde i samarbejde med VUC'ernes ledelser. På VUC Fyn har man endog en fornemmelse af at amtet spiller en værdsat rolle som igangsætter af nye initiativer, og at de politiske prioriteringer ikke bare bygger på økonomiske kalkuler, men også på egentlige uddannelsespolitiske holdninger.

3.5 VUC'ernes målsætninger og kriterier for målopfyldelse

Kriterier:

- *VUC'et har formuleret konkrete målsætninger og kriterier for målopfyldelse vedrørende sit undervisningstilbud.*

- *Formuleringen af målsætningerne er så præcis og informativ at de klart udtrykker VUC'ets sigte og anvendelsesmuligheder i en form der er forståelig for potentielle kursister, rekvirenter og andre aktører.*
- *VUC'ets målsætninger fremgår af dets hjemmeside.*

Af selvevalueringsrapporterne fremgår det at alle VUC'erne har formuleret målsætninger vedrørende undervisningen. Der er dog forskelle på hvordan. For det første består forskellen i hvilken overskrift målsætningerne beskrives under. Der henvises således både til "værdigrundlag", "visioner" og "målsætninger". For det andet er der variationer i hvor konkrete og handlingsanvisende målsætningerne er. Der er således både tale om værdier og pædagogiske mål beskrevet i punktform og mere detaljeredere redegørelser for målsætning, delmål, metoder og relevante aktører i forbindelse med målopfyldelsen. Fælles for VUC'erne er dog at målsætningerne mangler kriterier for målopfyldelse. En enkelt undtagelse er VUC Thy-Mors der fx har valgt at angive en procentsats (33 %) for hvor mange af VUC's kursister der bør udgøres af erhvervsaktive, og målsætningen indeholder således her også et kriterium for hvornår det er opfyldt.

3.5.1 Målsætningernes betydning i dagligdagen

Underviserne blev på besøgene spurgt om hvilken betydning målsætningerne havde for dem i deres daglige arbejde. De gav indtryk af at der er et stykke vej fra de overordnede hensigtserklæringer til dagligdagen i klasseværelserne. Generelt er underviserne ikke helt klar over hvad målsætningerne egentlig er, men nogle gav også udtryk for at de oplevede målsætningerne som udtryk for nogle grundlæggende og selvfølgelige værdier de alligevel deler mere eller mindre ubevidst. På nogle af VUC'erne er målsætningerne lidt mere præsente fordi de jævnligt diskuteres på lærermøder.

3.5.2 Evalueringsgruppens vurdering

Alle VUC'erne har målsætninger der er klare, gennemarbejdede og relevante for deres virksomhed, og det er tydeligt at der ligger et stort og grundigt arbejde bag udformningen af dem. Samtidig er det også tydeligt at gennemslagskraften i dagligdagen er til at overse. Målsætningerne er ikke noget medarbejdere (eller kursister?!) oplever som retningsgivende i dagligdagen. Ikke mindst på de store fusionerede VUC'er burde det være et oplagt instrument til at skabe en helhed ud af delene at man brugte lidt tid på at synliggøre målsætningerne så alle fik konkret del i dem.

(✓) *VUC'et har formuleret konkrete målsætninger og kriterier for målopfyldelse vedrørende sit undervisningstilbud.*

VUC'erne har konkrete målsætninger at arbejde efter. Derimod er der kun i enkelte tilfælde formuleret kriterier for målopfyldelsen. Et eksempel er Thy-Mors der i en procentsats har angivet hvor mange erhvervsaktive kursister der bør gå på VUC.

✓ *Formuleringen af målsætningerne er så præcis og informativ at de klart udtrykker VUC'ets sigte og anvendelsesmuligheder i en form der er forståelig for potentielle kursister, rekvirenter og andre aktører.*

Målsætningerne må antages at være forståelige for alle de her nævnte målgrupper.

(✓) VUC'ets målsætninger fremgår af dets hjemmeside.

Med undtagelse af VUC Fyn fremgår målsætningerne af de enkelte VUC'ers hjemmesider.

3.5.3 Strategi for fremtiden

VUC'erne står over for grundlæggende nye udfordringer når de ifølge de foreliggende politiske aftaler om en kommunal strukturreform skal overgå fra amternes drift til selveje. Ikke bare den politiske ledelse, men også finansieringsformen ændres. I mellemtiden skal hf så også gennem en stor reform med en helt ny bekendtgørelse.

Hf-reformen træder i kraft 1. august 2005. Den er en del af en samlet reform af de gymnasiale uddannelser der har til hensigt at markere udannelsernes profil skarpere og give dem et fagligt løft. Reformen af hf sigter på at styrke uddannelsens voksenprofil ved i højere grad at tilbyde fleksible tilrettelæggelser der kan imødekomme kursisternes forskellige behov og forudsætninger. Tanken er endvidere at styrke såvel det anvendelsesorienterede og praktiske aspekt af uddannelsen som det teoretiske. Derudover søges det studieforberedende aspekt styrket gennem fortrolighed med varierende arbejdsformer.

Som eksempler på VUC'ernes overvejelser mht. fremtiden gengives her nogle pointer fra VUC Thy-Mors og VUC Storstrøm.

Forstanderen på VUC Thy-Mors fortæller at man har løbende diskussioner om hvordan man skal positionere sig i uddannelseslandskabet når VUC bliver en selvejende institution. Derudover danner den kommende reform af hf baggrund for livlige pædagogiske debatter blandt underviserne og mellem undervisere og ledelse.

I selvevalueringsrapporten beskriver VUC Thy-Mors det blandt andet sådan:

> *Det bliver en stor udfordring at få økonomi, pædagogik, faglighed og andre hen syn til at gå op i en højere enhed. Men i forbindelse med overgangen til selveje får VUC også mulighed for at udvikle sig og profilere sig som en vægtig faktor i uddannelsesbilledet i Danmark.*
>
> *Ud over overgangen til selveje skal vi i den nærmeste fremtid koncentrere os om at blive en stærkere medspiller i forbindelse med efter- og videreuddannelse af arbejdsstyrken. Vi skal blive bedre til at forstå behovene og tilrettelægge undervisningen ud fra det, og ikke ud fra hvad vi mener er bedst.*
>
> *En anden udfordring for VUC bliver at få skabt en forståelse for, at det almene er en vigtig brik i opkvalificeringen af unge, ældre, ansatte, ledige. Det vil sige der skal mere fokus på grundlaget og redskaberne for/til at videreuddanne sig og følge med i samfundet og udviklingen generelt.*

VUC Storstrøm har fået valgt deres forstander til formand for forstanderforeningen og satser på at kunne opnå indflydelse ad den vej. Også de har nogle detaljerede betragtninger om ledelsen i fremtiden:

> *I fremtiden som selvejende institution er det ligeledes vigtigt at VUC også samarbejder tæt med de øvrige uddannelsesinstitutioner i regionen, både hvad angår udbud af undervisning og i høj grad også udviklingsaktiviteter.*
>
> *En fremtidig succesfuld profilering af VUC Storstrøm vil være en altafgørende faktor for VUC Storstrøms udviklingsmuligheder som selvejende institution.*

3.5.4 Evalueringsgruppens vurdering

De fem VUC'er har forskelligt fokus i deres overvejelser om fremtiden (strukturreform, eventuelle fusioner, hf-reform), men det er vigtigt at VUC'erne alle er godt forberedt på den nye situation efter strukturreformen. Som eksemplerne fra VUC Thy-Mors og VUC Storstrøm viser, er der allerede mange overvejelser i gang. Man må formode at den ændrede finansieringsform er det enkeltelement der får størst direkte betydning for undervisningstilbuddet og tilrettelæggelsen, og ikke mindst dette skal VUC'erne forberede sig på.

Evalueringsgruppen anbefaler

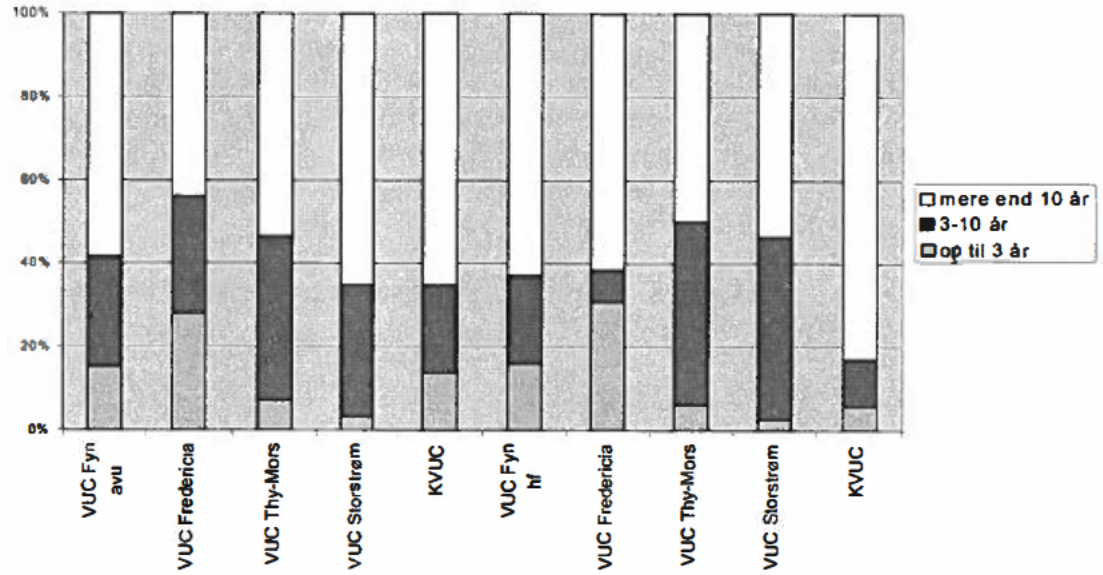
- at VUC'erne forbereder sig til den nye finansieringsform og lægger en strategi for hvordan de vil forholde sig til den.

- at VUC'erne beskriver en strategi for hvordan VUC skal positionere sig i den nye struktur, og at VUC'erne omsætter disse strategier til konkrete mål.

4 Underviserne

4.1 Underviserne i tal

Figur 1
De faste læreres anciennitet

Figur 1: De faste avu- og hf-læreres ansættelse ved de enkelte VUC'er. Kilde: Selvevalueringsrapporterne.

Af selvevalueringsrapporterne fremgår det hvor længe undervisere på VUC'erne har været ansat, og hvor mange der er henholdsvis fast- eller løstansatte. VUC Fredericia som er et lille VUC, adskiller sig her fra de øvrige VUC'er ved at have flere løstansatte end fastansatte undervisere – på grund af sin beskedne størrelse er VUC'et nødt til at "dele" mange undervisere med andre ud-

dannelsesinstitutioner. Samtidig adskiller VUC Fredericia sig ved at aldersfordelingen er jævn, mens den på de øvrige VUC'er er relativt skæv. Således angives det i selvevalueringsrapporterne fra VUC Fyn, KVUC, VUC Thy-Mors og VUC Storstrøm at de fleste undervisere er minimum 50 år. Størstedelen af underviserne på disse VUC'er har været ansat i minimum 10 år.

VUC'erne er klar over risikoen for at mange undervisere forlader arbejdsmarkedet inden for de kommende år. I VUC Fyns selvevalueringsrapport påpeges herudover at det "selvsagt kan problematiseres at aldersgennemsnittet er højt sammenholdt med at andelen af unge kursister er stigende", mens VUC Storstrøm bemærker at vaner og traditioner hos den del af underviserne der har været ansat i mange år, kan have betydning for omstillingsparatheden. KVUC nævner at de opfatter det som positivt at der sker en tilgang af yngre undervisere.

4.2 Samarbejde

Det generelle indtryk fra VUC'erne er at der er et godt samarbejde underviserne imellem. Men på VUC Storstrøm fortæller en nyansat hf-underviser at hun savner mere vidensdeling og samarbejde i faggrupper. Kollegerne er enige, men mener at der ikke er tid til de faglige netværk i hverdagen som det er nu. Derudover er det en hindring for samarbejdet at man på avu arbejder på meget forskellige tidspunkter og spredt på afdelingerne. Modsætningsvis arbejder underviserne på VUC Thy-Mors i team, og her er også faggrupper der hver især dækker både avu og hf, hvilket giver sammenhæng også på den led i organisationen.

Udviklingsprojekter og teamsamarbejde kan være vejen frem for et tættere samarbejde mellem underviserne.

4.3 Efter- og videreuddannelse

På VUC Fyn er underviserne ikke tilfredse med deres muligheder for efter- og videreuddannelse om end det angiveligt er meget afhængigt af hvilken afdeling man er ansat på. Flere undervisere efterlyser at der bruges flere ressourcer på at udvikle undervisernes kompetencer i at håndtere den store gruppe af meget unge og umotiverede kursister.

Præcis det samme efterlyses på VUC Thy-Mors og VUC Storstrøm ligesom nogle gerne vil uddannes mere i redskaber i supervision, samarbejde og læreprocesser. Underviserne på VUC Storstrøm er i øvrigt ikke utilfredse med mulighederne for efteruddannelse. Flere undervisere efterlyser dog systematik i efter- og videreuddannelsen der i dag foregår uden plan eller strategi. På VUC Thy-Mors henviser ledelsen til at man med et budget på 950.000 kr. om året prioriterer efter- og videreuddannelse højt.

På KVUC er underviserne tilfredse med mulighederne, men en hf-underviser giver udtryk for at det er nemmere at få kurser der relaterer sig specifikt til arbejdet, end at få kurser der kan give en mere personlig kompetenceudvikling. Andre mener at tilbuddene er meget individuelt orienterede. Der efterlyses nogle muligheder der retter sig mere mod samarbejdet og de fælles opgaver.

Endelig nævnes flere steder at den nye hf-reform stiller nye krav til undervisernes kompetencer.

4.4 Underviserne og kursistgruppen

Underviserne på VUC har at gøre med en kursistgruppe der stiller store krav til deres evner som undervisere. Dette kommer til udtryk i selvevalueringsrapporterne såvel som på besøgene på de fem VUC'er.

For det første er kursistgruppen præget af meget forskellige faglige forudsætninger og tilgange til undervisningen (se afsnit 5). Dette medfører at den enkelte underviser skal håndtere forskellige krav og forventninger til hvordan undervisningen skal forløbe, og samtidig sikre at en bred gruppe af kursister får noget ud af den. Flere undervisere giver da også udtryk for at denne opgave indimellem kan være næsten umulig. I den forbindelse efterspørger undervisere fra VUC Storstrøm, VUC Fyn og VUC Thy-Mors pædagogisk efteruddannelse.

Dernæst har underviserne på VUC at gøre med en gruppe kursister der i mange tilfælde har dårlige erfaringer med tidligere skolegang og uddannelsesforløb. Udfordringen er her at være med til at gøre forløbet til en positiv oplevelse for kursisterne og at give de fagligt svage en chance til i uddannelsessystemet. Det er en stor tilfredsstillelse når det lykkes.

Endelig er der blandt kursisterne tale om et relativt højt frafald som flere undervisere giver udtryk for at de oplever som et pres og som generelt demotiverende.

Underviserne giver udtryk for at de på den ene side er stillet over for kravet om at opfylde formålsbeskrivelser og bekendtgørelser – altså nogle faglige krav – og på den anden side ønsker at fastholde den "sweeperfunktion" som sikrer at så mange som muligt får chancen for at modtage undervisning på VUC.

Besøgene efterlod dog også det indtryk at underviserne generelt gerne påtager sig de udfordringer og vilkår der følger med at undervise på VUC. Det er tydeligt at netop den største udfordring, nemlig kursistgruppen, også er det der gør underviserne engagerede i og motiverede for deres arbejde. Det hører med til billedet at der også blandt kursisterne befinder sig mange meget motiverede og taknemmelige voksne som det er nemt og tilfredsstillende at undervise.

Et grundvilkår for underviserne er at de lever en usikker tilværelse hvor mængden af arbejde er afhængig af antallet af tilmeldinger til deres kurser. At dette specifikt blev nævnt af undervisere på besøget i Fredericia, er sikkert ikke noget tilfælde idet usikkerheden må formodes at være størst på de små VUC'er. På VUC Storstrøm kan man også risikere at måtte køre langt mellem forskellige afdelinger for at få et fuldt skema.

4.5 Kursisternes tilfredshed med underviserne

Ifølge kursist og dimittendundersøgelsen er der meget der tyder på at underviserne klarer deres opgave flot. Undersøgelsen med VUC-kursister viser en markant tilfredshed med underviserne på både hf og avu. 98 % mener at læreren på det hold de var på da de fik spørgeskemaet, er fagligt dygtig. 92 % mener at han eller hun er god til at undervise. 84 % mener at læreren er god til at tage hensyn til den enkeltes faglige niveau. De der ikke er helt tilfredse, er typisk dem der ikke synes at undervisningen har en passende sværhedsgrad. 86 % er enige eller meget enige i at læreren er god til at tilpasse undervisningen til kursisternes ønsker. Her er der en forskel efter kursisternes alder sådan at de ældre kursister i højere grad er tilfredse end de unge.

Ser man på bedømmelsen af den del af undervisningsmiljøet i øvrigt som er meget lærerafhængigt – nemlig stemningen på holdet – mener 95 % af kursisterne at der er en god stemning blandt kursisterne og mellem kursisterne og læreren. 94 % siger at man godt tør stille spørgsmål hvis man er usikker på noget. Kursisterne er også blevet spurgt om hvordan de alt i alt vil bedømme den undervisning de hidtil har fået på VUC, og her er 43 % meget tilfredse, 54 % tilfredse, og kun 3 % utilfredse.

Der er mindre variationer mellem VUC'erne. Således skiller hf'erne på VUC Storstrøm sig ud som mindre tilfredse end de øvrige. Hvor 5-11 % af de øvrige VUC'ers hf'ere mener at læreren ikke er god til at undervise, gælder dette for 19 % på VUC Storstrøm. Her er der også 25 % der mener at læreren ikke er god til at tilpasse undervisningen til kursisternes ønsker, hvor dette gælder for 10-17 % de andre steder.

Uanset at undersøgelsen har den svaghed at den er gennemført i slutningen af et semester, og de mest utilfredse derfor må antages at være faldet fra, er tallene meget flotte. Desuden viser Lars Klewes frafaldsundersøgelse (se afsnit 6.1) at det i høj grad er forhold der ikke har noget med VUC at gøre, der får kursister til at falde fra. Af de kursister der *var fraværende* i den time hvor skemaet blev uddelt, har 110 afgivet besvarelse efterfølgende pr. post. Man må derfor formode at kursister der har været fraværende på grund af utilfredshed, også har haft mulighed for at tilkendegive deres holdning til undervisningen.

Undersøgelsen med VUC-dimittender viser i øvrigt samme tendens: 95 % har været tilfredse eller meget tilfredse med den undervisning de har fået.

Det generelle indtryk fra samtalerne med kursisterne på de fem VUC'er bekræfter indtrykket af en meget høj grad af tilfredshed blandt kursisterne. Tilfredsheden begrundes her i undervisernes engagement og omsorg for kursisterne samt i den ligeværdighed der præger forholdet mellem undervisere og kursister.

4.6 Fastholdelse af medarbejdere

Et af kriterierne i evalueringen er at *VUC'et har en strategi for fastholdelse af medarbejdere.* VUC'erne har i deres selvevalueringer godtgjort at deres medarbejdere generelt har meget lang anciennitet, og det er således ikke noget problem at "holde på" dem. Evalueringsgruppen mener derfor ikke at kriteriet er relevant.

4.7 Evalueringsgruppens vurdering

Samarbejdet mellem underviserne på en institution som VUC har i udgangspunktet ikke de bedste vilkår fordi de er splittet både i faggrupper og mellem avu og hf, flere undervisningssteder og skemaer der er spredt over både dag og aften. På VUC Storstrøm og KVUC virker det mest markant. På de to små VUC'er, VUC Fredericia og VUC Thy-Mors, føler underviserne sig presset rent tidsmæssigt, og her spiller det nok ind at der kun er få skuldre til at bære byrden, blandt andet af mange udviklingsprojekter. VUC Thy-Mors' undervisere samarbejder både i faggrupper der vel at mærke går på tværs af avu og hf, og i en ny teamorganisering. Begge dele lader til at være fremmende for et godt samarbejdsklima.

Mulighederne for efter og videreuddannelse er forskellige på de fem VUC'er, og nogle steder er der også forskelle i ledelsens og undervisernes opfattelse af hvor gode vilkårene er. Ingen steder er efter- og videreuddannelsen imidlertid bundet op på en samlet plan eller strategi. På VUC Thy Mors er de pædagogiske indsatsområder dog styrende for anvendelsen af midler på dette område. En egentlig strategi ville under alle omstændigheder være tjenlig – også for at skabe synlighed om de faktiske rammer og muligheder.

Den markante tilfredshed med underviserne er meget glædelig, ikke mindst i betragtning af at lærerne har en vanskelig opgave med at håndtere de forskellige forventninger og forudsætninger som den sammensatte kursistgruppe har. På trods af at underviserne giver udtryk for at det til tider er en for stor udfordring at imødekomme alle kursisters krav og særlige forudsætninger, vurderer evalueringsgruppen at dette i vid udstrækning lykkes for underviserne. Samtidig er der noget der tyder på at samarbejdet mellem underviserne har et stort udviklingspotentiale.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'ernes ledelser sikrer at underviserne pædagogisk er tilstrækkeligt kvalificerede til at løfte opgaven med de svage, uddannelsesfremmede unge, og at ledelserne tager de fornødne initiativer til relevant efteruddannelse i denne forbindelse.

- at VUC'erne lægger en samlet strategi for undervisernes efter- og videreuddannelse og gør denne kendt for medarbejderne.

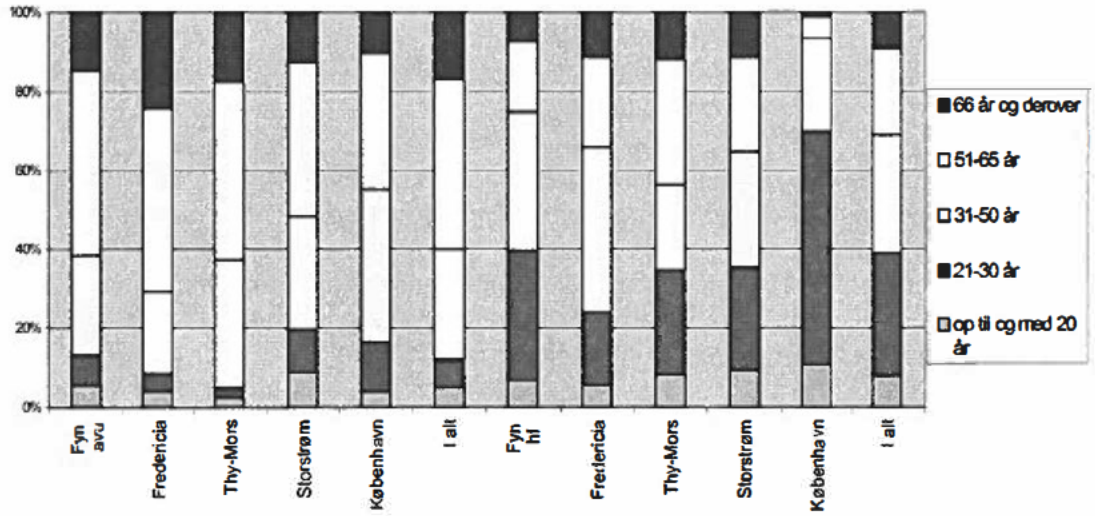
- at VUC'ernes ledelser sætter en proces i gang med henblik på at forbedre betingelserne for undervisernes samarbejde.

5 Kursister

VUC henvender sig med sine mange fag og varierende tilrettelæggelser til en bred vifte af voksne med behov for og lyst til undervisning. Dette afsnit har til formål at give en karakteristik af de kursister der går på VUC.

5.1 Kursisterne i tal – avu og hf

Figur 2
Aldersfordeling, dimittender

Figur 2: Aldersfordeling blandt dimittenderne i undersøgelsen. Kilde: DMA/Research

I dette afsnit er anvendt tallene for dimittenderne idet aldersfordelingen i stikprøven fra VUC Thy-Mors i kursistundersøgelsen var skæv.

Som det fremgår af figur 1, er aldersfordelingen på avu relativt spredt. Samlet set udgør de helt unge dimittender (af dem der har svaret på dimittendundersøgelsen) fra 18 til 20 år 5 %, de 21-30 årige 7 %, de 31-50-årige 28 %, de 51-65-årige 43 %, og dimittenderne over 66 år 17 %. Fordelingen af svarpersoner i dimittendundersøgelsen er dog lidt skæv i forhold til udtaget (den samlede gruppe der fik tilsendt spørgeskemaet). Her er flere unge kursister mellem 21 og 30 år, og færre kursister over 50 år. Figuren viser at VUC Storstrøm og KVUC har relativt flest unge kursister under 30 år og tilsvarende lidt færre af de ældste over 66 år.

På hf er der samlet en aldersfordeling hvor 8 % er op til 20 år, 31 % er 21-30 år, 30 % er 31-50 år, 22 % er 51 65 år og 9 % er 66 år og derover. KVUC skiller sig ud med markant flere dimittender op til 30 år end de øvrige (70 %) og ganske få over 50 år.

Kønsfordeling

Ser man på kønsfordelingen, er både avu og hf præget af en stor overvægt af kvindelige kursister. Således udgør kvinderne i kursistundersøgelsen 65 % på avu og 70 % på hf. Disse tal svarer til fordelingen i dimittendundersøgelsen.

Uddannelsesmæssig baggrund - avu

Avu-kursisterne er uddannelsesmæssigt meget forskellige i deres profil. Samlet set har 25 % af kursisterne i kursistundersøgelsen ikke nogen afgangsprøve fra folkeskolen, 32 % har højst en afgangsprøve fra 9. eller 10. klasse, 8 % en hf eller studentereksamen, 16 % en erhvervsuddannelse, mens 16 % har en videregående uddannelse.

Der er nogle regionale forskelle i kursisternes uddannelsesbaggrunde. På VUC Thy-Mors er uddannelsesniveauet generelt lavere end på de øvrige VUC'er idet relativt mange kursister (44 %) ikke har folkeskolens afgangsprøve, mens færre højst har folkeskolens afgangsprøve (15 %) eller en ungdomsuddannelse (11 %). På Københavns VUC er uddannelsesniveauet generelt højere end gennemsnittet. Her har kun 11 % ikke folkeskolens afgangsprøve, mens flere kursister har folkeskolens afgangsprøve (38 %) eller en ungdomsuddannelse (27 %).

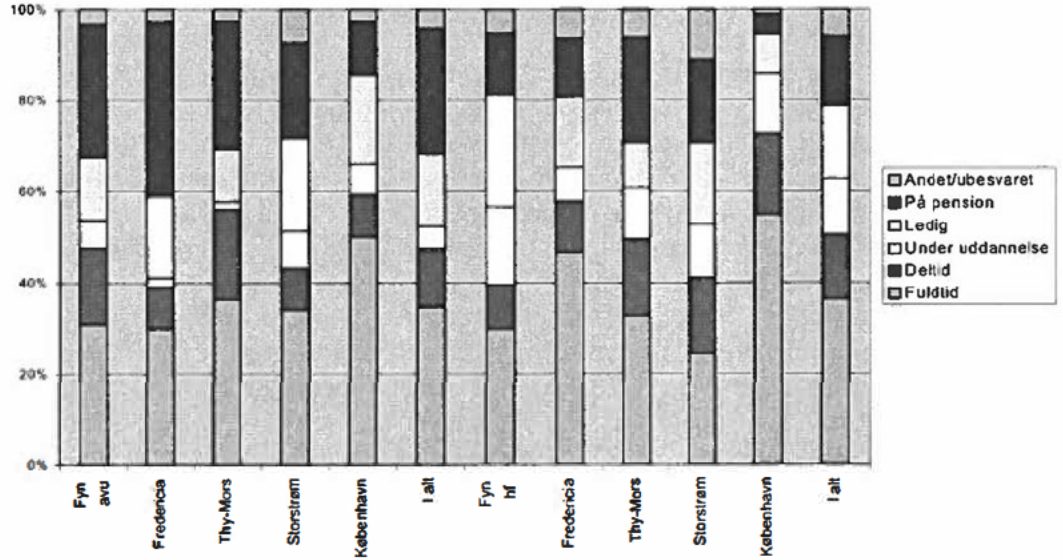
I dimittendundersøgelsen ser forskellene på uddannelsesprofilerne på de fem VUC'er dog knap så markante ud om end der stadig er en tendens til at uddannelsesniveauet på VUC Thy-Mors og her også på VUC Fredericia er lavere end gennemsnittet.

Uddannelsesmæssig baggrund - hf

I forhold til avu-kursisterne er hf-kursisterne præget af en relativt ensartet uddannelsesprofil: 3 % havde ikke folkeskolens afgangsprøve da de startede på hf, 44 % havde højst folkeskolens afgangsprøve efter 9. eller 10. klasse, 9 % havde hf eller studentereksamen, 20 % en erhvervsuddannelse, mens 18 % havde en videregående uddannelse. Tallene fra dimittendundersøgelsen adskiller sig i mindre grad fra disse idet færre har folkeskolens afgangsprøve (28 %), og lidt flere har en hf eller studentereksamen (17 %).

Tilknytning til arbejdsmarkedet

Figur 3
Tilknytning til arbejdsmarkedet før VUC, dimittender

Figur 3. Dimittendernes tilknytning til arbejdsmarkedet før de begyndte på VUC. Kilde: Dimittendundersøgelsen, DMA.

Samlet set fordeler dimittenderne i dimittendundersøgelsen sig således at 35 % arbejdede på fuldtid før de startede på VUC, og 13 % arbejdede mindre end fuldtid, 5 % var under uddannelse, 16 % var ledige, mens 28 % var på pension.

Som det fremgår af diagrammet, er der store regionale udsving i dimittendernes arbejdsmarkedstilknytning. Andelen af avu-dimittender i undersøgelsen der er i fuldtidsarbejde, svinger mellem 30 % på VUC Fyn og VUC Fredericia og 50 % på KVUC. Forskellene er endnu større på hf hvor VUC Storstrøm har 24 % kursister i fuldtidsjob mod 55 % på KVUC. Flere af VUC'erne vil gerne øge andelen af kortuddannede i beskæftigelse.

På VUC Fredericia var 38 % af avu-dimittenderne på pension, mens denne gruppe kun udgjorde 11 % på KVUC. På hf er der væsentligt færre pensionister i undersøgelsen: Kun fra 4 % på KVUC og op til 18 % på VUC Storstrøm. Andelen af ledige er mindst på VUC Thy-Mors (10 % på hf og 12 % på avu) og højest på VUC Storstrøm (20 % på avu) og VUC Fyn (25 % på hf).

Formål med at gå på avu

I kursistundersøgelsen har de medvirkende kursister svaret på hvad de regnede med at få ud af VUC da de startede. Kursisterne måtte gerne krydse flere svarmuligheder af, og svarene fordeler sig således at 74 % angiver at de startede fordi de gerne ville lære noget for deres egen skyld, 17 % ønskede at få mere selvtillid, 23 % ville gerne lære nye mennesker at kende, 20 % ville gerne læse videre, 15 % havde et ønske om at komme ind på et bestemt studium, mens 10 % var ledige og gerne ville forbedre deres chancer for at komme i arbejde, og 7 % ønskede at forbedre deres jobsituation eller arbejdskvalifikationer.

Af de dimittender der har deltaget i undersøgelsen, er der lidt flere sammenlignet med deltagerne i kursistundersøgelsen der startede på VUC med det formål at forbedre jobsituation og arbejdskvalifikationer (22 % mod 17 % blandt kursisterne). Til gengæld er det kun 16 % af dimittenderne (mod 35 % af kursisterne) der husker det som at de ville bruge deres avu-kurser til at komme til at studere.

Deles dimittendernes tal op på de enkelte VUC'er, viser det sig at 20 % af avu-dimittenderne fra KVUC og VUC Storstrøm ønsker at forbedre deres kompetencer i relation til arbejdsmarkedet, hvor det for de øvrige er ca. 10 %. Til sammenligning er det ca. halvdelen der ønsker at lære noget for deres egen skyld..

Færre dimittender end kursister angav ønsket om videreuddannelse eller optagelse på et bestemt studium (16 % mod 35 % blandt kursisterne) som formålet med at gå på avu. (Svarmulighederne

i undersøgelsen er dog formuleret snævert som "Jeg ville gerne læse videre bagefter, men vidste ikke præcist hvad" og "Jeg ville gerne ind på et bestemt studium". Nogle har formentlig undladt at svare ja til det fordi de blot har en forestilling om at uddanne sig videre, men ikke på et egentligt "studium".)

Af kursistundersøgelsen fremgår det ikke overraskende at det typisk er de yngre kursister, de ledige og dem der er løst tilknyttet arbejdsmarkedet, der er motiveret af videreuddannelses muligheder. Derimod er det oftest de ældre kursister, de fuldtidsarbejdende og dem med videregående uddannelser der angiver at de ønsker at lære noget for deres egen skyld.

I betragtning af VUC's formål om at forbedre kursisternes situation på arbejdsmarkedet, er det slående at dette aspekt spiller en relativt lille rolle i kursisternes og dimittendernes bevidsthed. Ledelserne på de fem VUC'er er blevet forelagt tallene, og de finder dem generelt overraskende. Men på den anden side har man erfaring for at fx de ledige ikke har klare forestillinger om hvad de vil bruge kurserne til. For dem kan det være svært at se hvordan kurserne direkte kan være med til at forbedre deres muligheder på arbejdsmarkedet.

Formål med at gå på hf

Når hf-kursisterne i kursistundersøgelsen skal svare på hvad de regnede med at få ud af VUC inden de startede, angiver størstedelen at formålet var at videreuddanne sig: 31 % forventede fra starten at læse videre, og 44 % vidste allerede hvilket studium de ville begynde på. Således havde altså tre fjerdedele en intention om at uddanne sig videre. 22 % havde forventninger om at forbedre deres arbejdssituation og arbejdskvalifikationer. 52 % af kursisterne angiver at de startede på VUC fordi de ville lære noget for deres egen skyld, 16 % angiver at de ønskede at få mere selvtillid, mens 20 % startede fordi de ønskede at lære nye mennesker at kende. I dimittendundersøgelsen er der en del færre (53 %) der angiver at de ønskede at starte på et studium efter hf.

Tosprogede

De tosprogede på avu udgør i kursistundersøgelsen i gennemsnit 18 % af kursisterne. Der er dog stor forskel på antallet af tosprogede afhængigt af hvor i landet VUC'et ligger. Københavns VUC tegner sig med 50 % tosprogede for langt den største andel, mens de tosprogede på VUC Thy-Mors kun udgør 2 % af den samlede kursistgruppe (VUC Thy-Mors mener dog at det reelle tal ligger mellem 10 og 15 %). De øvrige VUC'er har mellem 10 og 26 % tosprogede..

I kursistundersøgelsen udgør de tosprogede på hf i gennemsnit 8 % af kursisterne. Andelen er højest på Københavns VUC og på VUC Thy-Mors hvor 12 % er tosprogede, og lavest på VUC Fyn hvor 4 % er tosprogede. VUC Fyn mener dog at det reelle tal er højere.

5.2 VUC'ernes beskrivelse af kursisterne

I selvevalueringsrapporterne har de fem VUC'er beskrevet kursistgruppen ud fra deres forudsætninger og deres mål med at gå på VUC. Samlet kan der herudfra tegnes nogle karakteristiske kursistprofiler.

Unge

De senere år er der sket en ændring af kursistprofilen således at VUC nu tiltrækker flere unge kursister fra 18 til 25 år. Denne gruppe er karakteriseret ved at de ikke har afsluttet folkeskolen, eller at de har afsluttet med dårlige resultater. Nogle har gået på en ungdomsuddannelse, men er faldet fra, mens andre har været beskæftiget i ufaglært arbejde. Fælles for denne gruppe er at de ønsker at lappe på deres manglende skolekundskaber for eventuelt at kunne forsætte på en uddannelse. For hf-kursisternes vedkommende er det ofte det voksne miljø der får dem til at vælge VUC som alternativ til andre ungdomsuddannelser.

Nogle af de unge er velfungerende og stabile i deres indsats og fremmøde. En stadig større gruppe af unge på VUC er dog præget af sociale, psykiske og læringsmæssige problemer der gør at de generelt fungerer dårligt. Af selvevalueringsrapporterne og besøgene fremgår det at det især er denne gruppe der fylder meget i undervisningen på VUC. Disse unge har dårlige erfaringer fra tidligere skolegang, og de har svært ved at tilpasse sig undervisningen på VUC. De er ofte ukoncentrerede, ustabile i deres fremmøde og forstyrrende for undervisningen. Derudover har de ofte urealistiske forventninger til hvad de kan overkomme, på grund af manglende forståelse for hvad det kræver at tage en uddannelse. Selvom de ønsker at bruge VUC til at komme videre i uddannelsessystemet, forhindres de ofte af manglende selvtillid og evne til at gennemføre undervisningen.

Erhvervsaktive

De erhvervsaktive kursister er ofte at finde på aftenholdene hvor de kommer for at forbedre deres arbejdskvalifikationer. Dette gør de blandt andet ved at følge sprogfag eller kurser i it. Denne gruppe beskrives som motiverede og engagerede, de er stabile i deres fremmøde og deltager aktivt i undervisningen.

Con amore-kursister

Selvevalueringsrapporterne peger derudover på at der findes en gruppe af ældre kursister der vælger at følge fag på VUC som et led i personlig udvikling. Nogle af disse kursister befinder sig også i gruppen af erhvervsaktive. Con amore-kursisten har valgt VUC af lyst og interesse og delta ger derfor også aktivt i undervisningen. Denne gruppe af kursister er typisk med til at trække holdene i en positiv retning. Antallet af kursister i denne gruppe reduceres i disse år samtidig med at

gruppen af unge vokser. Der kan være flere årsager til dette, men VUC Storstrøm nævner eksempelvis at de som følge af amtslige besparelser har fået pålagt af centerrådet at koncentrere fagudbuddet om de centrale grundfag. Derfor har fag som fx italiensk og fransk ikke i lige så høj grad være udbudt, og det er primært denne type fag con amore-kursister følger.

Handleplanskursister

Avu bruges også af de såkaldte handleplanskursister der er henvist fra AF eller kommunale sagsbehandlere, og som bruger avu til at komme videre i uddannelsessystemet. Der findes ikke tal på denne gruppe, men selvevalueringsrapporterne og besøgene efterlod det indtryk at grupperne fylder meget i undervisningen på VUC fordi de ofte har en svag faglig baggrund og i nogle tilfælde er umotiverede for at læse på VUC. Omvendt er der dog også handleplanskursister der er meget motiverede fordi de med handleplanen og deres VUC-undervisning har fået en chance for en "ny start" i livet.

Ledige

Der beskrives endvidere en gruppe af ledige i aldersgruppen 25-40 år der tager fag på VUC som led i en kommunal aktivering eller som revalidering. Denne gruppe har til hensigt at opkvalificere sig til at kunne opnå nyt arbejde eller fortsætte på en uddannelse. De beskrives som en generelt fagligt og socialt svag gruppe der dog for nogles vedkommende er flittige og stabile i deres indsats og fremmøde, mens andre kun kommer modstræbende.

Tosprogede

De tosprogede udgør ikke en homogen gruppe på VUC. Nogle er kommet til Danmark i en sen alder og har behov for at forbedre deres dansk for at kunne få eller fastholde et arbejde. Nogle har gået i skole i Danmark, men har klaret sig dårligt og har nu brug for at opkvalificere sig med henblik på videreuddannelse. Andre, især tosprogede hf-kursister, er veluddannede førstegenerationsindvandrere der primært ønsker at udvide deres sproglige færdigheder. Generelt er de tosprogede dog præget af en svag faglig baggrund, og i mange tilfælde har de svært ved at forholde sig til undervisningskulturen på VUC med projektarbejde og medindflydelse på arbejdsformerne.

I kursist- og dimittendundersøgelsen tegner der sig et billede af en gruppe relativt målrettede kursister. På avu har de tosprogede således generelt flere fag end kursister med dansk som modersmål (33 % tosprogede har tre til fire fag mod 17 % med dansk som modersmål). Derudover angiver 61 % at de ønsker at fortsætte på en uddannelse efter avu, mens det tilsvarende tal for kursister med dansk som modersmål er 29 %. De ønsker også i højere grad at forbedre arbejdsmar-

kedskvalifikationer og arbejdssituation. Dimittendundersøgelsen viser derudover at de tosprogede har aflagt prøver i flere fag end kursister med dansk som modersmål.

Kursistsammensætningens betydning

Det betragtes i overvejende grad som positivt af både undervisere og kursister at gruppen af ældre og yngre kursister skal fungere sammen i undervisning og studiemiljø på VUC. Undervisere fremhæver på besøgene at den blandede gruppe med deres forskellige input til undervisningen gør det spændende at undervise, og flere kursister forklarer at dette også er en af grundene til at de har valgt VUC. De mener at det er interessant at møde mennesker med andre livsvilkår, og påpeger at unge og ældre kan hjælpe og støtte hinanden både fagligt og socialt.

Det står dog også klart at det af alle parter indimellem opleves som en stor udfordring at få de forskellige grupper til at fungere sammen, og at det til tider resulterer i "kultursammenstød" hvor de ældre kursister bliver irriterede over de unges adfærd og omvendt. Derfor kan det til tider være meget svært at finde den faglige og sociale fællesnævner der skaber plads til alle kursister. Den yngre gruppe, der ofte er mindre disciplineret, efterspørger medbestemmelse og varierede undervisningsformer, mens den ældre gruppe, der er i højere grad er velforberedt og veldisciplineret, ofte efterspørger mere lærerstyring. Dette kan gøre det vanskeligt for underviseren at tilfredsstille alle på en gang. Derudover betyder store forskelle i kursisternes baggrundsviden at det kan være svært for underviseren at finde et fælles udgangspunkt for undervisningen.

Kønsfordelingen

Kønsfordelingen er skæv på VUC – men ingen, hverken undervisere, kursister eller ledelse, har betragtet dette som et problem, endsige noget der bør gøres særlige indsatser for at ændre på. Kun en enkelt hf-inspektor ville gerne have flere mandlige kursister fordi risikoen for at de falder fra, er større hvis der kun er enkelte mænd på holdene. Kønsfordelingen hører selvfølgelig i nogen grad sammen med de fag der tilbydes, og de fleste "fagpakker" er sammensat med henblik på optagelse på typiske kvindeuddannelser (pædagog, sygeplejerske osv.). Der er dog undtagelser. På VUC Thy Mors kan man således for eksempel tage en "naturfagspakke" der forbereder til optagelse på tekniske uddannelser eller naturvidenskabelige universitetsuddannelser. På KVUC har man også lavet en fagpakke rettet mod bygningskonstruktøruddannelsen, og man er generelt opmærksom på at tilgodese naturfagene. Dette sker dog ofte i samarbejde med erhvervsskolerne, og kurserne finder derfor sted uden for VUC – hvorfor det ikke får nogen betydning for kønsfordelingen på selve kurset. Forsøg på generelt at overbevise mændene om at de kan bruge VUC til noget, støder dog også på forestillinger om at VUC ikke er et seriøst tilbud til mænd, men bare handler om at "sidde og flette peddigrør" som det udtrykkes.

5.3 Tiltag for de unge

Kriterium:

- *VUC'et har en særskilt strategi for undervisning og fastholdelse af unge kursister.*

VUC'erne vælger i nogle tilfælde at håndtere den store gruppe unge ved at danne "unge-klasser". Eksempelvis udbyder VUC Storstrøm projektet "boomerang" der er et socialfondsstøttet projekt målrettet unge kontanthjælpsmodtagere der ikke har været i stand til at gennemføre anden uddannelse. Her går kursisterne sammen i en klasse hvortil der er knyttet to lærere i hver time. Der udbydes differentieret undervisning, og lektierne laves på VUC så alle har mulighed for at møde velforberedte op. KVUC udbyder særlige fagpakker til unge der er faldet fra en ungdomsuddannelse, og i Odense tilbyder VUC Fyn stamklasser for de unge i fagene dansk, matematik og engelsk hvortil der er knyttet tre faste undervisere. Endelig udbyder flere VUC'er den toårige hf-studiepakke som er målrettet unge kursister.

Til disse tiltag knytter der sig både fordele og ulemper. Blandt fordelene er muligheden for at skabe et studiemiljø hvor de unge er sammen med jævnaldrende og får et tilhørsforhold til et fast hold. Dette sikrer at de unge får et større incitament til at deltage i undervisningen, og er dermed med til at mindske risikoen for at de falder fra. Dernæst er det ofte lettere for underviseren at håndtere klassen når kursisterne har et fælles udgangspunkt, mens flere undervisere til en klasse giver mulighed for at hjælpe de fagligt svage unge bedre. Til ulemperne hører fx fraværet af de ældre velfungerende kursister og deres positive indvirkning på undervisningsmiljøet, hvilket kan gøre klasserne meget "tunge" og problemfyldte. Derudover påpeges i fx VUC Thy-Mors' selvevalueringsrapport at strategien med at tilbyde særlig støtte til de unge i værste fald kan fratage dem initiativ og ansvarlighed for deres uddannelsesforløb. Endelig får opdelingen af de unge på særlige hold den konsekvens at kursisterne ikke nyder godt af inspirationen fra de ældre.

En anden side af "ungeproblematikken" er at de unge kommer til at fylde mere og mere på VUC. KVUC peger i den forbindelse på at satsningen på de unge kan medvirke til at det bliver vanskeligere for VUC at bibeholde sin voksenprofil og voksenkultur. VUC Storstrøm mener ligeledes at tendensen til at der kommer flere unge, kan resultere i at den ideelle fordeling mellem unge og ældre skævvrides. Også nogle af kursisterne problematiserer "voksenprofilen" idet de mener den er under pres. Kursister i Fredericia taler således om at deres medkursister mangler motivation, og de peger på at det især skyldes de unge som mere og mere kommer til at dominere uddannelsen. De mener at underviserne og ledelsen skal erkende at det *ikke* er voksne mennesker de har med at gøre, og handle derefter. På VUC Storstrøm er en ældre kursist glad for blandingen af unge og gamle, mens en anden er ked af at hans hold overvejende består af meget unge mennesker. Han mener at nogle af disse er for unge til at være på VUC.

5.3.1 Evalueringsgruppens vurdering

(✓) VUC'et har en særskilt strategi for undervisning og fastholdelse af unge kursister.

Ingen af VUC'erne har en egentlig strategi, men alle har iværksat forskellige tiltag for undervisning og fastholdelse af de unge kursister.

Det stigende antal unge stiller store krav til underviserne og opleves i nogle tilfælde af de ældre kursister som et problem. Nogle af VUC'erne vil meget gerne have toårigt hf eller har allerede fået det. Med et toårigt hf vil man sandsynligvis få endnu flere helt unge (18-25-årige) ind, hvilket vil bidrage til udvandingen af "voksenprofilen". VUC'erne bør i høj grad være opmærksomme på denne problemstilling.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne tager mere eksplicit og strategisk stilling til hvordan problemerne med de unge kursister skal gribes an.

at der iværksættes kompetenceudvikling for lærerne så de rent pædagogisk er bedre rustet til denne nye kursisttype.

5.4 Tiltag for de tosprogede

Kriterium:

- *VUC'et har en særskilt strategi for undervisning og fastholdelse af tosprogede kursister.*

Som det fremgår af beskrivelsen af kursisterne, udgør de tosprogede en blandet gruppe med forskellige niveauer, problemer og behov. VUC'erne giver i deres selvevalueringsrapporter og på besøgene udtryk for at VUC's miljø og undervisningstilbud er meget velegnede til at styrke integrationen. Flere har udformet særlige tilbud der henvender sig specifikt til tosprogede, med det formål at integrere dem i det danske uddannelsessystem. Eksempelvis har man på VUC Fyn i samarbejde med Dansk Flygtningehjælps sprogskole udarbejdet et undervisningsprojekt der henvender sig til dem der har færdiggjort sprogskolen, men endnu ikke er i besiddelse af faglige eller kulturelle forudsætninger for at gå på VUC. Dette forløb sigter på at udstyre kursisterne med de nødvendige redskaber til at fungere i et uddannelsesforløb og på arbejdsmarkedet. VUC Storstrøm har i samarbejde med sprogcenteret udviklet faget "omverdensforståelse" der sigter på at give deltagerne indblik i det danske samfunds- og kulturliv, og VUC Fredericia har udviklet en særlig pakkeløsning til tosprogede hvor kulturfag og formidling kombineres med kernefag.

Der er dog stadig visse forhold der kan forbedres for at VUC bedre kan varetage opgaven med at bidrage til integration af tosprogede. Eksempelvis mener VUC Storstrøm at gruppen af tosprogede skal kortlægges således at man i højere grad kan danne sig et billede af denne gruppes baggrund og forudsætninger. Flere VUC'er peger desuden på at der i højere grad bør ske en efteruddannelse af underviserne så de bliver bedre i stand til at tage højde for de tosprogedes særlige forudsætninger. Endelig peges der på at det generelt er et problem at der mangler en mulighed for at skabe en god overgang mellem sprogcenter og VUC.

Overgang fra sprogcenter til VUC

En indvandrer eller flygtning bevilges som udgangspunkt sprogundervisning, betalt af kommunen, i tre år på et sprogcenter – med mulighed for dispensation til forlængelse i særlige tilfælde. Nogle elever har imidlertid ikke nået niveauet til at deltage på avu trin 1 efter disse tre år. Andre vil gerne springe fra sprogcenterets danskuddannelse 2 til VUC for at komme videre i systemet. I nogle tilfælde henvises kursisterne da til FVU, men FVU er *læse*træning og ikke rettet mod tosprogede der mangler grundlæggende forudsætninger for at forstå dansk sprog og kultur. Det betyder at der er et hul mellem sprogcenteret og avu. Også de særligt tilrettelagte kurser i dansk som andetsprog på avu kræver et vist niveau. Problemet med de tosprogede er altså at de rent fagligt ofte falder mellem to stole når de skal videre fra sprogcenteret. Det bemærkes i denne forbindelse at VUC'erne fra 1. august 2005 har fået mulighed for at udbyde Dansk som andetsprog Basis som standardforsøgsfag. Faget vil formentlig kunne dække noget af det hul der er mellem sprogcentrenes danskundervisning og dansk som andetsprog på VUC.

5.4.1 Evalueringsgruppens vurdering

(✓) VUC'et har en særskilt strategi for undervisning og fastholdelse af tosprogede kursister.

VUC'erne har ikke egentlige strategier, men gennemfører forskellige tiltag og initiativer der er målrettet til de tosprogede kursister.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'ernes ledelser prioriterer undervisernes kompetenceudvikling i forhold til tosprogede kursister med henblik på bedre at kunne håndtere deres faglige og kulturelle forudsætninger.

- at de centrale myndigheder giver rammer for udviklingen af flere undervisningstilbud der er velegnede til at bygge bro mellem sprogcentrene og avu.

5.5 Kursistgrupper der ikke hører hjemme på VUC eller er fejlplaceret niveaumæssigt

VUC'erne henvender sig som tidligere beskrevet til *alle voksne* der har brug for yderligere uddannelse – men her er det selvfølgelig underforstået at det kun er på de niveauer VUC'et rent faktisk udbyder. Når man spørger undervisere og ledelser om der er kursister de mener ikke hører hjemme på VUC, kommer svarene tøvende. Rummeligheden er vigtig og reel. Alligevel er der kursister der giver problemer fordi de rent fagligt ikke kan leve op til kravene på avu og hf. Det er der forskellige eksempler på:

- Nogle kursister burde gå på FVU, men kommunen der skal finansiere det, presser VUC'et til at optage dem på avu fordi de her kan få SU.
- Nogle kursister burde gå på avu, men vælger hf fordi de synes det lyder finere.
- Nogle kursister burde gå andre steder, men er henvist til VUC da andre relevante tilbud ikke findes i deres område.
- Nogle kursister er måske fagligt kommet på rette hylde, men har så store personlige problemer at disse må afhjælpes før de er klar til at modtage undervisning – det kan være i form af psykologhjælp, alkoholafvænning eller lignende.

Ifølge VUC'erne er problemet ikke at det er vanskeligt at sortere ansøgerne rigtigt, men at der for en del ansøgere ikke er noget reelt alternativ til VUC. Da VUC's funktion som "sweeper" eller "second chance" er dybt forankret i medarbejderne, ønsker de at give alle som har brug for det, en chance, og det ligger ikke lige for at afvise kursister der ikke har andre steder at gå hen.

Det bliver problematisk for VUC'erne når de prøver at fylde huller i uddannelsessystemet ved at lukke kursister ind hvis primære problem er at de ikke har andre oplagte muligheder. Det går ud over de pågældende der formentlig ikke vil kunne klare de faglige krav, og det går ud over de andre på holdene fordi det bliver vanskeligt at opretholde det faglige niveau. Samtidig er det selvfølgelig uheldigt hvis der er kommuner der prøver at presse kursister ind på forkerte niveauer.

En interessant diskussion er også om der på VUC skal være plads til con amore-kursisterne. Det er en udbredt holdning på VUC'erne at der også skal være plads til dem der ikke specifikt har brug for et prøvebevis. Argumentationen er at også disse mennesker kan få et løft i livskvalitet ved at erhverve sig nye kompetencer, og samtidig er de ofte med til at berige undervisningen og være gode rollemodeller for de unge. Alligevel føler VUC'erne et politisk pres for ikke at tage for mange ind af den slags "uproduktive" kursister, hvilket de beklager.

5.6 Kursisttyper der mangler

VUC'erne er også blevet spurgt om der er kursisttyper de synes mangler. Her peges der generelt på kortuddannede i beskæftigelse som man synes har nogle behov som VUC kunne dække, men som er svære at få fat i. Det er også en gruppe der kan have svært ved at få tid til og mulighed for at gå til undervisning medmindre det er på kurser der arrangeres af arbejdspladsen. Samtidig er det også en gruppe kursister der, når de er der, bidrager positivt på holdene i kraft af deres motivation og engagement. Flere undervisere nævner også con amore kursisterne i denne sammenhæng – som en gruppe der bliver mindre, og som derfor i nogen grad kommer til at "mangle".

5.7 Fagligt niveau

Som følge af problemerne med kursisternes faglige forudsætninger synes det faglige niveau til tider at komme under pres. På besøgene beskriver nogle undervisere det som at niveauet på avu 1 i nogle tilfælde er så lavt at det svarer til 5.-6. klasse og ikke 8.-9. klasse som det burde være. Samtidig kan man have et "internt" problem på avu idet nogle kursister der har gennemgået trin 1, ikke er klar til trin 2, og problemerne fortsætter på hf.

Der peges på at avu-loven er så vid at den tillader de lappeløsninger der skal til for at imødekomme de forskellige behov, men underviserne bliver udmattede af disse "krumspring".

5.8 Evalueringsgruppens vurdering

Rummeligheden er en væsentlig del af VUC'ernes profil og eksistensberettigelse, men samtidig skal man også have øje for at det enkelte undervisningshold skal kunne fungere. Derfor må man erkende at der er kursister der ikke passer til det eksisterende tilbud, og arbejde på at give dem hensigtsmæssige alternativer. Dette bør ikke ske ved at bøje de lovgivningsmæssige rammer, men ved at etablere helt nye tilbud.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne i den nuværende situation mere restriktivt sørger for alene at optage kvalificerede kursister på de enkelte hold.

- at Undervisningsministeriet giver VUC'erne mulighed for at etablere nye tilbud der tager højde for at ikke alle i deres nuværende målgruppe har de tilstrækkelige kompetencer til at følge undervisningen på FVU og avu.

6 Gennemførelse, fravær og prøve-deltagelse

6.1 Fravær og frafald 2001

Kriterium:

- *VUC'ets kursisters frafald på en række udvalgte hold/kursistgrupper er under landsgennemsnittet (i henhold til Lars Klewes undersøgelse, DPU 2002).*

I 2000 og 2001 gennemførte Danmarks Pædagogiske Institut (nu en del af Danmarks Pædagogiske Universitet) en undersøgelse af årsager til frafald og fravalg af prøver blandt avu-kursister og hf-enkeltfagskursister på VUC. Lars Klewe redegør for resultaterne i rapporten "Frafald fra undervisningen og fravalg af prøver på avu og hf-enkeltfag" fra 2002.

I dette kapitel vil der kort blive redegjort for resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen blandt kursister der har fuldført og afbrudt et avu- eller hf-forløb, og af interviewundersøgelsen blandt kursister, vejledere, undervisere og forstandere på VUC. Undersøgelserne handlede om kursisternes oplevelse af undervisningen og deres begrundelse for at stoppe. I denne sammenhæng ses kun på undersøgelsens forklaringer på årsager til frafald og ikke på hvorfor kursisterne ikke går til prøve.

Undersøgelsen inddrages i evalueringen fordi det både er en aktuel og meget omfattende analyse af fravær og frafald, og fordi det ikke ville være muligt inden for evalueringens rammer at gennemføre noget tilsvarende. Undersøgelsen giver mulighed for at relatere de fem VUC'ers egne statistikker til et landsgennemsnit og giver et perspektiv på VUC'ernes foranstaltninger mod fravær og frafald.

Årsager til kursisters frafald fra avu-fag

Af rapporten fremgår det at markant flere yngre end ældre kursister vælger at afbryde undervisningen på avu. Herudover viser undersøgelsen at de frafaldne i højere grad end de der har gennemført kurserne er utilfredse med forhold vedrørende undervisningen, nemlig det faglige udbytte

og niveau, i hvor høj grad skemaet på VUC passer til kursistens øvrige aktiviteter, undervisningens form og indhold, arbejdsmængden samt forholdet mellem underviser og kursister.

Til trods for at utilfredshed med forhold ved undervisningen har betydning for om kursisten afbryder sit forløb, har cirka halvdelen af de frafaldne kursister angivet at de var tilfredse med undervisningen. Dertil kommer at ca. 70 % af de kursister der er holdt op, angiver at forhold *uden for* VUC har været medvirkende til at de er faldet fra. Opdelt på årsager angiver 18 % at de havde fysiske helbredsproblemer, 19 % havde sygdom eller problemer i familien, 10 % havde psykiske problemer, mens 20 % enten havde fået arbejde eller var blevet optaget på en anden uddannelse.

Årsager til kursisters frafald fra hf-fag

Undersøgelsen blandt hf-kursisterne viser at de frafaldne kursister sjældnere end de fuldførte havde en eksamen på gymnasieniveau og sjældnere modtog SU, mens de oftere havde fuldtidsarbejde eller var under aktivering.

Også blandt hf-kursisterne viser der sig en højere grad af utilfredshed med forhold omkring undervisningen blandt de frafaldne i forhold til fuldførte. Således var flere frafaldne utilfredse med skemaets tilpasning til kursistens øvrige aktiviteter, mens flere fuldførte var tilfredse med det faglige udbytte, arbejdsmængden og underviserens hensyn til kursistens forudsætninger.

Ud over forhold i undervisningen begrundes frafaldet med eksterne forhold. Således angiver i alt 47 % af de afbrudte hf-kursister at de blandt andet faldt fra på grund af sygdom, familiemæssige problemer, eller at de havde påbegyndt arbejde eller uddannelse. Undersøgelsen konkluderer at det for ganske mange kursister er eksterne forhold der afgør hvorvidt de vælger at afbryde deres forløb på avu eller hf.

Interviewundersøgelsens resultater

Af interviewundersøgelsen fremgår det at de kursister der er faldet fra, i nogle tilfælde har haft en oplevelse af at det faglige niveau var for højt eller for lavt i forhold til deres forudsætninger. Et afgørende forhold er desuden de store hold der i nogle tilfælde vanskeliggør tilstrækkelig undervisningsdifferentiering. Frafald bliver for nogle kursisters vedkommende derudover begrundet med undervisningens manglende relevans for det de forventer at bruge den til. Det nævnes endvidere at der i nogle tilfælde er eksempler på at kursisterne mangler en afklaring af undervisningens indhold.

Fokusområder på avu

Undersøgelsen konkluderer at afbrudsfrekvensen på avu ikke er bekymrende når man medtænker at omkring en tredjedel af disse afbrud alene skyldes eksterne forhold som ikke har med undervisningen at gøre. Antallet af frafald varierer dog ganske meget fra fag til fag.

Undersøgelsen peger på to væsentlige fokusområder vedrørende avu. På baggrund af spørgeskemaundersøgelsen som viser at 35 % af kursisterne på avu udelukkende stoppede på grund af forhold vedrørende undervisningen, og på baggrund af interviewundersøgelsen der pegede på årsager til kursisternes utilfredshed, anbefaler undersøgelsen at der sættes fokus på undervisningen på avu. Også vejledningen og indplaceringen på hold er her relevant for at kunne skabe overensstemmelse mellem kursisternes uddannelsesbehov og den undervisning de får. Dernæst må der ifølge undersøgelsen tages højde for at der er en (statistisk set) forøget risiko for at kursisterne afbryder deres forløb hvis skemaet på VUC ikke passer til deres øvrige aktiviteter. Således svarede 26 % af kursisterne at de afbrød forløbet på grund af personlige forhold, og for en overvejende del af disse skyldtes det at de ikke kunne få familie, fritid og arbejde til at passe sammen med at gå på VUC. Undersøgelsen anbefaler i den forbindelse at der sættes fokus på VUC's organisering af undervisningen således at man kan reducere denne type frafald.

Fokusområder på hf-enkeltfag

Afbrudsfrekvensen på hf-enkeltfag er noget højere end på avu – også selvom det medregnes at omkring en tredjedel af kursisternes afbrud skyldes eksterne forhold der ikke knytter sig til undervisningen.

Undersøgelsen peger på tre fokusområder for hf. Da det viser sig at kursister der ikke tidligere har gennemført en gymnasial eksamen, er i større risiko for at falde fra, bør der ifølge undersøgelsen fokuseres på hvordan vejledningen og undervisningen af disse kursister praktiseres og udvikles. Dernæst gælder det for hf-kursisterne, ligesom for avu-kursisterne, at undervisningen på VUC ofte passer dårligt sammen med kursisternes øvrige aktiviteter, og derfor bør fokus sættes på den måde VUC'erne skemalægger holdene på. Endelig siger en del af kursisterne at de afbrød undervisningen af økonomiske årsager. Således har kursister der ikke modtager SU, større sandsynlighed for at afbryde undervisningen. Der bør derfor ses nærmere på kursisternes økonomiske forhold.

6.1.1 Klewes undersøgelse og evalueringen

(✓) VUC'ets kursisters frafald på en række udvalgte hold/kursistgrupper er under landsgennemsnittet (i henhold til Lars Klewes undersøgelse, DPU 2002).

De følgende afsnit henviser til figur 4 (afsnit 6.2.1) og figur 5 (afsnit 6.2.3)

Kriteriet omhandler kun frafald, men her er også tallene for fravær og prøvefrekvenser sammenlignet. I forhold til evalueringen er det interessant at konstatere at Lars Klewes tal for frafald og prøvefrekvenser i høj grad ligner tallene fra de fem evaluerede VUC'er. Der er altså ikke sket væsentlige ændringer i dette siden Klewes undersøgelse. En stor afvigelse findes kun i tallene for fravær på hf hvor der tilsyneladende er blevet væsentligt flere kursister der holder sig under de 15 % fravær.

Gennemførelsesprocenterne er uforandrede – eller faktisk de fleste steder dårligere end Klewes tal. Dette til trods for at nogle af de forhold som Lars Klewe peger på som væsentlige i forbindelse med frafaldet, tilsyneladende er forbedret. For det første har VUC'erne gjort tilrettelæggelsen af kurserne mere fleksibel. Eksempelvis udbydes der alle steder fleksundervisning (se afsnit 8.2.2), og nogle steder har man ændret mødetidspunkter for at gøre det nemmere for kursisterne at møde op. Det er generelt for de fem VUC'er at der er stort fokus på at give kursisterne de bedste muligheder for at få skemaet på VUC til at hænge sammen med familie, arbejde og andre aktiviteter. For det andet handler det om niveauplaceringen og den vejledning der finder sted når kursisterne skal finde frem til hvilket hold de skal starte på. Der er meget fokus på hvordan kursisterne indplaceres på hold, og kursister der er fejlplaceret, får generelt mulighed for hurtigt at flytte over på andre hold. Kursister der er kommet bagud, kan indhente det manglende ved værkstedsundervisning osv. Noget tyder således på at der *er* sket ændringer i VUC'ernes strategier til at reducere frafald siden Lars Klewes undersøgelse blev foretaget. At der så ikke er sket en reduktion af frafaldet, må skyldes at (også) andre faktorer gør sig gældende.

Prøvefrekvenserne på de evaluerede VUC'er svarer til tallene i Klewes rapport.

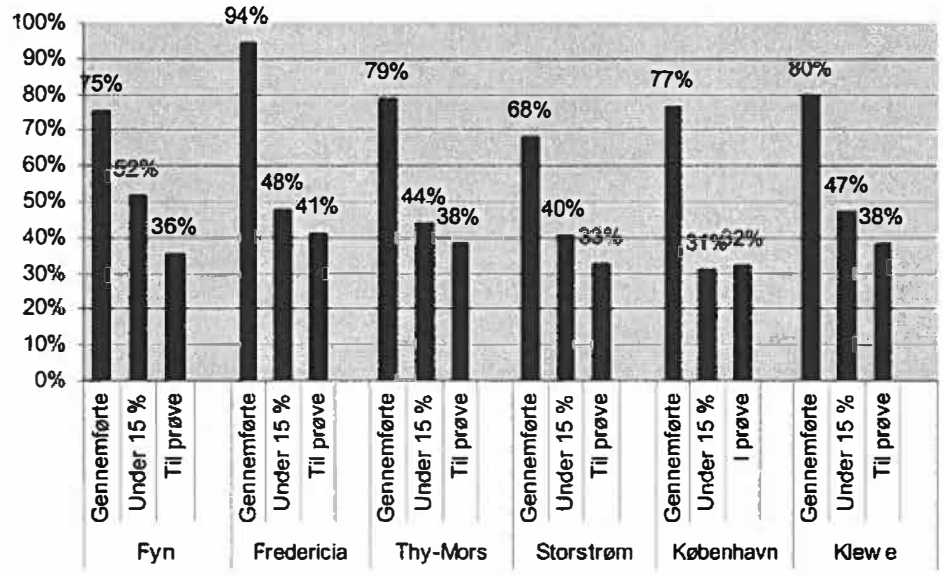
6.2 Fravær, frafald og prøvefrekvenser på de fem VUC'er

De fem VUC'er er som led i deres selvevaluering blevet bedt om at gøre rede for antal tilmeldte, antal gennemførte, antal gennemførte med under 15 % fravær og antallet af kursister der er gået op til prøve i en række fag i skoleåret 2003/04. Fagene var dansk, matematik, engelsk, psykologi og edb på avu og dansk, matematik, engelsk, psykologi og billedkunst på hf. På avu er tallene opgjort særskilt for trin 1 og 2 og for ikke-eksamensbærende hhv. eksamensbærende moduler. På hf er der tal for både fællesfag og tilvalgsfag i matematik og engelsk, men kun for tilvalgsfag i psykologi og billedkunst.

Tallene viser både store forskelle mellem de fem VUC'er og nogle generelle tendenser.

6.2.1 Avu

Figur 4
Gennemførte, kursister med tilladt fravær og antal til prøve, avu

Forklaring til figur 4: De 100 % er antal tilmeldte, opgjort som antallet af kursister der var mødt frem i tredje undervisningsuge. "Gennemførte" er dem som ikke var meldt ud, og som var til stede ved kursets slutning. "Under 15 % fravær" er de kursister som ved kursets slutning ikke var meldt ud, og som ikke havde mere end 15 % fravær. "Til prøve" er det antal kursister som har været tilmeldt, og som er gået op til prøve. Selvstuderende tæller ikke med her. Kilde: Selvevalueringsrapporterne og Lars Klewe 2002.

Samlet set ligger antallet af gennemførte på avu mellem 68 % og 79 %. Fredericia er en markant undtagelse med 95 % gennemførte. At være gennemført betyder i denne sammenhæng at kursisten har været tilmeldt undervisningstilbuddet og ikke er udmeldt. De behøver ikke at have fået udstedt et deltager eller prøvebevis, og de har heller ikke nødvendigvis et fravær under de 15 % som kræves for at få deltagerbevis. Heri ligger at nogle kursister har højere fravær, men ikke er blevet udmeldt, da man fra VUC'ets side har valgt at lade dem fortsætte fordi fraværet fx skyldes personlige forhold som sygdom, børns sygdom, sociale problemer eller lignende. Som det fremgår af figuren har denne rummelige definition af "gennemførelse" store konsekvenser. Således er der

markant færre kursister der er gennemført med et fravær under 15 %, end det samlede antal der er gennemført. På VUC Fyn er 75 % gennemført, men kun 52 % med mindre end det tilladte fravær. I Thy-Mors er det hhv. 79 % og 44 %. I Storstrøm 68 % og 40 %. I København 77 % og 31 % – altså under halvdelen. Endelig er 95 % registreret som gennemført i Fredericia, men kun 48 % har under det tilladte fravær.

Prøvefrekvensen ligger et sted mellem 5 og 15 procentpoint under frekvensen for "tilladt fravær" uden at man dog kan slutte at de der går til prøve, er en delmængde af denne gruppe. Også kursister med mere end 15 % fravær kan gå – og går – til prøve. Det ses på KVUC hvor der er et par procent flere der går til prøve, end der er kursister med mindre end 15 % fravær. Sagt på en anden måde er det samlet set mellem 30 % og 40 % af *de tilmeldte* avu-kursister der går til prøve, eller ca. halvdelen af de *gennemførte*. Hvis man går ud fra antallet af tilmeldte, er prøvefrekvensen lavest på KVUC og højest på Fredericia, men ser man på andelen af gennemførte der går til prøve, er den højest i Thy-Mors.

6.2.2 Evalueringsgruppens vurdering - avu

Hvorvidt en gennemførelsesprocent på ca. 70 er acceptabel eller ikke, kan diskuteres. Men ud fra en betragtning om at tilstedeværelse i undervisningen i nogen grad er bestemmende for udbyttet, må fraværet siges at være for højt når det kun er mellem halvdelen og en tredjedel af kursisterne der møder op til 85 % af undervisningen. Det siger også noget om at definitionen på at "gennemføre" er meget rummelig, og at 15 %-grænsen ikke håndhæves.

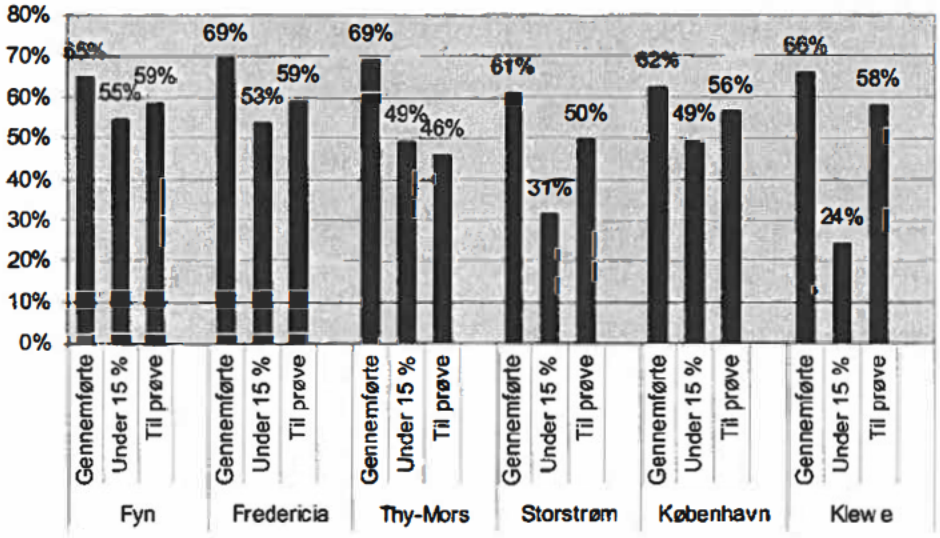
VUC Fredericia har en flot gennemførelsesprocent der givetvis både hænger sammen med en meget aktiv indsats for at fastholde kursisterne og med det ille steds mere personlige – og dermed mere socialt forpligtende – atmosfære. VUC Fredericia ligger også højest i prøvefrekvens og næsthøjest i andel tilmeldte kursister der har gennemført med et fravær på under 15 %. Men dette tal er stadig kun 48 %. Spørgsmålet er om den høje gennemførelsesprocent også kommer af en mere "rummelig" måde at definere gennemførelse på.

Det er evalueringsgruppens vurdering at prøvefrekvenserne er rimelige når man tager kursistsammensætningen – herunder kursisternes mål med at deltage i avu-undervisning – i betragtning.

6.2.3 Hf

Hvad hf angår, er situationen en lidt anden. Dels er der en meget højere andel af kursisterne der deltager med henblik på at få et prøvebevis. Dels er der en klar regel om at man hvis man har mere end 15 % fravær, kun kan indstilles til prøve på "særlige vilkår", det vil sige at man går op i fuldt pensum.

Figur 5
Gennemførte, kursister med tilladt fravær og antal til eksamen, hf

Forklaring til figur 5: De 100 % er antal tilmeldte, opgjort som antallet af kursister der var mødt frem i tredje undervisningsuge. "Gennemførte" er dem der var til stede ved kursets slutning, og som ikke var meldt ud. "Under 15 % fravær" er de kursister som ved kursets slutning ikke var meldt ud, og som ikke havde mere end 15 % fravær. "Til prøve" er det antal kursister som har været tilmeldt, og som er gået op til prøve. Selvstuderende tæller ikke med her. Kilder: Selvevalueringsrapporterne og Lars Klewe 2002.

Gennemførelsen på hf er lidt lavere end på avu, og der er lidt mindre variation mellem VUC'erne. Således har mellem 61 og 69 % af de tilmeldte hf-kursister i denne undersøgelse gennemført – flest på de små VUC'er i Fredericia og Thy-Mors, færrest i Storstrøm og København.

Det fremgår i øvrigt af KVUC's selvevalueringsrapport at indførelsen af kortere forløb, blandt andet de såkaldte turbohold hvor man kan læse et fag på seks otte uger, har forbedret gennemførelsesfrekvenserne. Men selvom det også er i København man finder de mest målrettede hf-kursister, har det altså ikke bragt frekvenserne i top sammenlignet med de andre VUC'er.

Hvor gennemførelsen på hf er lavere, er prøvefrekvenserne til gengæld meget højere end på avu. Her ses det tydeligt at kursisterne går på hf fordi de skal have et papir på deres kunnen. Således går mellem 50 og 59 % af de tilmeldte til prøve, svarende til 82-91 % af de gennemførte. VUC

Thy-Mors skiller sig dog ud fra de andre i og med at det kun er 46 % af de tilmeldte, svarende til 67 % af de gennemførte, der går til prøve.

Ser man derimod på forholdet mellem antallet af kursister med "tilladeligt" fravær og det antal der går til eksamen, springer nogle tal i øjnene. På fire af VUC'erne er der *flere* der går til eksamen, end der er kursister med under 15 % fravær. Ifølge bestemmelserne skal de kursister der har for meget fravær, altså op på "særlige vilkår", det vil sige i fuldt pensum. På VUC Fyn, VUC Fredericia og KVUC taler vi om 5-8 procentpoint, og det kan muligvis forklares. Men på VUC Storstrøm har kun 31 % af de tilmeldte under 15 % fravær, men 50 % går til prøve. Her er der altså 19 procentpoint flere. (Forskellen kan i princippet godt være endnu større hvis nogle kursisterne med under 15 % fravær har valgt ikke at gå op.)

På institutionsbesøgene blev de enkelte VUC'er forelagt disse sammenhænge, og de vakte generelt forbavselse og undren. Det blev forklaret at der i nogen grad tages – nødvendige og ønskelige – individuelle hensyn til kursisterne. Forstanderen på VUC Storstrøm hvor det er særlig markant, fortalte at der på hf generelt er tre-fem kursister på hvert hold der går op i fuldt pensum. Kursister der har et fravær på op til 20 %, går imidlertid op på normale vilkår. Dette kan lade sig gøre fordi der tages stilling i de enkelte tilfælde. På KVUC gjorde ledelsen rede for en tilsvarende "elastik" i kravene. Også kursisterne har indtryk af at man ikke nødvendigvis kommer op i fuldt pensum fordi man har for højt fravær.

6.2.4 Evalueringsgruppens vurdering – hf

Prøvefrekvenserne på hf er rimelige når man tager kursistgruppens sammensætning i betragtning.

Til gengæld kan det store antal der kommer til eksamen på trods af for stort fravær, ikke med rimelighed forklares med individuelle hensyn. Enten er der andre faktorer der gør sig gældende, eller også tages der alt for mange "individuelle hensyn".

6.2.5 Gennemførelse, fravær og prøvedeltagelse i de enkelte fag

Tallene fra selvevalueringerne tegner et billede – om end noget svagt – af at kursister i edb på avu i højere grad deltager og gennemfører, men i mindre grad går til prøve end kursister i de andre fag. Her er der formentlig relativt mange con amore-kursister. Kursisterne i dansk og matematik har mere fravær, men går i højere grad til prøve. Det tyder på at flere i disse fag er "tvunget" til at tage kurserne fordi de skal bruge prøvebeviset.

På hf skiller især matematik og psykologi sig ud da de har lidt højere gennemførelse og mindre fravær end de andre fag. Til gengæld er der ikke de store udsving i prøvefrekvenserne.

6.2.6 Evalueringsgruppens vurdering – generelt

Hvis man ser bort fra VUC Fredericia, er gennemførelsestallene på hhv. avu og hf rimeligt ens på de fire øvrige VUC'er. Dette taler for at der er nogle eksterne grundvilkår for frafaldet, eller for at VUC'ernes måde at tackle dem på er forholdsvis ens.
VUC Storstrøm skiller sig alligevel lidt ud, med den laveste gennemførelse på både avu og hf, det næsthøjeste fravær på avu, men det markant højeste på hf og den næstlaveste prøvefrekvens begge steder. Et nærliggende bud kunne være at det hænger sammen med at Storstrøm er et udkantsområde med svage traditioner for uddannelse. Men det kan ikke være hele forklaringen, for Thy-Mors der bestemt også er et udkantsområde, har næsthøjest gennemførelse, og middel fravær og prøvefrekvens for begge afdelinger. Til gengæld har avu på KVUC dårligere tal for både fravær og prøver end VUC Storstrøm.

Gennemførelsen og prøvefrekvenserne er generelt lave, men det er vanskeligt at opstille noget præcist mål for hvad de kunne eller burde være. Til gengæld er fraværet for højt. Den manglende overensstemmelse mellem antal "gennemførte" og antallet med tilladeligt fravær er ikke acceptabel.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne opstiller præcise krav til "gennemførelse".

- at hvert VUC analyserer denne rapports tal for gennemførelse og fravær for fremover at få en bedre overensstemmelse mellem antallet af gennemførte og antallet der er gennemført med den tilladte mængde fraværstimer.

Kursisternes holdning til og VUC'ernes foranstaltninger mod fravær og frafald behandles i kap. 7.3.

6.3 Registrering og evaluering af oplysninger

Kriterier

- *VUC'et følger og registrerer løbende optag, afgang og frafald fra uddannelsen.*
- *Registreringerne anvendes til intern evaluering og planlægning.*

Optagelse på VUC sker ved at man henvender sig og får en samtale med en vejleder. Optaget sker dels på baggrund af formelle kvalifikationer, dels på baggrund af vejlederens vurdering af om ansøgerens faglige niveau og uddannelsesønsker passer med det VUC kan tilbyde. I forbindelse med optagelsen registrerer vejlederen kursistens forudsætninger og uddannelsesønsker.

Eventuelle frafald registreres af vejlederne. I registreringen skal også årsagen til frafaldet anføres. På besøgene fremgik det imidlertid at dette ikke altid sker, og hvis det gøres, er det ikke nødvendigvis nøjagtigt. Det kan dels være fordi skemaet til registreringen kun har nogle foruddefinerede kategorier der ikke altid er dækkende, dels fordi der kan være flere årsager til frafaldet – og man kan kun registrere én. Derudover kan der være andre årsager til et frafald end den kursisten opgiver til vejlederen.

Ingen af VUC'erne anvender registreringerne til intern evaluering og planlægning bortset fra at søgningstallene indgår i planlægningen af næste års kurser.

At det i det hele taget er en tankegang der ikke hidtil har ligget lige for, fremgår indirekte af flere af selvevalueringsrapporterne. VUC'erne blev i vejledningen bedt om at gøre rede for "de procedurer I har for anvendelse af oplysninger om fravær, frafald og afgang til intern evaluering og planlægning." Her svarede *tre* af VUC'erne udelukkende på hvilke procedurer der iværksættes når *den enkelte kursist* har meget fravær. Heller ikke det efterfølgende spørgsmål: "Giv eksempler på hvordan de indsamlede oplysninger har været anvendt til justering eller ændring af undervisningsplanlægningen" gav svar på det generelle niveau.

6.3.1 Evalueringsgruppens vurdering

VUC'erne gør for lidt ud af at undersøge og følge op på mønstre i fravær og frafald. Data indsamles, men bruges ikke til noget. De mange tiltag til mindskelse af fravær og frafald hviler dermed på et spinkelt grundlag. Ved at undersøge de data der allerede er indhentet, kunne man kvalificere disse tiltag væsentligt.

Lars Klewes undersøgelse (afsnit 6.1) viste af 20 % af frafaldet fra avu er hvad man kan kalde "positivt frafald" idet det skyldes at kursisten kommer i arbejde eller starter på en anden uddannelse. VUC'erne kan selv have en interesse i at kunne dokumentere det positive frafalds omfang.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne hver især kvalitetssikrer og i langt højere grad analyserer det statistiske materiale som de selv indsamler, og bruger resultaterne af analysen til at udvikle kvaliteten i kursernes indhold og tilrettelæggelse.

7 Vejledningen

7.1 Vejledningens grundlag

Vejledningen på VUC'erne er i nogen grad berørt af vejledningsreformen der trådte i kraft 1. august 2004. Set fra et VUC-synspunkt er den foreløbig vigtigste ændring at ansvaret for vejledningen om videregående uddannelse og erhverv samles i syv regionale vejledningscentre. Her skal blandt andet de unge og voksne der ikke længere har tilknytning til en *ungdoms*uddannelsesinstitution, have vejledning – og altså ikke som hidtil for VUC-kursisternes vedkommende på VUC. Den del af vejledningen der drejer sig om at gennemføre VUC-kurserne, ændres ikke. Den bevares som en integreret del af uddannelserne ud fra principper om nærhed og sammenhæng mellem valg undervejs i uddannelsen og efterfølgende uddannelse og erhverv. Men ændringerne er ikke helt tilendebragt endnu. Voksne i beskæftigelse der er fyldt 25 år, og som ønsker en ungdomsuddannelse eller en grundlæggende voksenuddannelse, vil blive omfattet af en kommende vejledningsreform for voksne. De er derfor ikke omfattet af vejledningen fra Ungdommens Uddannelsesvejledning og de regionale centre. Indtil videre skal de søge informationer og vejledning i den virtuelle vejledningsportal, på VUC'erne eller hos AF. Ledige skal fortsat vejledes af kommuner og AF.

Sagt på en anden måde er det ikke længere VUC-vejledernes opgave at vejlede om uddannelse efter VUC, og derudover afventer vejlederne den planlagte reform af voksenvejledningen.

7.1.1 Vejledernes opgave

Vejledningen baserer sig på Undervisningsministeriets vejledningsbekendtgørelse og på forskellige lokalt fastlagte etiske retningslinjer. Eksempelvis nævner VUC Fyn i sin selvevalueringsrapport grundlæggende værdier som respekt, uafhængighed, åbenhed, fortrolighed og saglighed.

På besøgene blev vejlederne spurgt om hvordan de ville definere vejledernes opgaver. Svarene var mange:

- Indskrive og arbejde for fastholdelse af kursister
- Tage personlige samtaler og give vejledning – hen til grænsen til det terapeutiske
- Tilrettelægge det rigtige forløb (lave skemaer), støtte kursisterne under forløbet og hjælpe dem til at finde gode alternativer hvis de hellere vil noget andet end VUC

- Tale med kursisterne om deres økonomi og hjælpe dem med SVU, SU, revalidering osv.
- Være kursisternes "advokat"
- Være en "sælger" der har til opgave at sælge VUC's ydelser til virksomheder
- Være VUC's "antenne" der har indblik i hvilken undervisning der skal udbydes.

Flere vejledere påpeger at ændringerne i kursistgruppen har betydet at vejlederen i nogle tilfælde bevæger sig på grænsen til den terapeutiske samtale. Det er dog en generel opfattelse at det ikke er meningen, og at man som vejleder heller ikke er uddannet til det. Men den nye kursistgruppe kommer ofte med nye typer af problemer der kræver meget vejledning.

Vejlederne betragter helt klart fastholdelse af kursisterne som et overordnet mål. En enkelt tilføjer dog at det er vigtigt ikke at holde fast i fejlplacerede kursister. De skal vejledes derhen hvor de får det relevante tilbud.

Nursing eller kursisternes eget ansvar

Vejlederne står ofte i et meget kontant dilemma mellem at støtte (opsøge, ringe til, tale med) kursister der forsømmer undervisningen og dermed er i fare for at falde fra eller blive smidt ud – og at overlade ansvaret kursisternes valg og handlinger til dem selv. De skal helst gennemføre – men de skal også lære at stå på egne ben. Nogle kursister er ifølge vejlederne vant til rollen som klient og kommer let til at bede om for meget "nursing" og forvente at vejlederne træffer beslutninger for dem, men det hverken skal eller kan de.

VUC'erne har ikke formuleret politikker om dette, så det er generelt vejledernes eller underviserne eget temperament og holdninger der bestemmer hvilken strategi de vælger. På VUC Storstrøm har man dog en overordnet hensigt om at gøre begge dele: Her prøver man holdningsmæssigt at bevidstgøre kursisterne om at de er ansvarlige for deres eget forløb, så "nursingen" altså til dels består i et forsøg på bevidstgørelse.

Dobbeltrolle

I nogle tilfælde har vejlederne en dobbeltrolle idet de både skal vejlede og fastholde kursisten og holde øje med fraværslisterne og kontakte kursister der har for meget fravær. Vejlederen kan også være den der skal fortælle en kursist at han eller hun ikke længere opfylder kravene til at få SU. Vejledere på VUC Fredericia synes det er en uheldig konstruktion. Når det er vejlederne der skal kontakte kursister med for meget fravær, bliver de både "bussemænd" og rådgivere. For at bøde lidt på dette, er man gået over til at tage beslutninger om kursisterne i fællesskab så vejlederen ikke er ene om det. Kursisterne på VUC Fredericia finder det også ubehageligt at vejlederne har

denne dobbeltrolle. På de andre VUC'er forsøger man at skille tingene mere ad, så "bussemandsfunktionen" overlades til ledelsen.

7.1.2 Organisering

Studievejledningerne er på nogle af VUC'erne organiseret sådan at alle vejledere (inden for hhv. avu og hf) i princippet dækker hele arbejdsområdet når det gælder de egentlige vejledningsopgaver, men dog har forskellig baggrund - forskelligt køn og forskellige fag som de selv underviser i. (Eksterne arbejdsopgaver som fx kontakt til andre uddannelsesinstitutioner er typisk fordelt med et bestemt område til hver vejleder.) Arbejdspresset svinger i løbet af kursusåret, og ved spidsbelastning omkring indskrivningen af nye kursister er det derfor praktisk at opgaverne kan varetages af hele gruppen. Til gengæld beskriver KVUC fx at "den løse struktur (betyder) at der kan blive stor forskel i vejledernes måde at praktisere på. Det er svært at kritisere/opdatere hinanden, og den uhierarkiske struktur rummer en fare for 'kollektiv uansvarlighed'. Vi skal bruge forholdsvis mange resurser på organisering og indbyrdes kommunikation." Nogle steder holder vejlederne møder indbyrdes for at koordinere deres arbejde, andre steder ikke. Graden af skriftlighed er generelt ikke stor. Men fx har VUC Fyn Odense udarbejdet en håndbog for optagelsesvejledningen "for at sikre konsensus blandt vejlederne omkring optagelsessamtalen – og samtidig kvalitetssikre forløbet". Også KVUC har lavet en guide om praksis ved indskrivningen af kursister.

7.1.3 Evalueringsgruppens vurdering

Vejlederne har generelt en høj bevidsthed om egen rolle og opgave. Dobbeltrollen som både rådgiver og kontrollant er uheldig og bør i videst muligt omfang undgås. Det er også vigtigt at VUC'ernes ledelser udstikker klare retningslinjer for balancegangen mellem "nursing" og "kursisternes eget ansvar". Koordineringen og samarbejdet er ikke alle steder lige højt prioriteret, hvilket medfører risiko for en uensartet praksis. Her er et initiativ som VUC Fyn Odenses og KVUC's håndbøger for optagelse et eksempel på god praksis.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'ernes ledelser udstikker retningslinjer for hvordan vejledningen skal balancere mellem vejledning og kontrol, og mellem "nursing" og "kursisternes eget ansvar", for at sikre en ensartet og sammenhængende praksis.

7.2 Vejledning af potentielle kursister

Potentielle kursister forstås her som dem der har fået ideen til at begynde på VUC, men som skal have afklaret om det er det rigtige tilbud for dem, og i givet fald hvilke kurser der så vil være relevante.

Til afsnittet knytter sig følgende tre kriterier:

- *Information om vejledningens eksistens og tilbud er målrettet til potentielle kursister og rekvirenter.*
- *Vejledningsmulighederne (træffetider og hvad vejlederne kan hjælpe med) fremgår af hjemmesiden.*
- *VUC'et har en formuleret strategi for brobygningen fra andre uddannelser til VUC – og implementerer denne i praksis.*

7.2.1 Information om VUC og vejledningen

Alle VUC'erne anvender forskellige medier til at informere om vejledningens eksistens. Alle har en hjemmeside, og VUC Fredericia nævner avisannoncer, tv-spots og en fælles amtslig brochure, deltagelse i uddannelsesmesser og arrangementer med fx AF og a-kasser osv. KVUC bruger også annoncering og pjecer. VUC Thy-Mors og VUC Storstrøm har udarbejdet hver sin pjece der specifikt beskriver hvad vejledningen kan hjælpe med. VUC Fyn benytter sig også af "vejledningshjørner" på flere virksomheder. Det er et generelt indtryk at den information VUC'erne udsender, sprogligt og indholdsmæssigt er målrettet til de potentielle kursister.

Alle VUC'erne har som nævnt hjemmesider. Mængden af information og overskuelighed varierer lidt, men generelt er der gjort meget ud af siderne.

På VUC Fyn er informationen om vejledningen delt op på de enkelte afdelinger, og her kan man fx på VUC Odenses hjemmeside kun se vejledernes træffetider, mens der ikke er beskrevet hvad de har at tilbyde. Det kan man derimod godt se hos fx VUC Faaborg. På VUC Fredericias hjemmeside er der alle de i kriteriet nævnte oplysninger. På VUC Thy Mors' hjemmeside kan man kun se træffetiderne, men ikke hvad man kan få hjælp til. Til gengæld har de som nævnt en pjece med beskrivelse af vejledningens opgaver og tilbud (den kunne man ret enkelt lægge på hjemmesiden også). VUC Storstrøm angiver kun træffetider, mens KVUC også beskriver vejledningens indhold.

7.2.2 Brobygning til VUC

Brobygning til VUC opfattes her bredt som information om VUC, rekruttering og tiltag for at inspirere potentielle kursister til at begynde på VUC og gøre overgangen til VUC lettere.

VUC'ernes brobygning fra andre uddannelser til VUC består i hovedtræk i at opsøge relevante uddannelsesinstitutioner med information og i nogle tilfælde indgå i et nærmere samarbejde om specielle tilbud i form af "overgangshold" der kan føde ind til VUC'ets tilbud.

Fx nævner VUC Fyn at de samarbejder med produktionsskoler, social- og sundhedsskoler, sprogcentre, fængsler osv. Endvidere har de samarbejde med en folkehøjskole og en navigationsskole om nogle særlige hf-tilbud. På KVUC forsøger man at tage højde for at broen til sprogcenteret, som omtalt i afsnit 5.4, ikke altid er lang nok, ved at skabe nye forløb for dem der ikke er på niveau med FVU når deres tid på sprogcenteret er gået. VUC'erne beskriver også hvordan deres kontakter til erhvervslivet fungerer som brobygning til de ordinære hold.

Hvorfra får kursisterne ideen til at gå på VUC?

Kursister og dimittender er blevet spurgt om hvorfra de fik ideen til at begynde på VUC, og her svarer avu- og hf-kursister ens. Langt størstedelen af kursisterne (68 %) angiver at de selv fandt på at begynde på VUC, 10 % fik ideen via annoncer, reklamer o.l., 23 % var blevet opfordret af familie eller venner, 15 % af en vejleder eller lærer, mens kun 2 % startede på opfordring fra en arbejdsgiver eller kollega. Kursistundersøgelsen viser at det oftest er de ældre kursister, de som har fuldtidsarbejde, og de som har en videregående uddannelse, der selv har fået ideen til at starte på VUC. Billedet er det samme i dimittendundersøgelsen hvor færre (7 %) dog er blevet opfordret af en vejleder eller lærer, mens flere avu-kursister (11 %) er blevet opfordret af en arbejdsgiver eller kollega. 6 % af begge grupper er i dimittendundersøgelsen blevet opfordret af en sagsbehandler, AF, kommune eller fagforening. Dimittendundersøgelsen viser endvidere at det oftest er dem som har haft mange fag, der er blevet opfordret af en lærer eller vejleder. (Der kunne sættes kryds ved flere svarmuligheder.)

Knap en fjerdedel er blevet opfordret af en lærer, en sagsbehandler eller en arbejdsgiver – altså en person med en eller anden form for institutionstilknytning. Det vil i mange tilfælde være disse institutioner VUC'erne forsøger at bygge bro fra.

Men som det fremgår af tallene vil det man bygger bro fra, i mange tilfælde være "ingenting" når man rekrutterer kursister hjemme fra lænestolen. De kan nås med en traditionel PR-indsats, eller de kommer fordi de har hørt om VUC fra andre kursister. Men kun en tiendedel af kursisterne mener altså selv at de er blevet fanget ind af egentlig PR fra VUC'erne.

7.2.3 Evalueringsgruppens vurdering

✓ *Information om vejledningens eksistens og tilbud er målrettet til potentielle kursister og rekvirenter.*

(✓) Vejledningsmulighederne (træffetider og hvad vejlederne kan hjælpe med) fremgår af hjemmesiden.

÷ VUC'et har en formuleret strategi for brobygningen fra andre uddannelser til VUC – og implementerer denne i praksis.

VUC'erne synes i rimelig grad at være opsøgende over for målgrupper som unge og ledige både i form af distribution af forskelligt informationsmateriale af mere eller mindre specifikt målrettet karakter og i form af direkte kontakter med AF, kommuner, fagforeninger og virksomheder.

Ikke alle VUC'erne lever op til kriteriet om hjemmesiderne idet nogle mangler at forklare hvad vejledningen kan hjælpe den enkelte med. Flere af VUC'erne har i øvrigt billeder af vejlederne på hjemmesiden, hvilket giver et imødekommende indtryk.

Som det fremgår, lever ingen af VUC'erne op til kriteriet om at have en egentlig strategi for brobygningen til VUC. Når flere af dem nævner at de gerne så flere kortuddannede i beskæftigelse blandt deres kursister (jf. afsnit 5.6), kunne det være nærliggende at sætte sig nogle mål med en dertilhørende strategi for at få det. VUC Thy Mors er her et eksempel på god praksis idet de har opstillet et konkret mål om at få 33 % erhvervsaktive blandt kursisterne på et bestemt tidspunkt. Til målet er også knyttet en strategi for hvordan det skal nås.

7.2.4 Optagelse og indplacering på hold

Eftersom VUC'erne tilbyder så mangeartede kurser til så forskellige kursister – med så forskellige faglige forudsætninger – er det indlysende at indplaceringen på de rigtige hold kan være vanskelig. Samtidig er det vigtigt, ikke mindst for kursister der ikke er studievante, at de ikke bliver placeret på hold der er på et alt for højt niveau så de mister modet, eller på et alt for lavt så de mister motivationen. Kriterierne tilsiger derfor at optagelsen og indplaceringen på hold er omhyggelig og systematisk.

Til afsnittet knytter sig følgende kriterier:

- *Vejledningen af potentielle kursister bygger på eksplicitte målsætninger der tager afsæt i de formulerede målsætninger og lovgivningens krav, herunder formålsbestemmelsernes "tre ben".*
- *Vejledningen af potentielle kursister er systematisk og tager sigte på at afdække den enkeltes ressourcer og muligheder for at udvikle sine studiemæssige, erhvervsrelaterede og personlige kompetencer og derefter afklare om og i givet fald hvilke kurser VUC'et kan tilbyde som kan bidrage til dette.*

Generelt foregår optagelsen af en kursist og indplaceringen på hold ved at kursisten møder op til en samtale med en vejleder. Vejlederen afdækker kursistens forudsætninger ved at spørge til såvel formelle som reelle kompetencer og erfaringer. Eventuelle eksamenspapirer ses igennem, og kursisten bliver spurgt om motiveringen for at søge optagelse og om eventuelle ønsker til fortsat uddannelse efter VUC. Vejlederen bruger sin erfaring og intuition til at afgøre hvilket niveau der vil være det rigtige. VUC Thy-Mors skriver at de i tvivlstilfælde kan lade både en avu- og en hf-vejleder deltage i samtalen, og at man især i sprogfagene og matematik af og til inddrager en faglærer.

I betragtning af at alle kursister skal til en samtale med en vejleder for at blive optaget på VUC, er det tankevækkende at 48 % af både avu- og hf-kursister svarer at de selv har fundet frem til hvilket niveau de skulle gå på i det fag de har besvaret spørgeskemaet ud fra. Kun 45 % siger at de har talt med en vejleder. 6 % har talt med en lærer, og 6 % er blevet testet af en lærer eller en studievejleder (nærmere bestemt 11 % af avu-kursisterne og 3 % af hf'erne). (Der kunne sættes flere krydser) Da studievejlederne på evalueringsgruppens besøg alle kunne sige med sikkerhed at man ikke bliver optaget uden at have talt med en vejleder, må tallene være udtryk for at nogle *har* fundet det rigtige hold selv og ikke har været klar over at den person de har meddelt dette til, har været en studievejleder. Undersøgelsen viser at de der selv finder det rigtige hold, i overvejende grad er de ældre kursister og dem der er i arbejde på fuldtid. Omvendt er der større andele af de unge, de ledige, de der i forvejen er under uddannelse, og kursister med et andet modersmål end dansk der har brugt en vejleder til at finde niveau og hold. Dette kan formentlig tolkes som at blandt andet con amore-kursisterne ikke i så høj grad har brug for vejlederens hjælp til dette.

Dimittendundersøgelsen viser samme tendens. 49 % af avu-kursisterne og 56 % af hf-kursisterne fandt selv ud af hvilket niveau de skulle gå på. Dimittendundersøgelsen viser i øvrigt at de kursister der ikke (mener at de) har talt med en vejleder, ikke er mere tilbøjelige til at synes at undervisningen var for let eller for svær, eller at arbejdsbyrden var for stor eller for lille, sammenlignet med dem der har brugt vejlederen til at finde det rigtige niveau. Heller ikke den samlede tilfredshed med VUC-forløbet hænger sammen med om man er blevet niveauplaceret af en vejleder eller ikke. Det kan skyldes at kursisterne selv kan finde det rigtige niveau, og derfor kan det ikke uden videre tages som udtryk for at vejledernes indsats er overflødig. Men under alle omstændigheder rokker tallene lidt ved selvevalueringsrapporternes fremstilling af *vejledningens* centrale betydning som indgangsportal til VUC.

Kursisterne på besøgene gav et lidt andet billede af indplaceringen på holdene. Især var der kritik i København hvor det ikke så meget var kursisternes *egen* holdplacering der blev kommenteret, som indplaceringen af *andre* kursister. Der var generel tilslutning til et synspunkt om at der burde være flere niveauer at placere kursisterne på, men også at der burde være en mere effektiv frasor-

tering af fagligt svage kursister. Flere fortalte at de havde erfaringer med at være på hold hvor der var mange fagligt svage, og hvor underviseren derfor var nødt til at bruge meget tid på denne gruppe. Flere var også enige i at der generelt burde gøres mere ud af at indplacere kursisterne på det rigtige niveau. Underviserne havde på deres side mere nuancerede holdninger. En avu-underviser fortalte at det *er* utrolig vanskeligt at indplacere, hvorfor det ofte kan være problematisk og ressourcekrævende. Men flere hf-undervisere gav udtryk for at de store niveauforskelle er et grundvilkår, og at der ikke nødvendigvis er noget at gøre ved det. Det behøver heller ikke at være udtryk for fejlplacering. Indgangsniveauet kan måske være nogenlunde rigtigt, men nogle lærer hurtigere end andre, og så kan større forskelle opstå. Holdningen blandt underviserne var at kursisterne må acceptere niveauforskelle på holdet. På en lille afdeling kan det også være svært at have et undervisningsudbud der passer alle.

Som et forslag til forbedring af indplaceringen beskrev en avu-vejleder fra KVUC hvordan de først foretager en mindre test i vejledningen og derefter følger op på denne i undervisningen. Dette skyldes at man ikke mener at kursisternes muligheder for at dokumentere deres niveau er tilstrækkelige. Vejledernes indtryk var at denne metode var meget anvendelig.

7.2.5 Evalueringsgruppens vurdering

÷ *Vejledningen af potentielle kursister bygger på eksplicitte målsætninger der tager afsæt i de formulerede målsætninger og lovgivningens krav, herunder formålsbestemmelsernes "tre ben".*

Vejledningen af nye kursister bygger ikke på eksplicitte målsætninger, men på lovgivningens overordnede bestemmelser og lokalt udstukne etiske retningslinjer.

✓ *Vejledningen af potentielle kursister er systematisk og tager sigte på at afdække den enkeltes ressourcer og muligheder for at udvikle sine studiemæssige, erhvervsrelaterede og personlige kompetencer og derefter afklare om og i givet fald hvilke kurser VUC'et kan tilbyde som kan bidrage til dette.*

Vejledningen er, som den beskrives af VUC'erne, grundig og dækkende for det her opstillede kriterium. Blot kan man sætte spørgsmålstegn ved om den reelt er "systematisk". Vejlederne bruger deres intuition og erfaring, men tjeklister eller andre systemer er ikke omtalt. Som nævnt i afsnit 7.1.1 har man dog på VUC Fyn Odense og KVUC håndbøger for optagelsessamtalerne, hvilket formentlig er udtryk for en tilstræbt systematik.

7.2.6 Afdækning af realkompetencer

Som det fremgår, skal VUC'erne tage højde for at kursisternes faglige kompetencer ikke altid lader sig aflæse af et dugfrisk eksamensbevis. Dette både for at sikre den enkelte kursists udbytte af undervisningen og for at få sammensat så funktionelle hold som muligt. Det fremgår også at vejledernes måde at vurdere den enkelte kursist på langt hen ad vejen er baseret på erfaring og intuition – og at dette måske ikke altid rammer helt eller er nuanceret nok.

Evalueringen har derfor et kriterium der hedder:

- *VUC'et har systematiske metoder til vurdering af kursisters reelle kompetencer.*

Hvordan sådanne metoder kan tage sig ud, beskrives i det følgende afsnit.

7.2.7 Regeringens notat om afdækning af realkompetencer

At kriteriet har stor aktualitet, har vist sig ved at regeringen, kort efter at denne evaluering var sat i gang og selvevalueringsprocessen begyndt, udsendte redegørelsen "Anerkendelse af realkompetencer i uddannelsessystemet" (november 2004). Redegørelsen opfordrer de danske uddannelser til i højere grad at vurdere og anerkende realkompetencer for dermed at skabe mulighed for fleksibel optagelse og individuelt tilrettelagte uddannelsesforløb. Realkompetencer defineres som en persons samlede viden, færdigheder og kompetencer erhvervet gennem såvel formelle uddannelsesforløb som mere uformelle sammenhænge såsom arbejde, kurser og fritidsaktiviteter.

En realkompetencevurdering har ifølge redegørelsen flere fordele. Den skaber motivation for at indlede et uddannelsesforløb der er fleksibelt, og hvor den enkelte ikke behøver at lære det samme to gange, men kan starte på et passende niveau. Den synliggør kompetencer og sikrer derfor en bedre udnyttelse af den enkeltes potentialer. Den giver ledige, kortuddannede, flygtninge og indvandrere bedre mulighed for at komme ind i uddannelsessystemet. Den understøtter en mere målrettet uddannelsesefterspørgsel, og endelig sikrer den en bedre udnyttelse af økonomiske ressourcer idet man undgår dobbeltuddannelse og får en hurtigere vej gennem uddannelsessystemet. Dette vil ifølge redegørelsen medføre at det samlede uddannelsesniveau i Danmark løftes.

Redegørelsen fremhæver at voksne i voksen- og efteruddannelsessystemet bør have mulighed for at få en individuel vurdering af deres realkompetencer hvor der lægges vægt på alle former for læring og tidligere kompetencer.

Vurderingen af realkompetencer kan hvile på forskellige metoder. Skriftlig dokumentation af aktiviteter som ansøgeren har deltaget i; struktureret interview, eventuelt understøttet af et vurderingsskema i forhold til mål og fagligt indhold i den ønskede uddannelse; løsning af konkrete fag-

lige opgaver som baggrund for en bedømmelse af ansøgerens færdigheder og kompetencer og endelig test og prøver i en vurdering af teoretiske og praktiske færdigheder.

Redegørelsen lægger vægt på at en kompetencevurdering som alternativ til optagelse på baggrund af eksamensbeviser ikke bør gå ud over det faglige niveau i uddannelsen. Dette implicerer blandt andet at der udbydes uddannelser der er fleksibelt tilrettelagt i forhold til den enkelte ansøgers forudsætninger.

7.2.8 Evalueringsgruppens vurdering

÷ *VUC'et har systematiske metoder til vurdering af kursisters reelle kompetencer.*

Ingen af VUC'erne lever op til kriteriet om systematisk afdækning af realkompetencer. Regeringens notat understreger at der er god grund til at arbejde på at indføre dette aspekt på VUC og dermed også danne et grundlag for en langt mere vidtgående fleksibilitet i tilrettelæggelsen af forløb for den enkelte kursist. (Se også kapitel 11 om de svenske erfaringer.)

7.3 Gennemførelsesvejledning

Gennemførelsesvejledning handler ikke bare om at få hjælp til at vælge de rigtige kurser undervejs i et længere forløb, men måske i virkeligheden *mere* om at få hjælp og støtte til at holde ved, når motivationen svigter, og fraværstimerne begynder at blive et problem. I den forbindelse indeholder begrebet "gennemførelsesvejledning" også den mere kontrolbetonede del af vejledernes opgave, hvorfor afsnittet om "Håndtering af fravær" kommer i forlængelse af dette.

På grund af det store fravær – og det dertil relaterede frafald – har denne dimension af vejlednin gen stor bevågenhed.

Til afsnittet knytter sig følgende kriterier:

- *Vejledningen af igangværende kursister bygger på eksplicit formulerede retningslinjer som tager afsæt i de formulerede målsætninger og lovgivningens krav, herunder formålsbestemmelsernes "tre ben".*
- *Vejledningen fungerer som en reel støttefunktion, og vejledningsmulighederne er kendt af kursisterne.*

7.3.1 Kursisternes brug af gennemførelsesvejledning

I kursistundersøgelsen er kursisterne blevet spurgt om hvem de ville spørge hvis de skulle have hjælp til forskellige forhold vedrørende deres forløb på VUC. Her svarer 53 % at de ville spørge studievejlederen hvis de skulle have hjælp til at vælge hold eller niveau, 89 % hvis de skulle vide

hvilke fag man skulle have for at komme ind på en videregående uddannelse, og 67 % hvis de ville have hjælp til at finde ud af hvilke andre uddannelser de kunne være interesseret i. Derimod vælger 66-77 % *læreren* når det drejer sig om spørgsmål vedrørende den konkrete undervisningssituation. Kursisterne henvender sig således typisk til læreren, hvis de ikke synes de får nok ud af undervisningen, hvis der er en dårlig stemning på holdet, hvis de er nervøse i forbindelse med eksamen eller undervisning, eller hvis de har problemer med at forberede sig til undervisningen. Drejer det sig om hjælp til at finde en arbejdsplads i området er det oftest *sagsbehandleren* eller andre instanser kursisterne henvender sig til.

38 % af kursisterne har slet ikke haft kontakt med en studievejleder. Det er især ældre kursister, kursister med få fag, pensionister eller fuldtidsbeskæftigede der ikke bruger studievejledningen.

Af dem der har haft kontakt med studievejledningen, har 72 % fået vejledning om valg af hold og niveau, 30 % om studie- og erhvervsmuligheder efter VUC, 23 % om deres egen økonomi og støttemuligheder, 9 % om personlige problemer derhjemme og 13 % om personlige problemer i forbindelse med undervisningen.

7.3.2 Fastholdelsesvejledning

Alle VUC'erne arbejder intensivt med denne del af vejledningen, så her skal blot fremlægges nogle eksempler på særlige initiativer.

VUC Fredericia har i to år arbejdet med udviklingsarbejder omkring vejledningen: "Vejledning til virkeligheden" og "Fastholdelsesvejledning/gennemførselsvejledning af unge kursister".

Det fælles mål har været at fastholde især de unge kursister i et uddannelsesforløb på VUC gennem udarbejdelse af kontrakter og handleplaner med kursisterne, et udbygget og systematiseret samarbejde mellem lærer, kursist og studievejledning, en afbudsprocedure hvor alle kursistens afbud registreres, og endelig løbende evalueringssamtaler samt afsluttende udslusningssamtale.

VUC Fredericia skriver at det problematiske ved dette fintmaskede netværk der spændes ud under specielt unge og tosprogsgrupperne, er studievejledernes balancegang mellem de objektive kriterier for studievejledning og det subjektive engagement. Studievejlederne kan komme for tæt på kursisterne og deres problemer, hvilket kan true den nødvendige professionelle distance.

På VUC Thy-Mors tilbydes fuldtidskursister tre samtaler om året ved start, midtvejs og mod slutningen af skoleåret. Disse samtaler betyder, ud over at kursisten forhåbentlig kan bruge dem til noget, at kursist og vejleder ikke kun ser hinanden til samtaler der er indkaldt til pga. for meget fravær. Her omfatter vejledningen i øvrigt også "tilrettelæggelse af det daglige arbejde, studietek-

nik, eksamenslæsning, eksamensnervøsitet, planlægning af uddannelse, hjælp til CV og ansøgninger" osv.

Flere af VUC'erne udleverer kursuskalendere til kursisterne hvor de kan finde relevante oplysninger om vejledning, vigtige datoer osv. – og notere lektier.

7.3.3 Evalueringsgruppens vurdering

÷ *Vejledningen af igangværende kursister bygger på eksplicit formulerede retningslinjer som tager afsæt i de formulerede målsætninger og lovgivningens krav, herunder formålsbestemmelsernes "tre ben".*

Vejledningen af igangværende kursister bygger ikke på eksplicitte målsætninger, men på lovgivningens overordnede bestemmelser og lokalt udstukne etiske retningslinjer.

✓ *Vejledningen fungerer som en reel støttefunktion, og vejledningsmulighederne er kendt af kursisterne.*

At 38 % af kursisterne ikke har været i kontakt med studievejledningen, forekommer rimeligt nok da dette tal formodentlig svarer nogenlunde til antallet af con amore-kursister og antallet af kursister der selv kan finde vejen. De kursister der har behov for vejledning, bruger den tilsyneladende også.

7.3.4 Håndtering af fravær

Bestræbelser på at fastholde frafaldstruede kursister kan ud over god vejledning – bestå i andre ting: forsøg på at gøre undervisningen mere vedkommende, organisering af læsegrupper mv. I dette afsnit vil det imidlertid ret snævert blive betragtet som håndtering af fravær ud fra en betragtning om at de fleste frafald starter som drypvist fravær.

Kriterium:

- *VUC'et har en særskilt strategi for fastholdelse af frafaldstruede kursister.*

VUC Thy-Mors har en meget omfattende, formel procedure når kursister forsømmer undervisningen. Hvor kursisterne sikkert ville beskrive de mange henvendelser fra centeret som "advarsler", betegner VUC Thy-Mors det selv som en "service over for den enkelte kursist". Proceduren består i at man tager kontakt til den kursist der har været væk fra undervisningen tre gange i træk, og derefter – når det samlede fravær kommer op over forskellige procentgrænser – sender i alt fire breve med orientering om dette eller indkaldelse til samtale.

På besøget mente nogle kursister ikke at de havde fået alle disse breve på trods af for meget fravær. Desuden fremgik det at der på VUC'et i det hele taget er megen diskussion om hvor meget der skal gøres for at fastholde kursisterne.

Ifølge selvevalueringsrapporten tager underviserne også meget hensyn til kursister der er (eller har været) fraværende. Dels kan de få hjælp til at indhente det forsømte i studieværkstedet hvor lærere er parate til at hjælpe. Dels kan faglæreren skrive et brev til kursisten om hvad der er sket i de mistede timer, og evt. vedlægge forskellige tekster udleveret på holdet. Endelig kan læreren kort ridse op i timen hvad der er foregået så kursisten får en chance for at følge med.

VUC Thy-Mors har desuden indført "ordensregler" for adfærd i klasselokalerne, en strammere opfølgning på fravær etc. Tiltagene er ikke evalueret endnu, men den almindelig opfattelse på centeret er at det har hjulpet mærkbart på forsømmelsesproblemerne.

VUC Fyn skriver:

> *Lærerne har meget forskellige strategier i forhold til frafaldstruede kursister – nogle lærere ringer til den kursist der er "i krise", nogle lader en medkursist foretage kontakten, andre har den holdning, at vi har at gøre med voksne kursister, som selv må tage vare på deres liv.*

Desuden beskrives det at der er forskel på de små og store undervisningssteder idet man på de små afdelinger har et kollegialt samarbejde hvor man snakker om kursisternes studieadfærd, fravær, relevante personlige forhold osv., og dette opleves som en af de væsentligste foranstaltninger til at fastholde kursisterne. Det konkluderes:

> *Generelt må de forskellige afdelinger/miljøer sætte ind med forskellige analyser, strategier og metoder for at forebygge frafald, fordi spændvidden i kursistgrupperne og afdelingernes lokale vilkår er så store som de er.*

På VUC Fyn er det i øvrigt ikke vejlederne, men lærerne der kontakter de fraværende, og ledelsen varetager udsendelsen af breve. En vejleder begrunder dette med at studievejledningen skal være et sted som kursisterne selv opsøger.

VUC Storstrøm skriver også om forskellig praksis fra afdeling til afdeling. Der kan være store forskelle på hvor hurtigt og hvordan de enkelte lærere og vejledere reagerer. De giver også en række konkrete forslag til hvordan man kan mindske frafaldet, og hertil kommer også to forslag som de

er alene om, nemlig "ansættelse eller aftale med psykolog" og arbejde med en pædagogik og didaktik der kan synliggøre hvem der har behov for ekstra støtte.

På KVUC er det heller ikke alle lærere der "gør en lige ihærdig indsats", og indsatsen koordineres ikke på tværs af de hold kursisten er tilmeldt. Forstanderen forklarer at fraværsgrænsen reelt ligger mellem 15 og 25 %, og at man i de enkelte sager afgør hvor grænsen skal ligge. KVUC's forslag til mindskelse af frafaldet handler ikke om mere "nursing" eller bedre koordinering af de enkelte læreres måde at gribe det an på. I stedet peges der på avu på etablering af læsegrupper for kursisterne, grundigere visitation til holdene, flere niveaumuligheder i dansk og andre tilrettelæggelsesformer med projektorienteret undervisning. På hf har man erfaret at tilrettelæggelsen er afgørende. Jo kortere tid et kursus løber over, jo mindre frafald, er observationen. Det støtter antagelsen om at de kursuseksterne faktorer er afgørende: Jo kortere tid et kursus varer, jo færre hændelser kan nå at indtræffe i kursistens liv.

Sammenligning og analyse af håndtering af fravær

Der er store forskelle på hvordan fravær betragtes og håndteres, både blandt de fem VUC'er og internt på det enkelte VUC. Nogle VUC'er tilbyder udstrakt "nursing", mens andre er mere tilbøjelige til at mene at kursisterne også selv må tage et ansvar. Problemet er måske heller ikke altid at man skal holde fast i folk for enhver pris – en forstander taler om at være "for dårlige til at få folk hældt ud". På det enkelte VUC fornemmer man også at der er stor forskel på de enkelte lærere og studievejledere – hvornår de reagerer på fravær, og hvad de så gør ved det.

Efter selvevalueringsrapporterne at dømme kan man sige at de mest "nursende" VUC'er er VUC Fyn, VUC Fredericia og VUC Thy-Mors. VUC Storstrøms praksis er mere uensartet, men grundholdningen er at der ikke skal nurses alt for meget. KVUC er – måske forventeligt i egenskab af "storby-VUC" meget *lidt* nursende. Spørgsmålet er om dette afspejles i gennemførelses- og fraværsprocenterne.

Gennemførelsesprocenterne er vist i afsnit 6.2.1, og her ligger VUC Storstrøm en anelse under de andre. Hvad fravær angår, ligner det dog en tendens: På VUC Fyn, Fredericia og Thy-Mors har 52 %, 48 % og 43 % kursister mindre end 15 % fravær, på VUC Storstrøm har 40 %, og på KVUC 30 %.

På hf ligger VUC Storstrøm og KVUC også lidt lavere end Fyn, Fredericia og Thy Mors. På de "nursende" VUC'er har ca. halvdelen af kursisterne under 15 % fravær, mens det på Storstrøm kun er 31 %. KVUC er igen på højde med de andre idet 48 % har under 15 % fravær (se figur 1 i afsnit 6.2.1 og figur 2 i afsnit 6.2.3).

Det er små tal og små forskelle, men det er fristende at mene at der er en vis sammenhæng. Rent demografisk burde VUC Storstrøm have mere til fælles med VUC Thy-Mors end med KVUC, hvil ket taler for at frafald og fravær ikke udelukkende har med selve kursistgruppens sammensætning at gøre, men også afspejler VUC'ets praksis på området.

Kursisternes opfattelse af fravær

Frafald kan i nogen udstrækning godt ses som noget positivt, både for kursisten (som måske har fået arbejde eller er kommet ind på en efterstræbt uddannelse) og for holdet (som får bedre plads og mere lærertid pr. kursist), men *fravær* er mest irriterende. Fravær betyder at gruppearbejder fungerer dårligere, at læreren skal bruge tid på at gentage stoffet, og at de der møder regelmæs-sigt, måske mister motivationen for selv at blive hængende.

Kursistundersøgelsen viser at 62 % af kursisterne synes at der er meget fravær på holdet. Heraf mener de 52 % at "det gør ikke noget", og kun 10 % at "det virker dårligt på stemningen eller undervisningen". 38 % synes ikke der er meget fravær.

Disse tal afspejler en noget mere overbærende holdning end det indtryk kursisterne på institutionsbesøgene gav. Her var der almen tilslutning til dels at der *var* meget fravær, dels at det var meget irriterende for de andre fordi det vanskeliggjorde gruppearbejde og fik lærerne til at spilde tid på at forklare tingene igen for kursister der ikke havde været der forrige undervisningsgang osv.

Endnu mere frustrerende er angiveligt oplevelsen af at sanktionerne ikke er ensartede – hvis kursisterne overhovedet opfatter det som at der er fraværsregler. De er generelt indforstået med at der tages individuelle hensyn hvis personlige forhold betyder at en medkursist har svært ved at møde op i en periode. Men i en del tilfælde oplever de det snarere som manglende konsekvens eller en "slap" indstilling. Og dét er i hvert fald ikke motiverende for fremmødet. Kursisterne er uenige om hvordan man bør forholde sig til fraværet – nogle mener at det er positivt at der bliver gjort noget for at opsøge de fraværende, mens andre har det bedst med selv at holde styr på hvor meget fravær de har.

Ganske mange kursister synes i øvrigt slet ikke at reflektere over at de 15 % ikke bare er et tilfældigt tal som ikke må overskrides, men at det er et udtryk for at man må forventes at få et ringere udbytte af undervisningen hvis man forsømmer så meget.

7.3.5 Evalueringsgruppens vurdering

(✓) VUC'et har en særskilt strategi for fastholdelse af frafaldstruede kursister.

Der er meget opmærksomhed på gennemførelsesvejledningen. Udviklingsprojekterne vidner om at vejledningen tænkes ind i den pædagogiske praksis for både at støtte og udvikle kursisterne. Samtidig er der dog på KVUC og VUC Fredericia så kritiske røster fra kursisternes side at det vidner om at nogle basale funktioner ikke fungerer.

Der tages uhensigtsmæssige hensyn i håndteringen af det meget fravær. Det er rimeligt nok at forvente og acceptere et noget højere fravær end i tilsvarende ungdomsuddannelser på grund af kursistgruppens udsatte status. Men det bliver alt for hurtigt til en sovepude. De udstrakte individuelle hensyn betyder at respekten for reglerne undermineres. Det bliver uklart for kursisterne om reglerne skal overholdes eller ikke, og om det er underviserens, vejlederens eller ledelsens skøn der er afgørende for den praksis der følges. Desuden kan accept af fravær – for at undgå at komme til at smide egnede kursister ud – lige så godt føre til frafald fordi man giver kursisterne "lov" til at være så meget væk at de ikke kan fuldføre kurset rent fagligt. Den megen hensyntagen og nursing indebærer også en fare for at initiativet og ansvaret tages fra kursisten, hvilket vil kræve en ny tilvænning til langt skrappere krav når vedkommende skal ud på arbejdsmarkedet. Det virker ikke som om ledelserne er særlig tydelige her. Generelt konstaterer ledelserne bare at lærere og studievejledere har forskellig praksis. Her må det være ledelsens opgave at formulere en klar politik.

Fraværet *er* for højt, og det skal bekæmpes både på årsagssiden og på sanktionssiden.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at ledelsen på det enkelte VUC sikrer udarbejdelsen af en strategi for forebyggelse af fravær. Det er essentielt at alle undervisere og vejledere bakker op om strategien og er med til at gennemføre den.

- at der indføres – og håndhæves – væsentligt klarere regler for fravær, både på avu og hf. Og at VUC'erne arbejder med at få kursisterne til at se at der er en pointe i at møde op ikke bare for at undgå at blive skrevet fraværende.

- at VUC'erne på længere sigt udarbejder en pædagogisk model der kan medvirke til forebyggelsen af fravær.

7.4 Vejledning videre fra VUC

7.4.1 Vejledning til andre uddannelser i stedet for VUC

- *Vejlederne er velorienterede om andre uddannelser der kan være et alternativ til VUC, så kursister der vil være bedre tjent med en anden uddannelse, får en fyldestgørende information om disse muligheder.*

VUC'erne giver i deres selvevalueringsrapporter udtryk for at det er dem magtpåliggende ikke at holde på kursister der ville være bedre tjent med en anden uddannelse end VUC. Kursisterne i kursistundersøgelsen er blevet spurgt om de har overvejet at skifte til noget andet efter at de er startet på VUC. Det har 16 %. Tendensen til at overveje et skift er større jo yngre kursisterne er, og jo flere fag de har. Kursisterne er så blevet spurgt om de synes "studievejledningen har givet dig nok vejledning om hvilke andre uddannelser der findes, ud over VUC". 48 % af de hf-kursister der har overvejet at finde på noget andet, har "slet ikke" fået vejledning om dette af studievejlederen. Det tilsvarende tal for avu er 28 %. 27 % af hf'erne og 24 % af avu-kursisterne svarer at de ikke har fået *nok* vejledning. Omvendt har 48 % af de avu-kursister og 26 % af de hf-kursister der har overvejet at skifte, fået nok vejledning om det.

Evalueringsgruppens vurdering

(✓) Vejlederne er velorienterede om andre uddannelser der kan være et alternativ til VUC, så kursister der vil være bedre tjent med en anden uddannelse, får en fyldestgørende information om disse muligheder.

At dømme efter selvevalueringsrapporterne er vejlederne rustet til at informere tilstrækkeligt om alternativer til VUC, men kursisterne er langtfra tilfredse. Det er små tal der er tale om, men umiddelbart ligner det et svagt punkt.

7.4.2 Brobygning fra avu til hf

Kriterium:

- *VUC'et har en formuleret strategi for brobygningen fra avu til hf – og implementerer denne i praksis.*

I afsnit 9.2.4 beskrives overgangsfrekvensen fra avu til hf. Her ses i første omgang på hvilke bestræbelser VUC'erne udfolder for at inspirere kursisterne til at fortsætte.

VUC'erne arbejder på mange forskellige måder med brobygningen. Det kan være initiativer der skal gøre hf mindre fremmed for avu-kursisterne, fx besøg på hf-hold, fælles temadage, hold der udbydes i samarbejde mellem niveauerne osv. De fælles værksteder gør også avu-kursisterne bekendt med hf-lærerne. Skemateknisk kan hf- og avu-hold lægges samtidig, hvilket giver mulighed for samarbejde. Team- og faggruppesamarbejde mellem underviserne på tværs af niveauerne skulle også gøre overgangen lettere. Hertil kommer egentlige brobygningsforløb i form af kurser der introducerer til hf. Endelig er der avu-undervisere der direkte opfordrer kursister til at fortsætte på hf hvis det er relevant for dem. I øvrigt læser en del kursister fag på både avu og hf samtidig.

Ingen af VUC'erne har en samlet strategi for brobygningen, endsige et konkret mål for hvor mange man tilstræber går videre. På VUC Fredericia er man dog ved at udarbejde en strategi idet de mange unge på avu pludselig betyder at en hel gruppe vil fortsætte på hf.

7.4.3 Evalueringsgruppens vurdering

- *VUC'et har en formuleret strategi for brobygningen fra avu til hf – og implementerer denne i praksis.*

Ingen af VUC'erne har en strategi, endsige et mål for hvor mange kursister de gerne vil have til at fortsætte fra avu til hf. Men alle VUC'erne tager relevante initiativer til at lette overgangen.

7.4.4 Vejledning videre fra VUC

- *Det er klart beskrevet hvilke muligheder kursisten har for videre uddannelse efter afslutningen af VUC'ets forskellige kurser og forløb (her skelnes primært mellem avu og hf).*
- *VUC'ets vejledere sørger løbende for at være ajour med hvilke videreuddannelsesmuligheder der findes, ikke mindst i lokalområdet, og at formidle denne viden videre til kursisterne.*
- *VUC'et samarbejder med de relevante uddannelsesinstitutioner for at sikre at vejledning og undervisningstilbud er aktuelt og passende i forhold til disse.*

Som følge af den tidligere omtale vejledningsreform (se afsnit 7.1) er det ikke længere VUC'ernes opgave at vejlede kursisterne om videregående uddannelse. Evalueringen er derfor overvejende tilbageskuende på dette punkt. Samtidig er det dog også vanskeligt at forestille sig tingene skilt helt ad idet både optagelses- og gennemførelsesvejledningen på VUC altid relateres til kursistens samlede plan for uddannelse.

Alle VUC'erne henviser til eksisterende materiale hvad angår beskrivelser af muligheder for videregående uddannelse. Der findes efterhånden så meget – herunder ikke mindst den nye portal Uddannelsesguiden (www.ug.dk) – lettilgængeligt vejledningsmateriale, og området er så stort og

kræver løbende ajourføring at det ikke ville give mening hvis VUC'erne hver især skulle opretholde beskrivelser af dette.

7.4.5 Kursisternes anvendelse af udslusningsvejledning

I tidligere afsnit er kursisternes holdninger til optagelses- og gennemførelsesvejledningen (primært i form af håndteringen af fravær) beskrevet ud fra det der kom til udtryk på besøgene, ligesom der er gjort rede for deres anvendelse af gennemførelsesvejledning. I dette afsnit ses på kursist- og dimittendundersøgelsens beskrivelse af kursisternes brug af vejledningen i forbindelse med valg af fortsat uddannelse.

39 % af de hf'ere og 27 % af de avu-kursister der har brugt vejledningen, har fået vejledning om studie- eller jobmuligheder på længere sigt. Da ikke alle kursister bruger vejledningen, betyder det at kun ca. 27 % af alle hf-kursisterne (39 % af 69 %) og ca. 14 % af alle avu-kursisterne (27 % af 53 %) har benyttet sig af at få vejledning om hvad de skal efter VUC.

Af dimittendundersøgelsen fremgår at af de dimittender der *har* brugt studievejledningen, siger kun 21 % at vejlederen har hjulpet med at finde eller vælge den uddannelse de er fortsat på, og kun 2 % at vejlederen har hjulpet med at finde et job eller et arbejdsområde de kunne være interesserede i. 78 % siger at de ikke har brugt studievejledningen til at finde muligheder for at gå i gang med noget bagefter. Når man krydser med baggrundsvariablene, viser det sig at den eneste gruppe der skiller sig ud, er dimittender med andet modersmål end dansk – de har i højere grad end andre brugt vejledningen til et finde eller vælge den uddannelse de er fortsat på.

De dimittender der *ikke* har brugt studievejledningen til at finde ud af hvad de skulle i gang med efter VUC, begrunder det med at de selv har kunnet finde den information de skulle bruge (71 % af hf'erne og 52 % af avu-kursisterne). 19 % af hf'erne og 35 % af avu'erne har ikke haft brug for den type vejledning da de enten vidste hvad de skulle, var i arbejde eller var pensionister. 3 % mente ikke at de havde fået tilbudt vejledning, og 8 % mente at studievejledningen var utilfredsstillende.

7.4.6 Evalueringsgruppens vurdering

- ✓ *Det er klart beskrevet hvilke muligheder kursisten har for videre uddannelse efter afslutningen af VUC'ets forskellige kurser og forløb (her skelnes primært mellem avu og hf).*
- ✓ *VUC'ets vejledere sørger løbende for at være ajour med hvilke videreuddannelsesmuligheder der findes, ikke mindst i lokalområdet, og at formidle denne viden videre til kursisterne.*
- ✓ *VUC'et samarbejder med de relevante uddannelsesinstitutioner for at sikre at vejledning og undervisningstilbud er aktuelt og passende i forhold til disse.*

Selvevalueringsrapporterne og besøgene viser at VUC'erne i øvrigt fuldt ud lever op til kriterierne om at holde vejlederne ajour og samarbejde med relevante uddannelsesinstitutioner.

Hvad angår kursisternes anvendelse af vejledningen, skal man tage højde for at ikke alle har brug for studievejledning om mulighederne efter VUC. Men i et vist omfang bør man også kunne forvente at studievejledningen kan bruges til at give kursister der ikke havde planer i den retning, ideer til at fortsætte deres studier. Set i dette lys finder evalueringsgruppen det tankevækkende at så relativt få kursister har oplevelsen af at bruge studievejledningen til at få information eller inspiration til videre studier eller jobsøgning.

7.5 Vejledningen generelt

7.5.1 Kursisternes tilfredshed med vejledningen generelt

Ser man igen på kursistundersøgelsen, er de kursister der har haft kontakt med en studievejleder, blevet spurgt om deres tilfredshed med vejledningen. 86 % mener "i nogen grad" eller "i høj grad" at "vejlederen vidste hvad han/hun snakkede om", og 83 % svarer tilsvarende at de "fik noget at vide som (de) kunne bruge". Imidlertid er det kun 67 % der "fik noget at vide som (de) ikke vidste", og 70 % der mener at de "fik alt at vide om emnet". Men 79 % siger at de efter vejledningen "vidste hvad (de) skulle/ville". For alle disse tal gælder at der er lidt flere tilfredse avu kursister og lidt færre tilfredse hf-kursister end de her angivne samlede tal.

Når man spørger vejlederne på besøgene, får man det indtryk at mange kursister klarer sig selv uden at have brug for vejledning. Til gengæld er der en lille gruppe de kan gøre rigtig meget for. Det er derfor også forventeligt at kursisterne på besøgene har ret forskellige opfattelser af og forventninger til vejledningen. Nogle har slet ikke brug for den, andre har været glade for at få hjælp til dette og hint – ikke mindst til at få SU – og nogle er utilfredse.

Kursisterne på besøgene på VUC Fyn, VUC Thy Mors og VUC Storstrøm var generelt tilfredse med vejlederne. Flere kunne komme med eksempler på at vejledere havde fået dem til at tage flere kurser end de selv troede de magtede, og en var fx blevet støttet i at få gjort noget ved sit alkoholproblem.

Kursisterne på VUC Fredericia var anderledes kritiske. De pegede på flere årsager til denne utilfredshed. For det første mente de ikke at vejlederne vidste nok om de videregående uddannelser til at kunne vejlede om uddannelsesvalg. For det andet havde flere oplevet at de havde fået forkerte og modsatrettede oplysninger om ansøgningsfrister og SU. De opfattede dette som et udtryk

for et dårligt samarbejde mellem vejlederne. Endelig nævnte nogle at de havde opfattet vejlederne som nedladende.

Også på KVUC gav de studerende udtryk for utilfredshed, blandt andet med indskrivningssamtalen og niveauplaceringen, med mangelfuld eller uprækis information, med uhensigtsmæssig skemalægning osv. Men nogle gav udtryk for at de gerne brugte vejlederne, og at de mente at vejlederne var gode til at hive fat i kursisterne og invitere dem ned på vejledningskontoret.

7.5.2 Kvalitetssikring af vejledningen

Kvalitetssikringen af vejledningen er ingen steder formaliseret. Den foregår ved at vejlederne taler sammen, holder møder med ledelsen eller deltager i kurser og netværk hvor de kan udveksle erfaringer. I enkelte tilfælde er der gennemført kursistevalueringer af vejledningen. Ud over de helt overordnede retningslinjer (omtalt i afsnit 7.1.1) er der generelt ikke meget skriftlighed, vejledninger eller andre papirer der sikrer en ensartet praksis. Som nævnt har VUC Fyn og KVUC udarbejdet vejlederhåndbøger om optagelse af kursister, men det er også de eneste eksempler i dokumentationen. KVUC har endvidere en procedure for tilbagemeldinger fra underviserne om indplaceringen af kursisterne på hold.

7.5.3 Evalueringsgruppens vurdering

Studievejledningerne forekommer at være rimeligt velfungerende. Vejlederne er, generelt set, engagerede og veluddannede, de er opsøgende og meget bevidste om deres opgave. Brugerundersøgelsernes resultater viser også høj grad af tilfredshed med vejledningen, men dog ikke så høj som tilfredsheden med undervisningen. Dette suppleres af at kursister på besøgene gav udtryk for at fx dårlig koordination vejlederne imellem og urigtige eller uprækise oplysninger kunne være kilde til irritation.

Vejledernes praksis i fastholdelsesvejledningen er også noget der betyder meget for kursisterne, og også her er det især inkonsekvens der skaber utilfredshed. Ellers er det indtrykket at kursisterne ikke nogen steder opfatter vejlederne som *for lidt* engagerede, men at tendenser til "barnepige" kan blive for meget. Her er det vigtigt at støtte vejledernes personlige og faglige engagement samtidig med at man opretholder en professionalisme der både indebærer en vis distance til de vejledte og en konsekvent og ensartet praksis.

Hvad angår vejledningen om uddannelse efter VUC, er diskussion måske uinteressant i dag i og med at hf-vejledningen "ud af VUC" som nævnt nu flyttes over til regionale kontorer: Men i en vurdering af de aktuelle forhold giver brugerundersøgelserne et billede af at studievejledningerne nok har noget mindre betydning, synlighed eller gennemslagskraft end det indtryk man får i selvevalueringsrapporterne.

VUC'erne arbejder meget med vejledningen i form af udviklingsprojekter, og heri er der allerede fokus på flere af de her nævnte forhold.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne sørger for at kvalitetssikre den del af vejledningens funktion som er den professionelle formidling af relevant, ensartet og korrekt information.

- at der tages initiativ til at koordinere og skabe fælles faglige holdninger i det enkelte VUC's vejledergruppe ikke mindst hvad angår håndteringen af kursisternes fravær.

8 Undervisningen

8.1 Organisering af undervisningen

Både enkeltfagstilrettelæggelsen og VUC'ernes ønske om at have et meget fleksibelt tilbud der kan tilpasses den enkelte kursist, betyder at selve planlægningen og organiseringen af årets skema er en central opgave. I Lars Klewes undersøgelse (se afsnit 6.1) blev der endvidere fremsat den teori at en ikke uvæsentlig del af frafaldet skyldes at kursisterne ikke kan få deres skema til at passe med deres øvrige aktiviteter og forpligtelser. Så meget desto mere er det væsentligt at få klarlagt hvordan VUC'erne reelt forsøger at tage hensyn til kursisternes behov. Dette kapitel beskriver hvordan og efter hvilke retningslinjer og præmisser dette foregår.

Til afsnittet knytter sig følgende kriterier:

- *VUC'et har systematiske procedurer og principper for tilrettelæggelsen af undervisningstilbuddene i tid, sted og længde.*
- *VUC'et bruger samarbejdet med andre VUC'er og lokale uddannelsesinstitutioner i planlægningen af undervisningstilbuddet (fag, niveau).*
- *VUC'et har procedurer til høring eller samarbejde med det lokale erhvervsliv med henblik på at afdække ønsker herfra til undervisningstilbuddet.*
- *VUC'et afdækker behovet for at sammensætte særlige fagpakker indrettet efter videreuddannelsers krav, og sørger for at igangsætte forløb der således er efterspørgsel efter.*
- *VUC'ets undervisningstilbud og deres organisering fremgår tydeligt og let forståeligt af hjemmesiden.*

8.1.1 Planlægning af undervisningstilbuddet

Et grundlæggende vilkår i planlægningen af undervisningstilbuddet er de minimumsrammer for holdstørrelser som VUC'erne skal have for at få økonomisk tilskud.

På VUC Fyn skal man have en gennemsnitlig holdstørrelse på 18,5 på avu og 22,2 på hf. Der er dog meget stor spredning på holdstørrelsen mellem de store og de mindre afdelinger. I Fredericia skal der i gennemsnit være 21 kursister på avu og 25 på hf. Også her er der store variationer, med hold på op til 33 deltagere. På VUC Thy-Mors er det differentieret så man på avu skal have 19,5

kursister i Thisted, 16 i Nykøbing Mors og 14 i Hurup. På hf skal der være 20,8 i Thisted og 16 i Nykøbing Mors. På VUC Storstrøm er minimumskravet 20 kursister på avu-hold og 23 på hf-holdene. I København skal gennemsnittet være 20 på avu-hold og 24 på hf.

VUC Fyns procedure forklares på den måde at udbuddet tager udgangspunkt i søgemønstrene igennem de foregående år, men også afhænger af politiske og lokale beslutninger om indsatsområder, henvendelser fra potentielle kursister, og at tilbuddene skal kunne leve op til behov hos fx handlingsplanskursister, kursister som ønsker hf på to år – samt kursister som ønsker at opgradere deres kompetencer over flere år. Dertil kommer formelle krav fra SU og de forventninger fx kommunerne og AF kan have til kurserne. Endvidere planlægges i løbet af kursusåret en række fag og tilbud som bliver til på baggrund af lokale behov på fx virksomheder, via henvendelser fra kommuner og AF, foreninger mv. Udbuddet skal være fleksibelt i tid, længde og starttidspunkt.

Holdene udbydes typisk med det vejledende timetal for fagene, men af og til tildeles flere timer til specielle hold (ungehold, danskhold med pc), matematik trin 1 og naturfag. Foruden de normale moduler af 16 ugers varighed har man de fleksible tilrettelæggelser i studieværkstederne eller på Åbent VUC hvor kursisterne deltager individuelt og følger en personlig studieplan. Der er løbende indskrivning af kursister i studieværkstedet og i Åbent VUC, dvs. også efter tidspunktet for sædvanlig kursusstart.

For hf besluttes fx forholdet mellem dag- og aftenhold, "pakker", tilrettelæggelsesformer, nye målgrupper, mulighed for at gennemføre en hel hf. Tilbudsplanen på hf tager primært hensyn til forventet efterspørgsel og kun i ringe grad til lærernes ønsker. Tilbuddet omfatter fag og niveauer fra hf og gymnasiet, og der udbydes altid det fulde timetal. Der har været hold udbudt som fleks organiseret som hold med lavere timetal og som individuelle fleks og som fjernundervisning, men interessen var meget lav, og der er kun iværksat meget få hold af denne type i indeværende år. De fleste fag/niveauer udbydes som etårige eller halvårige.

Fyn melder endvidere at udbuddet normalt passer godt til efterspørgslen fra kursisterne.

De øvrige VUC'ers beskrivelser er knap så detaljerede, men kan supplere denne. VUC Storstrøm skriver fx at det er et voksende krav fra virksomheder osv. at undervisningen kan afholdes andre steder end på VUC og på tidspunkter som virksomhederne selv vælger.

Noget undervisning tilrettelægges som fleksundervisning (se afsnit 8.2.2) med de fordele og ulemper det indebærer. Ledelsen på VUC Fredericia forklarer at fleks er en sikring for at kunne udbyde et bredt udvalg af kurser. Men den selvstændige læring i værkstedet kræver også mere af den enkelte, så kursister henvises ikke til fleksundervisning medmindre de er forberedt på hvad det

indebærer, og de unge vejledes ikke til at vælge disse forløb. I øvrigt bruger VUC Fredericia udviklingsprojekter til at udforme kurser der på forskellig vis søger at imødekomme behov hos kursisterne – særlige matematikforløb, offensiv brug af FVU og særlige forløb for tosprogede.

Det er ikke alle steder at det er lige nemt at få udbud og efterspørgsel til at gå op. På VUC Thy Mors har det været et problem at man ikke har kunnet tilbyde kursisterne det de ønsker. I nogle tilfælde har man arrangeret det således at kursisterne har taget faget på særlige vilkår med værkstedsundervisning. Forstanderen tilføjer at det er umuligt at oprette alt hvad der er ønske om da rammen for hvad der kan udbydes, ikke matcher efterspørgselen i området.

Det fremgår af dimittendundersøgelsen at "hf-dimittender fra Fredericia og Thy-Mors nævner i større omfang [end de øvrige] kurser eller fag, som de gerne ville have haft på VUC, men som det ikke var muligt at få." På KVUC er der færrest der har savnet et bestemt kursus, mens VUC Fyn og VUC Storstrøm ligger derimellem. Dette kunne tyde på at det er sværest for de små steder at etablere et dækkende tilbud.

8.1.2 Samarbejde med andre om tilrettelæggelsen af udbuddet

Alle VUC'erne samarbejder – måske ikke så meget med andre VUC'er fordi det geografiske overlap er ret begrænset – men med relevante uddannelsesinstitutioner som fx gymnasier og hf-kurser for at kunne udbyde specielle hold, typisk på de høje niveauer. Alle VUC'erne har også kontakter til erhvervslivet med henblik på at inddrage deres ønsker i planlægningen. Og alle VUC'erne har sammensat fagpakker der forbereder til videregående uddannelser i området.

8.1.3 Skemaer på hjemmesiden

Alle VUC'erne lægger deres skemaer på hjemmesiden. På VUC Fyn kan man ikke se hele skemaet, men den interesserede kursist kan indtaste sine ønsker til fag og niveau og derpå se hvornår undervisningen i disse fag ligger. På de andre VUC'er kan man se det samlede skema.

8.1.4 Evalueringsgruppens vurdering

VUC'erne lever i vid udstrækning op til kriterierne for god kvalitet i organiseringen af undervisningstilbuddet:

(✓) VUC'et har systematiske procedurer og principper for tilrettelæggelsen af undervisningstilbuddene i tid, sted og længde.

Man kan ikke tale om *systematiske* procedurer eller *principper*, men alle VUC'erne har grundige procedurer som bygger på erfaringerne fra det foregående års skemalægning. Som det fremgår, er der – i hvert fald i beskrivelserne i selvevalueringsrapporterne – forskel på hvor mange faktorer

de fem VUC'er eksplicit har formuleret at der skal tages hensyn til, men det udelukker ikke at de samme variable i praksis inddrages alle steder.

- ✓ *VUC'et bruger samarbejdet med andre VUC'er og lokale uddannelsesinstitutioner i planlægningen af undervisningstilbuddet (fag, niveau).*
- ✓ *VUC'et har procedurer til høring eller samarbejde med det lokale erhvervsliv med henblik på at afdække ønsker herfra til undervisningstilbuddet.*
- ✓ *VUC'et afdækker behovet for at sammensætte særlige fagpakker indrettet efter videreuddannelsers krav og sørger for at igangsætte forløb der således er efterspørgsel efter.*

Det er evalueringsgruppens vurdering at alle VUC'erne lever op til disse kriterier.

- ✓ *VUC'ets undervisningstilbud og deres organisering fremgår tydeligt og let forståeligt af hjemmesiden.*

Alle VUC'erne lever op til dette kriterium. På nogle af hjemmesiderne er skemaerne meget tekniske, de har mange forkortelser og oplysninger til lærere og administrationen som kursisterne ikke har brug for. Her skulle VUC'erne måske overveje at lave en forenklet version til hjemmesiden.

8.2 Undervisningsformer

Kriterium:

- *VUC'et har eksplicit formuleret hvordan undervisningsmetoderne og undervisningens indhold er i overensstemmelse med de formulerede målsætninger og lovgivningens krav, herunder formålsbestemmelsernes "tre ben".*

Undervisningsformerne rummer to dimensioner: Dels de pædagogiske metoder der anvendes i klasseværelset på de ordinære hold, dels de forskellige undervisningsformer der netop er karakteriseret ved *ikke* at foregå i klasselokalet, men som fleksundervisning i værksteder, som "torveundervisning" osv.

8.2.1 Undervisningen i klasselokalet

Det generelle indtryk er at de fleste VUC-undervisere benytter flere forskellige undervisningsformer i klassen. Almindeligvis veksles mellem tavleundervisning og gruppearbejde med de kendte fordele og ulemper disse to metoder nu har. På VUC Fyn nævner kursister på besøget at også ekskursioner og besøg på udstillinger er indgået i undervisningen. En kursist fortæller også at de har arbejdet med hvordan den enkelte lærer bedst, og har brugt det til at finde ud af hvordan undervisnin-

gen skulle tilrettelægges. Generelt er kursisterne tilfredse med undervisningen. Ledelsen på VUC Fyn giver udtryk for at arbejdsformerne er en vigtig del af uddannelsens "demokratiske" element.

Både på VUC Fredericia, VUC Thy-Mors og KVUC er kursisterne også generelt meget tilfredse med lærernes måde at undervise på. Nogle nævner dog at der kan blive lidt for meget gruppearbejde.

De mest kritiske røster høres på besøget på VUC Storstrøm. Her er der angiveligt situationer hvor underviserne ikke kan være til stede i alle timer, og hvor undervisningen i stedet er organiseret som en slags selvstudium med projektarbejde. I nogle tilfælde er holdet heller ikke knyttet til et bestemt lokale, men kan være overalt på skolen. Det blev nævnt at det også kan forekomme at én lærer underviser to hold i to forskellige lokaler samtidig så han eller hun må skifte mellem dem. Denne løsning var kursisterne heller ikke tilfredse med. Ledelsen forklarer at det der her beskrives, ikke er ordinær undervisning, men fleksundervisning som kan have været betinget af at der ikke har været muligheder for at oprette et ordinært hold. De medgiver at det naturligvis er uheldigt hvis kursisterne tror de går til almindelig undervisning når det ikke er tilfældet. Se også afsnit 8.5.

8.2.2 Undervisning der ikke er knyttet til klasselokalet

Alle VUC'erne benytter sig af undervisningsformer der ikke er knyttet til klasselokalet. Fx anvendes fleksundervisning der består i at nogle af holdets timer foregår individuelt i centerets "værksted" hvor der er computere med undervisningsprogrammer til rådighed, og hvor lærere er til stede og kan hjælpe kursisten. På den måde bruges fleksundervisningen altså som et pædagogisk tilbud i forbindelse med klasseundervisningen hvor den enkelte kan arbejde specifikt med områder ved kommende har brug for ekstra træning i. Desuden bruges flekshold som en løsning når der ikke er kursister nok til at oprette et normalt hold, fordi de ikke kræver så mange lærertimer. Et andet tilbud er "torveundervisning" hvor flere lærere underviser i team i parallelle undervisningsforløb. VUC'erne tilbyder også åbent værksted hvor kursisterne både kan få hjælp til lektierne og ro til at læse – noget som ikke alle har adgang til derhjemme.

VUC Fredericia og VUC Thy-Mors har i deres selvevalueringsrapporter et fokus på *læringsformer* som resultat af at de arbejder med dette element i undervisningens tilrettelæggelse.

8.2.3 Undervisningen i forhold til formålsbestemmelserne

De fem VUC'er har i deres selvevalueringer gjort rede for dette, og redegørelserne giver et interessant billede af hvor relativt forskelligt dette grundlag kan opfattes. VUC Fyn skriver for eksempel at de tre ben har

> *en indbyrdes sammenhæng, der ofte vil betyde, at hvad der er godt for det ene smitter af på det andet (og tredje). Undervisningen på VUC bygger på faglighed,*

men er samtidig en socialiseringsproces, hvor personlige kvalifikationer påvirkes og udvikles.

VUC FYN mener at man ved at følge undervisningen også opøver evne til at lære nyt, evne til problemløsning, kommunikations- og samarbejdsevne, kritisk vurderingsevne, selvstændighed og fleksibilitet. Alt dette er if. VUC Fyn relevant

for den person, der skal videre i uddannelsessystemet, men det er også kvalifikationer, som erhvervslivet i høj grad efterspørger. Endelig er det kvalifikationer, som også har betydning på det personlige plan.

VUC Fyn forklarer derefter at kursistsammensætningen betyder at alle tre "ben" ikke kan vægtes lige meget i alle kurser. Når kursisterne på et hold ikke er uddannelsesvante, vil fokus i første omgang være på det personlige aspekt og først derefter på det uddannelsesmæssige fordi selvtillid og motivation skal være til stede før den faglige læring kan ske. På andre meget målrettede hold vil det faglige fylde så meget at de to andre ben ikke umiddelbart bliver tilgodeset.

VUC Fyns egen vurdering er at det "i praksis er det studieforberedende og det personligt/samfundsmæssigt bevidstgørende aspekt, der bliver mest tilgodeset." I selve undervisningen inddrages imidlertid problemstillinger fra "arbejdslivet og det levede liv i øvrigt", hvilket sammen med den personlige og faglige udvikling i sig selv også kvalificerer til arbejdslivet. Ligesom kurser tilrettelagt i samarbejde med virksomheder osv. naturligt vil være arbejdsmarkedsrettede.

På VUC Fredericia er det opfattelsen at hf fortrinsvis vægter det studieforberedende og det personligt og samfundsmæssigt bevidstgørende. På avu ses det studieforberedende og det arbejdsmarkedsrelaterede som det primære. Og så tilføjes det: "Der er dog stadig en stabil gruppe der efterspørger de konventionelle tilbud med en i al væsentlighed traditionel klasseundervisning – det tredje ben."

VUC Thy-Mors forklarer at det studieforberedende inddrages i alle kurser ved at samtlige kursister ved kursusårets start deltager i metodekurser og introduktioner til arbejdet med moderne læringsformer. Gennem en progression i undervisningsformerne mod det stadigt mere selvstændige øges kursistens studiekompetencer. Det arbejdsmarkedsrettede kommer direkte ind i de kurser der tilrettelægges i samarbejde med virksomheder, det offentlige eller faglige organisationer. Og det personligt/samfundsmæssigt bevidstgørende kommer ind i selve undervisningen der er baseret på en demokratisk tradition. Her er dialogen mellem lærer og kursister og blandt kursisterne indbyrdes om undervisningens indhold og i refleksionen over problemstillinger i fagene i sig selv personligt udviklende.

På VUC Storstrøm er perspektivet lidt anderledes. Her ses det på den måde at de ordinære forløb tilgodeser alle tre ben, blandt andet i kraft af tematiserede forløb der inddrager elementer af det hele. Det personlighedsudviklende kommer ind gennem både indhold og undervisningsform. Men VUC Storstrøm konkluderer: "Det studieforberedende og det arbejdsmarkedsrelaterede tilgodeses i højere grad end det personligt udviklende. Det personligt udviklende er et element i de to andre ben."

KVUC sikrer at de tre elementer bliver tilgodeset ved at de skal være indeholdt i spektret af undervisningsformer og – materialer i kursernes forløbsbeskrivelser som godkendes af afdelingslederne og drøftes på faggruppemøder. Det nævnes derudover at det arbejdsmarkedsrettede er særlig synligt i fagpakkerne der sigter mod erhvervsuddannelser, og i de egentlige virksomhedsforløb samt i fleksundervisningen der er mere individualistisk og dermed ikke så givende på det personligt og demokratisk udviklende plan. Om hf skriver KVUC at undervisningen pr. definition er fagligt studieforberedende, men at "hvis kursisterne reelt skal være 'forberedte til videre studier', skal de også ud over de faglige kompetencer have tilegnet sig personlige og almene kompetencer." Det arbejdsmarkedsrettede bliver stort set ikke tilgodeset på de ordinære hold på hf bortset fra erhvervsøkonomi. Men alligevel tiltrækker fleksholdene i især engelsk, fransk og matematik medarbejdere fra store virksomheder.

8.2.4 Evalueringsgruppens vurdering

(✓) VUC'et har eksplicit formuleret hvordan undervisningsmetoderne og undervisningens indhold er i overensstemmelse med de formulerede målsætninger og lovgivningens krav, herunder formålsbestemmelsernes "tre ben".

Som det fremgår, er alle VUC'erne i stand til at gøre rede for hvordan formålsbeskrivelsernes tre ben tilgodeses af undervisningen, mens ingen af dem forholder sig til hvordan undervisningen lever op til lovgivningen i øvrigt og til VUC'ernes egne målsætninger.

VUC'erne vægter eller opfatter de tre ben lidt forskelligt. VUC Fredericia betragter i nogen grad det "personlige" ben som noget der er knyttet til de ikke-målrettede con amore-kursister, mens de andre VUC'er fortolker det som noget centralt i tilegnelsen af de personlige kompetencer som både er nødvendige og brugbare i et fortsat studium, på en arbejdsplads og i hverdagslivet som sådan. I meget grove træk er der også en forskel idet VUC Storstrøm ser det studieforberedende og det arbejdsmarkedsrettede som det primære både på avu og hf, mens det personligt udviklende og det studieforberedende er det primære for de fire andre. Det direkte arbejdsmarkedsrettede opfattes de fleste steder som noget der i første række kommer ind på de rekvirerede kurser, men VUC Fredericia og KVUC mener også at det er centralt for deres avu-undervisning generelt.

Det forekommer imidlertid naturligt for VUC'erne at *sammentænke* alle tre ben og forsøge at tilgodese dem i de fleste af deres kurser. Det er interessant at dette aspekt slet ikke inddrages når VUC'erne skal beskrive deres profil, jf. afsnit 3.2, i og med at dette må ses som noget ret unikt i det samlede uddannelsesbillede.

VUC'erne *er i stand til at formulere* hvordan undervisningen relaterer sig til de "tre ben", men det er ikke er noget der har foreligget i skriftlig form før evalueringen, og det knytter ikke an til lovgivningen og målsætningsformuleringerne som sådan.

8.3 Kursisternes indflydelse

Kriterium:

- *Kursisterne har indflydelse på VUC'ets dagligdag, herunder på undervisningens tilrettelæggelse. Denne indflydelse fungerer som en del af uddannelsen til aktiv medvirken i samfundet.*

I VUC'ernes selvforståelse fungerer selve medindflydelsen på VUC som en del af det "tredje ben" i formålsbeskrivelserne i og med at den aktive deltagelse i tilrettelæggelsen af undervisning osv. opøver selvtillid, forståelse for forhandlinger og beslutningsprocesser etc. (se afsnit 8.2.3).

I kursist- og dimittendundersøgelsen er kursisterne derfor blevet spurgt om på hvilke områder de oplever at de har indflydelse på VUC i dagligdagen. 29 % mener ikke de har nogen indflydelse, og 2 % ønsker det ikke. Af dem der synes de *har* indflydelse, bruger under halvdelen den til noget svarende til 31 % af alle kursisterne. Og af disse er det kun to tredjedele – eller 20 % af alle kursisterne – der synes de har *lært noget* af at bruge deres indflydelse. Dét de fleste oplever at have indflydelse på, er undervisningsformerne og i noget mindre grad undervisningsmaterialet. Og indflydelsen udøver de fleste ved at deltage i diskussioner på holdet.

Af de 20 % der har lært noget af at bruge deres indflydelse, har de fleste lært noget om samarbejde og fået større tryghed ved at tage ordet i forsamlinger.

De der *ikke* bruger deres indflydelse, gør det ikke fordi de ikke orker det (40 %), ikke er interesse ret i det (28 %) fordi de ikke mener det gør nogen forskel (20 %), eller fordi de allerede er godt tilfredse (9 %). Interessant nok viser tallene for hf'erne at de yngre i højere grad end de ældre ikke tror at det gør nogen forskel hvis man prøver at øve indflydelse.

Ser man på de dimittender der har svaret, er det lidt færre – 24 % – der både har oplevet at have indflydelse og har brugt den til noget. Og kun 14 % af den samlede gruppe synes de har lært noget af det. Det de har lært, svarer til kursisternes beskrivelser.

Indtrykket bekræftedes på besøgene. Her fortalte nogle repræsentanter for kursistrådene og andre engagerede kursister at de havde indflydelse og blev hørt, mens andre var mere tilbageholdende, tilsyneladende uden den store trang til at ytre sig. Nogle kursister talte også om store forskelle på de enkelte læreres imødekommenhed på dette område. Og endelig mente nogle kursister at det er lærerens job at bestemme.

Underviserne sagde på deres side at der er meget stor forskel på holdene. På nogle hold er det oplagt at give kursisterne meget indflydelse, mens andre hold har sværere ved det. På de meget komprimerede forløb eller i fleksundervisningen som må planlægges meget på forhånd, er det også svært at få plads til meget kursistindflydelse. Også udviklingsprojekterne er fast tilrettelagte, og i visse tilfælde "tvinges" kursisterne til at deltage i dem fordi der er så få klasser. Underviserne kender også til kursister der slet ikke ønsker at have indflydelse fordi de vil have læreren til at styre, men bekendtgørelsen siger at det skal de have – så i virkeligheden er der ikke noget valg.

8.3.1 Evalueringsgruppens vurdering

(✓) Kursisterne har indflydelse på VUC'ets dagligdag, herunder på undervisningens tilrettelæggelse. Denne indflydelse fungerer som en del af uddannelsen til aktiv medvirken i samfundet.

At dømme ud fra kursistundersøgelsen er der ganske mange kursister der ikke har eller ønsker at bruge deres indflydelse. Man kan sige at *nogle* kursister synes de har indflydelse, og at *nogle* af dem bruger den og lærer noget af det. Men en *meget* deltagende/involverende kultur kan man ikke med rimelighed tale om. I denne forbindelse er det nødvendigt at tage i betragtning at VUC er en eksamensskole hvor mange kursister kun læser enkeltfag i korte forløb. Strukturen lægger således ikke altid op til at kursisterne skal eller bør have meget indflydelse.

8.4 Evaluering af undervisningen

Kriterium:

- *VUC'et evaluerer systematisk brugernes – herunder de afbrudtes – tilfredshed med undervisningstilbuddene (fag, niveauer, tid, sted og længde), og resultaterne fra disse evalueringer anvendes i efterfølgende planlægning.*

VUC'erne evaluerer ikke systematisk brugernes tilfredshed. Der er dog forskellige mekanismer for tilbagemelding. VUC Fyn skriver om at en form for feedback fås når kursister melder fra og skal oplyse årsagen til studievejledningen. Dette nævnes ikke alle steder, men gælder givetvis dér også.

Hertil kommer at man på VUC Fyn, VUC Fredericia og VUC Storstrøm bruger mundtlig dialog til feedback i undervisningen.

På VUC Thy-Mors evalueres undervisningen mundtligt to gange i et forløb, og der afsluttes med en skriftlig evaluering af kursisternes udbytte og tilfredshed med undervisningstilbuddet. Resultatet indgår ifølge selvevalueringsrapporten i udviklingen af nye tilbud. På mødet med underviserne på besøget blev det dog nævnt at der er meget stor forskel på de enkelte undervisere. Nogle evaluerer løbende, andre aldrig.

På KVUC er der ingen systematisk evaluering på de almindelige avu-hold, men på udviklingsforløbene der dækker ca. halvdelen af avu-virksomheden, evalueres systematisk. På hf finder der heller ingen egentlig evaluering sted, men alle tilkendegivelser i de individuelle kursistsamtaler indsamles og samles op på et årligt møde med ledelsen hvor planlægningen af det følgende kursusår starter. Hf kursistrådet foreslår ifølge selvevalueringsrapporten at man indfører løbende evalueringssamtaler mellem lærer og kursist på samtlige hold

I brugerundersøgelsen er dimittenderne blevet spurgt om de i løbet af deres tid på VUC er blevet bedt om at deltage i en evaluering af undervisningen. Evaluering forklares her som "at du er blevet spurgt om hvad du mente om undervisningen i form af et spørgeskema, en diskussion på holdet, en temadag eller andet." Hertil svarer 22 % af hf-dimittenderne at de har deltaget i evaluering af *alle* deres kurser, 30 % har deltaget i evaluering af *nogle* kurser, og 48 % har ikke deltaget i evaluering af undervisningen overhovedet. Blandt avu-dimittenderne er deltagelsen noget lavere: 19 % har deltaget i evaluering af alle deres kurser, 21 % af nogle, og 60 % har slet ikke deltaget.

Af dem der havde deltaget i evalueringer, oplevede 43 % af avu-kursisterne og 29 % af hf-kursisterne det som at evalueringerne aldrig førte til ændringer. 38 % avu-kursister og 52 % hf-kursister oplevede at det skete "nogle gange". 19 % af begge slags kursister mente at det førte til ændringer "for det meste" eller "altid".

8.4.1 Evalueringsgruppens vurdering

÷ *VUC'et evaluerer systematisk brugernes – herunder de afbrudtes – tilfredshed med undervisningstilbuddene (fag, niveauer, tid, sted og længde), og resultaterne fra disse evalueringer anvendes i efterfølgende planlægning.*

Ingen af VUC'erne lever op til kriteriet. VUC Thy-Mors kommer tæt på med faste evalueringer af hvert kursusforløb og inddragelse af resultaterne herfra i planlægningen af næste års tilbud. For at opfylde kriteriet mangler i virkeligheden kun en opsamling af hvad de afbrudte har ment om kursernes organisering. De fire andre VUC'er har ikke systematiske evalueringer af undervisningen. Kursisternes holdninger inddrages kun ad omveje (via lærere og studievejledere). Hertil kommer at dimittendundersøgelsen viser at ca. halvdelen af kursisterne oplever at de aldrig er blevet bedt om

at deltage i en evaluering – heller ikke bare i form af en snak på holdet. Det mener evalueringsgruppen er overraskende mange, og det er ikke godt nok.

Afsnit 10.1.1 om kvalitetssikring indeholder de anbefalinger der har med dette at gøre.

8.5 Kursisternes oplevelse af undervisningen

I afsnit 4.5 om kursisternes tilfredshed med underviserne er der gjort rede for den meget høje grad af tilfredshed med underviserne og undervisningen der kendetegner både igangværende og tidligere kursister. At 51 % af dimittenderne har været "meget tilfredse" og 44 % "tilfredse" med undervisningen, er et faktum der hverken kan eller skal rokkes ved.

Kursisterne på besøgene sætter ord på denne massive tilfredshed. De taler om gode og engagerede undervisere og om det ekstra udbytte de blandede aldersgrupper giver. Nogle nævner de gode muligheder for indflydelse. Flere kursister fortæller at der har været tale om et positivt møde med skolen igen. Andre lægger vægt på at de har opnået personlige kompetencer og øget selvtillid.

Det hører med til billedet at der også lød kritiske røster på besøgene. Disse handlede dog primært om *organiseringen af undervisningen* og ikke om underviserne og deres måde at undervise på.

Som tidligere nævnt i afsnit 8.2.1 om undervisningen i klasselokalet var der på VUC Storstrøm utilfredshed med manglende ressourcer – kursisterne savnede tilstedeværelsen af en lærer i nogle af timerne. Dette kan formentlig ses som en side af den problemstilling underviserne rejser når de påpeger at rammerne – timetal og holdstørrelser – ikke er indrettet efter behovene hos de nye, svagere kursistgrupper.

På KVUC var der nogen utilfredshed med meget store hold – nogle gange på over 30 kursister – der skyldes at holdene bevidst overbookes i forventning om et stort frafald. I nogle tilfælde sker dette frafald bare ikke. Nogle kursister kritiserede også at der er løbende optag på holdene. Det betyder angiveligt at underviseren skal gentage sig selv hver gang der dukker en ny op på holdet, til stor irritation for de øvrige kursister.

Tallene i kursist og dimittendundersøgelsen bekræfter at der er enkelte steder med lidt større utilfredshed. For avu'ernes vedkommende skiller VUC Fyn og VUC Thy-Mors sig positivt ud, idet 51-55 % her er meget enige i at der er en god stemning på holdet, og at man tør stille spørgsmål hvis man er i tvivl om noget. Tallene for de øvrige ligger på 34-42 %. De "mislyde" der hørtes på besøget på KVUC, suppleres af tallene for hvor mange der ville anbefale VUC til nogen de kender.

Her siger samlet set 91 % af avu-kursisterne at det ville de, mens KVUC kommer lavest ud med 84 %.

På det generelle spørgsmål om de ville anbefale VUC til nogen de kender, svarer 90 % af hf'erne samlet set ja. Her har VUC Storstrøm den laveste procent, nemlig 79 %. På VUC Fredericia er det 87 % - ellers ligger de andre mellem 91 og 95 %.

I dimittendundersøgelsen, hvor dimittenderne har svaret på hvordan de alt i alt ville bedømme den undervisning de har fået på VUC, ligger VUC Fyn, VUC Thy-Mors og VUC Fredericia alle på 97-98 % "tilfredse" eller "meget tilfredse" på avu, mens VUC Storstrøm ligger en anelse lavere – på ca. 92 %, og KVUC i "bunden" på 87 %. Ser man på tallene for "meget tilfreds" alene, er udsvingene noget større. Her scorer VUC Fredericia højest med 63 %, og KVUC lavest med 38 %. De andre ligger alle på ca. 50 %.

Hvad hf-dimittenderne angår, er udsvingene så små at man ikke kan tale om forskelle på VUC'erne.

8.6 Evalueringsgruppens vurdering af undervisningen generelt

Alle VUC'er stræber efter at have et stort, dækkende og fleksibelt udbud af undervisning, men er selvfølgelig underlagt de økonomiske og politiske rammer der blandt andet fastlægger et minimum antal deltagere på holdene. Fleksibiliteten er – foruden at være udtryk for en pædagogisk fornyelse – også et forsøg på at være imødekommende over for kursisterne så alle får et tilbud de kan passe ind i deres tilværelse i øvrigt. Her er der nok sket en del siden Lars Klewes undersøgelse der konkluderede at meget frafald skyldes at kursisterne ikke kan få undervisningen til at falde i hak med deres hverdag. Det er også prisværdigt at mange udviklingsprojekter sigter mod at finde på nye tilrettelæggelsesformer som i højere grad imødekommer kursisternes behov og læringsstile.

Samtidig skal VUC'erne være opmærksomme på at fleksibiliteten kan have ulemper hvis den primært anvendes som en foranstaltning for at spare undervisertimer ved at henlægge nogle af dem til værkstedet. Samlæste hold med én lærer (kursisterne fortalte om hvordan læreren løb frem og tilbage mellem to lokaler ...) forekommer heller ikke at være en ideel undervisningssituation. KVUC opererer med løbende optag så kursister til enhver tid kan starte på et allerede igangværende hold. Det er fint for den der ikke behøver vente til næste kursusstart, men kan have omkostninger for de kursister der allerede er i gang på holdet. Også KVUC's praksis med overbooking af hold synes at medføre ulemper for kursisterne.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne beskriver fordele og ulemper ved de fleksible forløb, samlæsning af hold osv. med henblik på at sikre kursisternes udbytte af undervisningen.

9 Efter VUC

9.1 Eksamen og prøver

Kursister og undervisere er blevet spurgt om eksamens betydning. VUC er historisk set en eksamensskole beregnet på at give adgang til videregående uddannelse for folk der har forpasset chancen i grundskolen eller gymnasiet. I betragtning af kursistgruppens meget bredere sammensætning i dag kunne man forvente at høre røster som fandt eksamen irrelevant eller måske i for høj grad styrende for hvad der foregår i undervisningen. Men det findes stort set ikke.

Næsten alle underviserne ved besøgene syntes at det er vigtigt at kursisterne går til eksamen. Det blev begrundet med at kursisterne skal bruge papiret bagefter, at de lærer og får overblik over stoffet ved at skulle læse det op, og at kursisterne får en personlig sejr ved at bestå en eksamen – noget som mange af dem ikke troede de kunne magte. Det blev også påpeget at mange skal bruge eksamen til at komme ind på en uddannelse. Nogle undervisere forklarede at de ældre kursister ofte er meget eksamensangste og derfor ikke har lyst til at gå til eksamen. Disse har dog heller ikke brug for eksamen i samme grad som de unge, men det kan ifølge underviserne være vigtigt at også de ældre får oplevelsen af at have fuldført et forløb.

Underviserne var af lidt forskellig opfattelse af om amtets ønske om høje prøvefrekvenser påvirkede dem. Nogle tillagde det ikke betydning, andre medgav at det sad dybt i dem at kursisterne skal gennemføre.

Kursisterne var også ganske nøgterne. Enten skal de bruge papiret, eller også skal de ikke bruge det, fordi de læser for deres egen skyld. De der går til eksamen, synes det er fint at få et konkret bevis på hvad de kan. Eller som nogle siger – det er jo prøverne der er grunden til at de går på VUC. Kun ganske få røster gav udtryk for at udsigten til eksamen har styret indholdet af undervisningen for meget. Nogle kursister fortæller at de kan mærke på lærerne – eller får det helt konkret at vide – at de gerne vil have at man går til eksamen. Men ingen føler det som et generende pres

Det bemærkes i øvrigt at nogle kursister efterlyste flere prøver og karakterer i løbet af året så de kan danne sig et billede af deres faglige niveau. Dette kunne dog også ske ved mundtlig feedback fra underviseren et par gange om året.

Hvor mange går til prøve

Dimittendundersøgelsen viser hvor mange fag dimittenderne har aflagt prøve i og hermed er udgangspunktet den enkelte dimittend, og om vedkommende har været til prøve. I gennemførelsesstatistikken i afsnit 6.2 er fagene udgangspunktet – hvor mange deltagere der har været til prøve i de enkelte fag.

Dimittendundersøgelsen viser at 58 % af avu-dimittenderne har aflagt prøve i ét eller flere fag. Tallene ser anderledes ud for hf'erne: Her har 92 % været til prøve i ét eller flere fag – og 10 % har taget en hel hf-eksamen. Af de dimittender der har været til prøve, er der også flere avu-dimittender der kun har været oppe i ét fag (61 % mod 44 % på hf). Det er det omvendte med fire fag eller derover – her har 13 % af avu-dimittenderne været oppe i mange fag mod 27 % af hf'erne.

Krydser man med baggrundsvariablene, viser det sig at kursister på under 30 år har været til prøve i flere fag end dem der er ældre. Dimittender med andet modersmål end dansk har aflagt prøve i flere fag end dem med dansk som modersmål. Avu-dimittender der kun havde en folkeskoleuddannelse bag sig, har aflagt prøve i flere fag end de øvrige. Og endelig har dimittender der var ledige eller under uddannelse, taget flere prøver end dimittender inden for de øvrige beskæftigelseskategorier. Naturligt nok har dimittender der vil bruge VUC i en uddannelsesmæssig sammenhæng, taget flere prøver end dem der i højere grad læser af almindelig interesse.

9.1.1 Evalueringsgruppens vurdering

VUC er en eksamensskole, og det er der generel opslutning om hos både kursister og undervisere. Hvor det i mange uddannelser er et tema at undervisning og eksamen hænger dårligt sammen, er dette slet ikke på dagsordenen på VUC. Dimittendundersøgelsen viser i øvrigt at hf-kursisterne er mere målrettede end avu-kursisterne der for en større dels vedkommende er con amore- eller "interesse"-kursister – eller bare ikke magter at gå til eksamen.

9.2 Effekten af VUC

Kriterium:

- *Der skal i dimittendundersøgelsen være en statistisk signifikant øgning i andelen af personer der er i arbejde eller under uddannelse i gruppen "efter VUC" i forhold til "før VUC". Undersøgelsen skal dog tage højde for at dette kun bør forventes for en del af kursisterne. Visse*

grupper af kursister kan ikke forventes at opnå en forbedret indkomst eller beskæftigelse. For nogle vil det fx slet ikke være intentionen med deltagelse, for andre vil blot fastholdelse af nuværende beskæftigelse være et succeskriterium.

9.2.1 Udbytte i forhold til forventninger

Når man sammenligner hvad dimittenderne siger om hvad de *regnede med at få ud af VUC*, med *hvad de efterfølgende synes de har fået ud af det*, så er der flere der har fået noget ud af det på "de bløde" områder. 56 % af hf'erne har således angivet at de regnede med at lære noget for deres egen skyld, mens 65 % angiver dét som et udbytte. Både på hf og avu har flere fået større selvtillid (20 %) end dem der havde forventet det (12 %), og flere har lært nye mennesker at kende (34 %) end de 14 % der havde forventet det.

Sammenligningen viser dog også at udbyttet ikke står mål med forventningerne når det gælder studie- og arbejdskvalificering. Således angiver 22 % at de regnede med at komme ind på et bestemt studium, mens 17 % angiver at dette er sket. 17 % angiver at de regnede med at forbedre deres arbejdssituation og - kvalifikationer, mens 10 % mener at de faktisk har opnået dette.

Hvad angår arbejdskvalifikationer og - situation, er det interessant at dimittender der *var i arbejde da de startede på VUC*, i højere grad end dimittenderne i de øvrige beskæftigelseskategorier vurderer at de har fået forbedret disse. Måske er det lettere for dem der er i arbejde, end for de ledige at vide hvad de har brug for, eller at omsætte udbyttet i en konkret arbejdssituation.

9.2.2 Effekt på indkomst

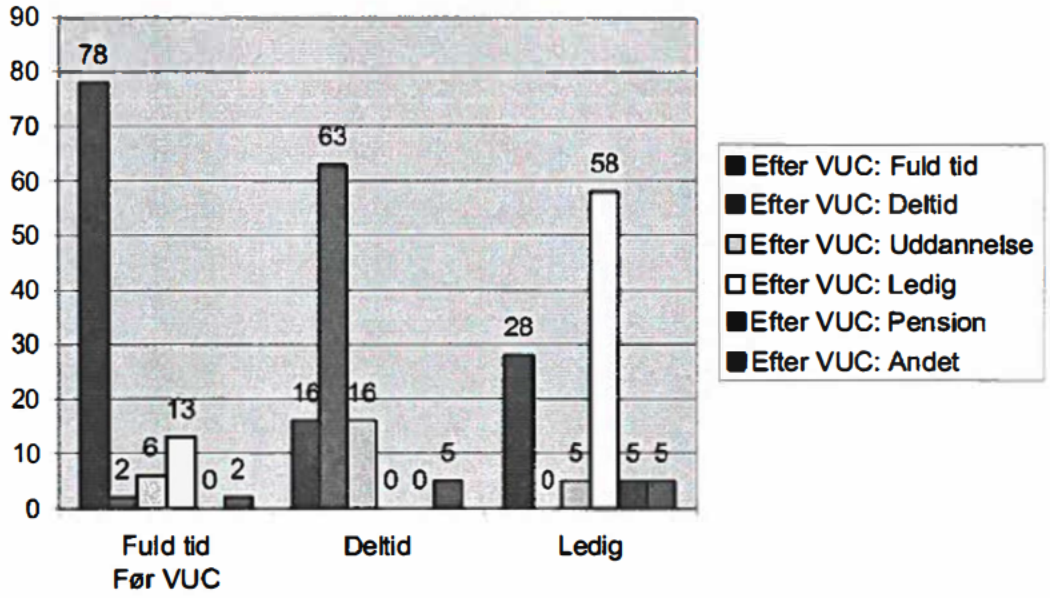
Dimittenderne er også blevet spurgt om de mener at deres kurser eller uddannelse på VUC har medført en ændring i deres indkomst, og det svarer 94 % nej til. 2 % mener de tjener mere på grund af VUC, 4 % mener de tjener mindre fordi de har brugt tiden på uddannelse. En eventuel "socioøkonomisk effekt" af VUC er altså ikke slået igennem i løbet af et halvt til et helt år efter at man har afsluttet sine kurser.

9.2.3 Effekt på beskæftigelsessituation

Mere direkte burde man kunne forvente en ændring i kursisternes beskæftigelsessituation. Her er det vigtigt at tage højde for at kursisterne går på VUC med meget forskellige formål. Det vil for eksempel ikke være rimeligt at forvente at alle kursister skal fortsætte med videregående uddannelse al den stund en stor del af kursisterne slet ikke har planer om det.

I det følgende vil der derfor kun blive set på effekter i forhold til dimittendernes egne erklærede mål med deltagelsen på VUC.

Figur 6
Effekt: Avu-dimittender med målsætning om bedre arbejdssituation - beskæftigelse før og efter VUC

Figur 6: Søjlerne viser hvor store andele af de avu-kursister der i dimittendundersøgelsen har angivet at de med VUC ønskede at forbedre deres situation på arbejdsmarkedet, i alt 113 personer, der var i arbejde, under uddannelse, ledige eller på pension ½-1 år efter at de sluttede på VUC. Søjlerne er grupperet efter deres beskæftigelsessituation før de gik på VUC.

Figuren viser at de avu-dimittender der regnede med at *forbedre deres arbejdsrelaterede kvalifikationer eller deres situation på arbejdsmarkedet*, havde varierende held med det. Af de 54 der var fuldtidsbeskæftigede før VUC, var 42 (78 %) det også efter VUC-forløbet. 1 var kommet på deltid, 3 (6 %) var under uddannelse, og 7 (13 %) var blevet ledige. Samlet set er det svært at se forbedringen, men der kan naturligvis skjule sig nogle "bedre job" i gruppen der fortsat har fuldtidsarbejde. Men de tjener i så fald ikke mere i disse job, jf. afsnittet ovenfor.

Af de 19 avu-dimittender der var på deltid, er 3 (16 %) kommet på fuldtid, 12 (63 %) er fortsat på deltid, og 3 (16 %) er under uddannelse. Igen er effekten ikke slående.

Af de 40 avu-dimittender der var ledige før de begyndte på VUC, er 11 (28 %) kommet i arbejde på fuldtid, og 2 (5 %) er under uddannelse, 23 (58 %) er fortsat ledige, og 2 (5 %) er gået på pension.

Af de *hf'ere* der havde til hensigt at forbedre deres arbejdssituation, springer det i øjnene at det for de fuldtidsbeskæftigede er gået noget anderledes: Af 29 der var i arbejde på fuldtid før VUC, er kun 17 (59 %) det stadigvæk. 2 (7 %) er på deltid, 3 (10 %) er under uddannelse, 4 (14 %) er ledige, og 3 (10 %) er på pension. Sagt på en anden måde er 31 % for en umiddelbar betragtning i en *dårligere* situation end før de startede på VUC (deltidsarbejde, ledige eller pensionerede).

For de deltidsbeskæftigedes vedkommende er tallene meget små, men ud af 11 er 1 kommet i fuldtidsbeskæftigelse, 3 er stadig på deltid, 5 er under uddannelse, og 1 er gået på pension.

Af de 27 der var ledige før hf, er 1 kommet i fuldtidsarbejde, 2 i deltidsarbejde, 6 er fortsat ledige, 3 er kommet på pension, men godt halvdelen, 52 %, er fortsat under uddannelse. Her kan beskæftigelseseffekten måske vise sig på længere sigt.

9.2.4 Fra avu til hf

Af dimittendundersøgelsen fremgår det at 9 % af dem der har afsluttet et forløb på avu, er fortsat på hf. I forhold til baggrundsvariablene kan man se at det i højere grad er *de yngre* frem for *de ældre*, dem med *flere fag* i forhold til dem med *få fag*, dem med *folkeskolens afgangsprøve* frem for dem der havde anden uddannelse ved starten på avu, og dem der *var under uddannelse* før de kom på VUC, frem for dem med anden tilknytning til arbejdsmarkedet der er fortsat fra avu til hf.

De der ikke er fortsat på hf, er blevet spurgt om årsagen. 45 % har ikke behov for hf. 12 % har ikke tænkt på det, 11 % tror det vil være for svært, 7 % tror ikke det vil være noget for dem, og 5 % er kommet i arbejde. 21 % har begrundet det med tidsmangel, problemer med at få timerne til at passe med øvrige ting, økonomiske årsager osv.

De igangværende avu-kursister er også blevet spurgt om de har tænkt sig at fortsætte på hf, og det svarer 26 % at de vil, og 25 % ved ikke om de vil. 49 % svarer nej. Det er de samme grupper der kunne tænke sig at fortsætte, som dem der reelt gør det, if. dimittendundersøgelsen. Det springer i øjnene at 26 % interesserede og 25 % måske interesserede kan ende med at blive til 9 % der rent faktisk gør det.

9.2.5 Fra VUC til videre uddannelse

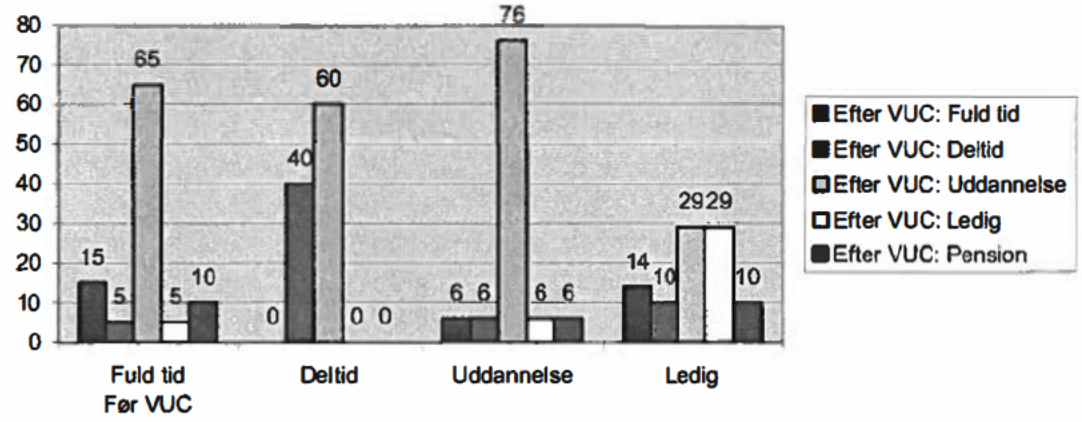
Efter avu er der andre uddannelsesmuligheder end hf. Avu-dimittenderne er således blevet spurgt om de har deltaget i undervisning efter at de afsluttede deres kurser, og det har 36 % af den samlede gruppe. Dette tal fordeler sig som 14 % der er begyndt på avu igen, 9 % der altså er fortsat på hf, 3 % der er begyndt på en videregående uddannelse, og 13 % der svarer "andet". "Andet" dækker over "kurser på aftenskole" og "it-relaterede kurser" som de største grupper foruden grundlæggende voksenundervisning (GVU), uddannelse på en virksomhed, erhvervsuddannelse, adgangskursus til DTU, 10. klasse, pædagogisk grunduddannelse, social- og sundhedsassistent og handelsskole/handelsgymnasium.

Det er i højere grad kursister over 51 år der er fortsat på avu igen, og yngre kursister der fortsætter på hf. Avu dimittender med andet modersmål end dansk fortsætter i højere grad end de øvrige med dansk som modersmål på hf eller en videregående uddannelse.

Af alle hf-dimittenderne i undersøgelsen har 55 % deltaget i undervisning efter hf. Af de 55 % er 3 % begyndt på avu, 24 % på hf igen, 25 % på en videregående uddannelse (heraf 4 % på en kort, 11 % på en mellemlang og 9 % på en lang videregående uddannelse). 7 % er fortsat på anden uddannelse.

Som tidligere nævnt er man i vurderingen af disse tal i nogen grad nødt til at tage hensyn til at ikke alle starter på avu eller hf med en intention om at forsætte på yderligere uddannelse. Det er derfor opgjort hvor mange af dem der havde en intention om at uddanne sig videre før de startede på VUC, der så også er kommet i gang med det på undersøgelsestidspunktet.

Figur 7
Effekt: Avu-dimittender med målsætning om videre uddannelse - beskæftigelse før og efter VUC

Figur 7: Søjlerne viser hvor store andele af de avu-kursister der i dimittendundersøgelsen har angivet at de ønskede at fortsætte med en uddannelse efter VUC, i alt 68 personer, der var i arbejde, under uddannelse, ledige eller på pension ½-1 år efter at de sluttede på VUC. Søjlerne er grupperet efter deres beskæftigelsessituation før de gik på VUC.

Ser man kun på avu-dimittender der havde som mål at bruge VUC til at finde ud af hvad de ville læse, eller til at komme ind på et bestemt studium, ser tallene noget bedre ud. *Sammenlagt 56 % af dem der gerne ville uddanne sig videre, gør det.* Bedst er det lykkedes for dem der var i arbejde (65 % af dem på fuldtid og 60 % af dem på deltid er fortsat med uddannelse), mens kun 29 % af dem der var ledige før VUC, er fortsat under uddannelse. Til gengæld er 24 % af de ledige der ville bruge VUC til videre uddannelse, kommet i arbejde.

Endelig skal vi se på de hf'ere der havde til hensigt at finde ud af hvad de ville læse, eller at komme ind på et bestemt studium: Her er det lykkedes for mellem 59 % og 66 % af de fuldtidsbeskæftigede, de deltidsbeskæftigede, de uddannelsessøgende og de ledige. Mellem 26 % og 34 % er (kommet) i arbejde, og næsten ingen er kommet på pension. Det er også ret få der er (blevet) ledige, og det er primært dem der også var ledige før hf – nemlig 13 %. "Uddannelseseffekten" er altså omtrent den samme for avu og hf.

Undersøgelsen viser også at graden af målrettethed før man starter på VUC, har betydning for overgangsfrekvensen til anden uddannelse. Af de dimittender der havde forventet at bruge VUC

til at finde ud af hvad de skulle læse bagefter, er 43 % fortsat på en videregående uddannelse (26 ud af 61 hf-dimittender). Af de dimittender der havde forventet at bruge hf til at komme ind på et bestemt studium, er 71 % fortsat på en videregående uddannelse (98 ud af 139 hf-dimittender). Her findes altså den største umiddelbare uddannelseseffekt.

Til sammenligning kan nævnes at overgangsfrekvensen fra toårigt hf til videregående uddannelse i 2002 var 60,5 % og 73,9 % fra studenterkursus. (Kilde: Uddannelse på kryds og tværs 2004, Undervisningsministeriet.)

Mønsterbrydere

I betragtning af at der i VUC's målgrupper er mange der ikke er uddannelsesvante, kan man have et håb om at VUC "indfanger" nogle der ikke havde troet de kunne eller skulle uddanne sig, men som får blod på tanden, og som ved læreres og vejlederes inspiration og støtte fortsætter længere end de havde tænkt sig. Men bortset fra enkeltstående eksempler på besøgene er der ikke i evalueringen dokumentation for at dette sker. I dimittendundersøgelsen er der som ovenfor beskrevet *færre* der fortsætter med uddannelse, end der havde regnet med det da de startede på VUC. Dette udelukker ikke at der alligevel er mønsterbrydere mellem dem der gør det, men det indikerer det på den anden side heller ikke.

9.3 Evalueringsgruppens vurdering

+ *Der skal i dimittendundersøgelsen være en statistisk signifikant øgning i andelen af personer der er i arbejde eller under uddannelse i gruppen "efter VUC" i forhold til "før VUC". Undersøgelsen skal dog tage højde for at dette kun bør forventes for en del af kursisterne. Visse grupper af kursister kan ikke forventes at opnå en forbedret indkomst eller beskæftigelse. For nogle vil det fx slet ikke være intentionen med deltagelse, for andre vil blot fastholdelse af nuværende beskæftigelse være et succeskriterium.*

Overgangsfrekvenserne fra avu og hf til anden uddannelse er meget lave. Tallene er dog baseret på en begrænset gruppe kursister, og tidsperspektivet er kort. Vi ved ikke noget om hvad der sker over en længere tidshorisont. Alligevel er det ikke imponerende når kun 9 % af avu-kursisterne fortsætter på hf og 16 % på en anden uddannelse som fx kan være it- eller aftenskolekurser. En overgangsfrekvens fra hf til videregående uddannelse på 25 % er heller ikke høj nok. Selv når man kun ser på de af kursisterne der har haft en *intention* om at gå videre i uddannelsessystemet, er det utilfredsstillende at det ikke lykkes for ca. 40 % af dem.

10 Kvalitetssikring og –udvikling

10.1 Kvalitetssikring – organisering og gennemførelse

Det gælder helt generelt på VUC'erne at de reelt ikke har noget system til kvalitetssikring. Men alle steder er ledelserne både klar over det og meget interesserede i at få det indført.

10.1.1 Kvalitetssikring af undervisningen

Som det fremgår af afsnit 8.4, er det kun på VUC Thy-Mors at man arbejder med en systematisk evaluering af kursisternes tilfredshed med undervisningen. Derfor er ledelserne på alle VUC'erne blevet spurgt om de har indsigt i den undervisning der finder sted. Svaret er at det får de primært *indirekte*, altså ved at tale med underviserne om det de gør. Forstanderen på VUC Thy-Mors har derudover observeret undervisningen. Her ønsker man at satse mere på systematisk evaluering.

På VUC Fyn gennemfører afdelingsforstanderne medarbejderudviklingssamtaler enten med den enkelte medarbejder eller med grupper af medarbejdere. Der er i afdelingerne forskellige traditioner for om lederen overværer undervisning.

På VUC Storstrøm taler ledelsen også med underviserne om undervisningen, men primært når der er problemer. Der er altså ingen systematik i samtalerne. Forstanderen mener at ledelsen overværer for lidt undervisning.

Ledelsen på KVUC overværer ikke undervisning. Begrundelsen er dels at det ikke er systematisk observation, dels at man ikke mener at det er den måde pædagogisk ledelse fungerer på. På KVUC bruges også forløbsbeskrivelser.

Ledelsen på VUC Fredericia skaffer sig indsigt i undervisningen ved medarbejderudviklingssamtalerne ved at læse forløbsbeskrivelser for avu undervisningen og i samtaler med underviserne der naturligt følger af igangsættelsen af VUC'ets forsøg og af de nye reformer. Der anvendes ikke overværelse af undervisningen eller kursistevalueringer.

10.1.2 Kvalitetssikring af effekt

Kriterium:

÷ *VUC'et eller amtet evaluerer løbende i hvilket omfang kursisterne fortsætter i andre uddannelser efter afsluttet forløb på VUC.*

Ingen af de evaluerede VUC'er følger op på hvordan det går deres kursister efter afsluttet VUC. Der laves således heller ikke statistik på overgangsfrekvenser til anden uddannelse bortset fra i helt enkeltstående tilfælde som fx på et specifikt pakkeforløb som introduktion til SOSU-uddannelsen. De sætter sig følgelig heller ikke konkrete mål for hvad de vil opnå.

Fra andre steder i landet findes eksempler på at VUC'er har iværksat undersøgelser for at afdække effekten af VUC. For at resultaterne rigtig skal kunne bruges i udviklingsøjemed, bør man have noget at sammenligne med – andre VUC'er eller sine egne resultater fra tidligere år. Dette taler for at VUC'erne samlet overvejer metoder til løbende at indsamle relevante oplysninger på en sammenlignelig måde.

Hvad evaluering af kursisternes gennemførelse angår, henvises til afsnit 6.3.

10.1.3 Kvalitetssikringssystem

Kriterier:

÷ *VUC'et evaluerer og arbejder med kvalitetssikring, herunder er ansvar og kompetence i denne forbindelse klart og entydigt placeret.*

÷ *VUC'ets interne kvalitetssikring inkluderer regelmæssige vurderinger af kurserne som helhed.*

÷ *VUC'ets kvalitetssikring er systematisk og forankret i et tilstrækkeligt dokumentationsgrundlag.*

÷ *Kursister, dimittender og aftagere/rekvirenter betragtes som relevante interessenter i kvalitetssikringsøjemed, og disse inddrages i kvalitetssikring og -udvikling af uddannelsen.*

Alle VUC'erne er meget positivt indstillet over for evaluering og kvalitetssikring som sådan, men som det fremgår, er praksis usystematisk, sporadisk og langtfra tilstrækkelig. Generelt kan man således sige at de evaluerede VUC'er ikke lever op til de her opstillede kriterier. VUC'erne har her en stor og vigtig opgave foran sig.

Som minimum bør følgende områder gøres til genstand for systematisk afdækning og evaluering:

- gennemførelse og frafald – herunder årsager til frafald
- prøvefrekvenser

- fravær
- prøve-/eksamenskarakterer
- rekruttering af primære målgrupper
- overgangsfrekvenser fra avu til hf og fra avu/hf til anden uddannelse
- kursisttilfredshed
- medarbejdertilfredshed.

Rapporten " Kvalitetsarbejde i det almene gymnasium" fra Danmarks Evalueringsinstitut beskriver et kvalitetssystem og giver konkrete anvisninger på hvordan en kvalitetskultur kan opbygges.

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne opbygger et kvalitetssikringssystem så de inden for de nærmeste år kan leve op til de her opstillede kriterier.

10.2 Visioner for fremtiden

VUC'erne står over for to store ændringer i den nærmeste fremtid: overgangen til selveje i forbindelse med kommunalreformen og hf-reformen som stiller nye krav til undervisere og undervisning. Det er fuldt forståeligt – og helt nødvendigt – at disse to emner står meget højt på VUC'ernes dagsorden for tiden.

Men samtidig er det vigtigt at VUC'erne også sætter sig selv på dagsordenen for ikke at blive ført passivt af sted på bølgerne fra de store reformer.

Hvor skal VUC hen? Hvordan skal styringen af, tilsynet med og kvalitetssikringen af VUC foregå i fremtiden? Hvem er det man henvender sig til? Hvad er opgaven? Hvem skal VUC samarbejde med for at styrke sin profil – for ikke at blive opslugt eller udvisket?

Mere konkret er det selvfølgelig også nødvendigt at forholde sig til den nye styreform, ikke mindst økonomisk. Politikerne må sørge for at bevillingerne hænger sammen med opgaven. Blandt andet giver den kommende taxameterfinansiering stor frihed til lokale prioriteringer, og dem skal man være parat til at foretage.

11 Svensk voksenuddannelse

I evalueringen af de danske VUC'er er der mange ting man let kommer til at tage for givet fordi de er ens alle steder: kursernes organisering, optagelses- og gennemførelseskrav, eksamensordninger osv. Men kigger vi bare til vores naboland Sverige, ser vi at voksenundervisning kan gribes ganske anderledes an selvom formål og målgrupper er de samme. En væsentlig forskel er at validering af realkompetence spiller en meget større rolle end i det danske system, både ved optag på og af slutning af kurser. Heraf følger også at man ikke interesserer sig for hvordan kursisten har opnået sine kvalifikationer, men kun ser på reelt erhvervet kompetence. Problemet med krav om tilstedeværelse i timerne er dermed ikke eksisterende. Individuel tilpasning, læringsstile og fleksibilitet betyder noget helt andet i Sverige. Dette kapitel forsøger, til almindelig inspiration, at skitsere det svenske system.

Mål og strategi

I 2001 vedtog Sveriges rigsdag nye mål og strategier for voksnes læring. Heraf fremgår at alle voksne skal have mulighed for at udvide deres kundskaber og udvikle deres kompetencer med det formål at fremme personlig udvikling, demokrati, ligestilling, økonomisk vækst og beskæftigelse samt en retfærdig fordeling.

I strategien hedder det blandt andet:

- Pædagogik og arbejdsformer udvikles for at modsvare individernes foranderlige og øgede behov for læring i et kundskabsorienteret samfund.
- Individets læring og kundskabssøgning støttes gennem rådgivning og vejledning der er baseret på anerkendelse af de faktiske, allerede erhvervede kundskaber.
- Formålstjenlige læremiljøer og undervisning, vejledning og netbaseret uddannelse gøres tilgængelig i et omfang der så vidt muligt passer til alle voksnes forskellige behov og forudsætninger for læring.

Det påhviler kommunerne som skoleejere for den kommunale voksenuddannelse at udmønte målene og strategierne i konkrete indsatser. Som støtte til kommunernes arbejde har man på nationalt niveau oprettet flere videnscentre: *Nationellt Centrum för fleksibelt lärande* (CFL) har til opgave at støtte uddannelsesudbydere i udviklingsarbejde med henblik på at øge mulighederne

for at tilbyde fleksible studieformer. *Valideringsdelegationen* skal i årene 2004-2007 fremme og støtte metoder og systemer til validering. Validering har til hensigt at omdanne realkompetencer til formelle kompetencer. En validerende tilgang skal præge det pædagogiske grundsyn. *Nationellt centrum för vuxnas lärande* (ENCELL) er at nationalt kompetencecenter for voksnes læring der er oprettet af regeringen. ENCELL's opgave er at gennemføre forskning og sprede kundskaber om voksnes læring såvel nationalt som internationalt.

Kommunal Vuxenutbildning (Komvux)

Kommunerne har det politiske ansvar for uddannelsen. Kommunens indbyggere har ret til at deltage i voksenuddannelse fra og med det andet kalenderhalvår det år de fylder 20 år, hvis de i øvrigt opfylder kravene.

I de almene bestemmelser siges det at "gennem kommunal voksenuddannelse støtter kommunen voksnes læring. Denne støtte som skal udformes ud fra den enkeltes behov og forudsætninger, kan have form af undervisning, vejledning samt bedømmelse af målopfyldelse og kundskaber [...] den enkeltes studier skal kunne kombineres med studier i andre skoleformer inden for det offentlige skolevæsen for voksne."

Voksenuddannelsen er tilrettelagt som kurser. Kursisterne læser de kurser de efterspørger og behøver. Hvert kursus har en kursusplan der er fastsat af Statens Skolverk. Af kursusplanen fremgår kursets mål, og hvilke kundskaber og færdigheder der kræves for at opnå de forskellige karakterer. Uddannelsen er målstyret. Hvert kursus omfatter et vist antal point. Engelsk A, det laveste niveau på gymnasiet, er på 100 point, og normalt studietempo er 20 point pr. uge. En kursist forventes altså at klare Engelsk A på fem uger. Både på grundskole- og gymnasialt niveau er der orienteringskurser som ikke giver karakter. Et orienteringskursus må omfatte maksimalt 200 point og kan have et eller flere af følgende formål: give øgede studietekniske færdigheder, udgøre en introduktion til kurser inden for forskellige kundskabsområder, give mulighed for bedømmelse af en kursists kundskaber og færdigheder i forhold til kursusplanmål og andre kundskabskrav. Oftest anvendes de som støtteundervisning for kursister som har brug for længere tid til deres studier eller til at vurdere realkompetence med henblik på at få en karakter. Hvis en kursist vil have sine kundskaber dokumenteret på en anden måde end ved en karakter, kan vedkommende få en erklæring som beskriver de kompetencer der er opnået. Hvis man vil have en karakter fra en kommunal voksenuddannelse, har man ret til at gå til prøve i alle de kurser som kan forekomme inden for voksenuddannelsen. Dette gælder også for de kursister som tidligere har fået en karakter på kurserne inden for voksenuddannelsen eller gymnasieskolen.

Grundlæggende voksenuddannelse
Grundlæggende voksenuddannelse (Grundläggande vuxenutbildning – GRUV) har til formål at give voksne sådanne kundskaber og færdigheder som de behøver for at deltage i samfunds- og arbejdslivet. Den skal også være indrettet på at muliggøre fortsatte studier.

Alle kommunens indbyggere har ret til at deltage i GRUV hvis de mangler de færdigheder som normalt opnås i grundskolen. Hver kommune har ansvaret for at de indbyggere som har ret til uddannelse og ønsker at deltage i den, får den. Hver kommune skal også aktivt virke for at nå ud til dem som har ret til uddannelse, og motivere dem til at deltage.

GRUV tilrettelægges i svensk, svensk som andetsprog, engelsk, matematik, samfundsfag, religion, historie, geografi, fysik, kemi og biologi. Kernefagene er svensk eller svensk som andetsprog, engelsk, matematik og samfundsfag. Karakter gives for gennemført kursus eller delkursus på en tredelt skala af læreren. Den der som minimum har opnået karakteren "godkendt" i samtlige kernefag, har ret til at få et samlet karakterbevis for grundlæggende voksenuddannelse.

Gymnasial voksenuddannelse
Gymnasial voksenuddannelse (Gymnasial vuxenutbildning – GYVUX) har til formål at give voksne kundskaber og færdigheder som svarer til dem de unge kan få i gymnasieskolen. Kommunerne skal tilbyde voksenuddannelse. De skal bestræbe sig på at udbyde uddannelser som svarer til efterspørgselen og behovene. Hver kommune skal informere om mulighederne for gymnasial voksenuddannelse og virke for at voksne deltager i denne.

For at kunne optages på kurser inden for GYVUX skal ansøgeren dels mangle eller have huller i de kundskaber som kurset har til hensigt at give, dels have forudsætninger for at følge uddannelsen. Man kan ikke gå på et ungdomsgymnasium og følge voksenuddannelsen samtidig. I tilfælde af at der ikke er et tilstrækkeligt antal pladser, skal den som har en kort uddannelse fra før, have fortrinsret.

Alle kurser, såvel almene som erhvervsrettede, som findes inden for gymnasieskolen, kan tilrettelægges i voksenuddannelsen undtagen specialidræt. Kursusplaner og bedømmelseskriterier er de samme. Karakterer gives af læreren på en skala på fire niveauer. Læreren bør anvende nationalt fastsatte prøver i de fag som har sådanne. Kursisten kan få et samlet bevis og bestemmer selv hvilke kurser der skal fremgå af beviset.

Den der har taget prøve i samtlige kernefag, det vil sige svensk eller svensk som andetsprog, engelsk, matematik, samfundsfag, naturfag og religion, samt andre kurser og delkurser som ifølge

kursusplanerne udgør sammenlagt mindst 1.750 point, har ret til et samlet karakterbevis for gymnasial uddannelse.

Optagelsesvejledning

En voksen person som vil begynde at studere, henvender sig til et vejledningscenter. Disse ejes af kommunerne og giver en uafhængig og neutral information om forskellige tilgængelige uddannelser for voksne. Her arbejder studievejledere der som oftest ikke er lærere. Her kan også være "hververe" der rekrutterer kursister til studier. De giver upartisk studie- og erhvervsvejledning, informerer om studiefinansiering og bistår den enkelte med udformningen af en individuel handlingsplan. Lærere kan inddrages for at diagnosticere og teste ansøgerens forkundskaber. Af og til forekommer validering hvor ansøgeren får en formel bedømmelse af de kompetencer han eller hun allerede har, og slipper på den måde for at læse noget han eller hun allerede kan. Der udarbejdes en individuel studieplan som beskriver hvilke mål ansøgeren har, og hvad han eller hun skal studere.

Uddannelsesstruktur

De voksenstuderende tilbydes en bred vifte af uddannelsesveje fra GRUV til gymnasialt niveau i såvel almene som erhvervsrettede kurser. De erhvervsrettede kurser som kommunernes egne uddannelsesudbydere ikke har, købes af eksterne uddannelsesproducenter eller af andre kommuner.

Individuel tilpasning og fleksibilitet

Studieoplægget udformes efter den enkeltes forkundskaber og livserfaring. Hver voksenstuderende kan, hvis han eller hun ønsker det, skabe sin egen studieplan. Uddannelsessystemet er baseret på kurser og giver mulighed for at den enkelte tager kurser hos forskellige udbydere og på forskellige niveauer. Studierne organiseres fleksibelt efter hver persons individuelle studieplan. Kursisten kan i princippet også begynde sine studier når han eller hun selv ønsker det eftersom mange kurser har løbende optag. Eftersom der lægges vægt på den individuelle læring, og at læreren i mange tilfælde fungerer som vejleder, bliver kursusstarten mere fleksibel. Kursisten kan vælge sin egen studiehastighed og i høj grad også på hvilke tidspunkter han eller hun vil studere. Studierne kan også kombineres med erhvervsarbejde. Adgangen til studier er i løbet af de senere år øget betydeligt fordi lærernes sommerferie er skåret ned til den almindelige ferielængde på arbejdsmarkedet.

Arbejdsmetode og arbejdsformer

Voksenuddannerne møder mennesker med forskellige uddannelsesbehov, men også med forskellig skolebaggrund og livserfaring. Flere udbydere lader kursusdeltagere analysere deres indlæringsstile og tilpasser arbejdsmetode og arbejdsformer efter resultatet af denne analyse.

Der anvendes et bredt spektrum af arbejdsformer og forskellige metoder til indlæring, fra traditionel klasseundervisning med indslag af gruppearbejde og med plads til diskussion og refleksion til individuel læring med hjælp af interaktive undervisningsmidler og lærerstøtte efter behov i form af individuel vejledning. "Nærdistance" som er en kombination af lærerstyrede gruppegennemgange og individuel vejledning i den individuelle læring tilpasset eget tempo, bliver en stadigt mere almindelig arbejdsform for voksenkursister. Ren distanceuddannelse med it-støtte og web-baseret læring tilbydes også i stigende grad.

Appendiks A

VUC'ernes opfyldelse af vurderingskriterierne

VUC FYN	VUC Thy-Mors	KVUC	VUC Storstrøm	VUC Fredericia
Amternes forvaltning af VUC				
Amternes målsætninger				
1. Amtet har formuleret så informative målsætninger og kriterier for målopfyldelsen til VUC'erne at VUC'et/ VUC'erne kan agere efter dem.				
✓	✓	✓	✓	✓
Amternes tilbud				
2. Der er i amtet en geografisk jævn og tilstrækkelig fordeling af undervisningstilbud inden for både avu og hf. (Se afsnit 3.3.4)				
✓	(✓)	✓	✓	(✓)
3. Amtet sørger for aktivt at informere borgere og potentielle rekvirenter om VUC-tilbuddet.				
✓	✓	✓	✓	✓
Amternes kvalitetssikring og –udvikling				
4. Amterne indhenter løbende informationer, vurderinger mv. der belyser om deres målsætninger indfries.				
✓	✓	✓	✓	✓

VUC FYN	VUC Thy-Mors	KVUC	VUC Storstrøm	VUC Fredericia
VUC'ets egne målsætninger og kriterier for målopfyldelse				
5. VUC'et har formuleret konkrete målsætninger og kriterier for målopfyldelse vedrørende sit undervisningstilbud. (Se afsnit 3.5.2)				
(✓)	(✓)	(✓)	(✓)	(✓)
6. Formuleringen af målsætningerne er så præcis og informativ at de klart udtrykker VUC'ets sigte og anvendelsesmuligheder i en form der er forståelig for potentielle kursister, rekvirenter og andre aktører.				
✓	✓	✓	✓	✓
7. VUC'ets målsætninger fremgår af dets hjemmeside. (Se afsnit 3.5.2)				
(✓)	✓	✓	✓	✓
VUC'ernes profil og identitet som uddannelsesinstitution				
8. VUC'et kan gøre rede for sin profil og identitet som uddannelsesinstitution.				
✓	✓	✓	✓	✓
9. VUC'ets profil og identitet kan aflæses af dets hjemmeside.				
✓	✓	✓	✓	✓
Kursisterne og deres forudsætninger				
10. VUC'et følger og registrerer løbende optag, afgang og frafald fra uddannelsen.				
✓	✓	✓	✓	✓
11. Registreringerne anvendes til intern evaluering og planlægning. (Se afsnit 6.3.1)				
+	+	+	+	+

VUC FYN	VUC Thy-Mors	KVUC	VUC Storstrøm	VUC Fredericia
12. De interviewede kursister i brugerundersøgelsen giver udtryk for tilfredshed med undervisningen og niveauplaceringen.				
✓	✓	✓	✓	✓
13. VUC'et har en særskilt strategi for undervisning og fastholdelse af unge kursister.				
✓	✓	✓	✓	✓
14. VUC'et har en særskilt strategi for undervisning og fastholdelse af tosprogede kursister.				
✓	✓	✓	✓	✓
15. VUC'et har en særskilt strategi for fastholdelse af frafaldstruede kursister. (Se afsnit 7.3.5)				
(✓)	(✓)	(✓)	(✓)	(✓)
16. VUC'ets frafald på en række udvalgte hold/kursistgrupper er under landsgennemsnittet (i henhold til Lars Klewes undersøgelse, DPU 2002). (Se afsnit 6.1.1)				
÷	✓	(✓)	÷	÷
Effektvurdering				
17. Der skal i dimittendundersøgelsen være en statistisk signifikant øgning i andelen af personer der er i arbejde eller under uddannelse i gruppen "efter VUC" i forhold til "før VUC". Undersøgelsen skal dog tage højde for at dette kun bør forventes for en del af kursisterne. Visse grupper af kursister kan ikke forventes at opnå en forbedret indkomst eller beskæftigelse. For nogle vil det fx slet ikke være intentionen med deltagelse, for andre vil blot fastholdelse af nuværende beskæftigelse være et succeskriterium. (Se afsnit 9.3)				
÷	÷	÷	÷	÷

VUC FYN	VUC Thy-Mors	KVUC	VUC Storstrøm	VUC Fredericia
Undervisnings- og vejledningsaktivitet rettet mod forbedring af kursisternes studiemæssige, erhvervsrelaterede og personlige kompetencer				
Undervisning				
18. VUC'et har eksplicit formuleret hvordan undervisningsmetoderne og undervisningens indhold er i overensstemmelse med de formulerede målsætninger og lovgivningens krav, herunder formålsbestemmelsernes "tre ben". (Se afsnit 8.2.4)				
(✓)	(✓)	(✓)	(✓)	(✓)
Vejledning af potentielle kursister				
19. Vejledningen af potentielle kursister bygger på eksplicitte målsætninger der tager afsæt i de formulerede målsætninger og lovgivningens krav, herunder formålsbestemmelsernes "tre ben". (Se afsnit 7.2.5)				
÷	÷	÷	÷	÷
20. Information om vejledningens eksistens og tilbud er målrettet til potentielle kursister og rekvirenter.				
✓	✓	✓	✓	✓
21. Vejledningsmulighederne (træffetider og hvad vejlederne kan hjælpe med) fremgår af hjemmesiden. (Se afsnit 7.2.1)				
(✓)	(✓)	✓	(✓)	✓
22. Vejledningen af potentielle kursister er systematisk og tager sigte på at afdække den enkeltes ressourcer og muligheder for at udvikle sine studiemæssige, erhvervsrelaterede og personlige kompetencer og derefter afklare om og i givet fald hvilke kurser VUC'et kan tilbyde som kan bidrage til dette. (Se afsnit 7.2.5)				
✓	✓	✓	✓	✓

VUC FYN	VUC Thy-Mors	KVUC	VUC Storstrøm	VUC Fredericia
Vejledning af kursister				
23. Vejledningen af igangværende kursister bygger på eksplicit formulerede retningslinjer som tager afsæt i de formulerede målsætninger og lovgivningens krav, herunder formålsbestemmelsernes "tre ben". (Se afsnit 7.3.3)				
÷	÷	÷	÷	÷
24. Vejledningen fungerer som en reel støttefunktion og vejledningsmulighederne er kendt af kursisterne.				
✓	✓	✓	✓	✓
Organisering af undervisningstilbuddene				
25. VUC'et har systematiske procedurer og principper for tilrettelæggelsen af undervisningstilbuddene i tid, sted og længde. (Se afsnit 8.1.4)				
(✓)	(✓)	(✓)	(✓)	(✓)
26. VUC'et bruger samarbejdet med andre VUC'er og lokale uddannelsesinstitutioner i planlægningen af undervisningstilbuddet (fag, niveau).				
✓	✓	✓	✓	✓
27. VUC'et har procedurer til høring eller samarbejde med det lokale erhvervsliv med henblik på at afdække ønsker herfra til undervisningstilbuddet.				
✓	✓	✓	✓	✓
28. VUC'ets undervisningstilbud og deres organisering fremgår tydeligt og let forståeligt af hjemmesiden.				
✓	✓	✓	✓	✓

VUC FYN	VUC Thy-Mors	KVUC	VUC Storstrøm	VUC Fredericia
29. VUC'et evaluerer systematisk brugernes – herunder de afbrudtes – tilfredshed med undervisningstilbuddene (fag, niveauer, tid, sted og længde), og resultaterne fra disse evalueringer anvendes i efterfølgende planlægning. (Se afsnit 8.4.1)				
+	+	+	+	+
30. Kursisterne har indflydelse på VUC'ets dagligdag, herunder på undervisningens tilrettelæggelse. Denne indflydelse fungerer som en del af uddannelsen til aktiv medvirken i samfundet. (Se afsnit 8.3.1)				
(✓)	(✓)	(✓)	(✓)	(✓)
Vægtning af eksamensbeviser over for kompetence				
31. VUC'et har systematiske metoder til vurdering af kursisters reelle kompetencer. (Se afsnit 7.2.8)				
+	+	+	+	+
VUC som brobygger fra og til andre uddannelser				
32. VUC'et har en formuleret strategi for brobygningen fra andre uddannelser til VUC – og implementerer denne i praksis. (Se afsnit 7.2.3)				
+	(✓)	+	+	+
33. Vejlederne er velorienterede om andre uddannelser der kan være et alternativ til VUC, så kursister der vil være bedre tjent med en anden uddannelse, får en fyldestgørende information om disse muligheder. (Se afsnit 7.4.6)				
(✓)	(✓)	(✓)	(✓)	(✓)
34. Det er klart beskrevet hvilke muligheder kursisten har for videre uddannelse efter afslutningen af VUC'ets forskellige kurser og forløb (her skelnes primært mellem avu og hf).				
✓	✓	✓	✓	✓

VUC FYN	VUC Thy-Mors	KVUC	VUC Storstrøm	VUC Fredericia
35. VUC'et har en formuleret strategi for brobygningen fra avu til hf – og implementerer denne i praksis. (Se afsnit 7.4.3)				
÷	÷	÷	÷	÷
36. VUC'ets vejledere sørger løbende for at være ajour med hvilke videreuddannelsesmuligheder der findes, ikke mindst i lokalområdet, og at formidle denne viden videre til kursisterne.				
✓	✓	✓	✓	✓
37. VUC'et samarbejder med de relevante uddannelsesinstitutioner for at sikre at vejledning og undervisningstilbud er aktuelle og passende i forhold til disse.				
✓	✓	✓	✓	✓
38. VUC'et afdækker behovet for at sammensætte særlige fagpakker indrettet efter videre-uddannelsers krav og sørger for at igangsætte forløb der således er efterspørgsel efter.				
✓	✓	✓	✓	✓
39. VUC'et eller amtet evaluerer løbende i hvilket omfang kursisterne fortsætter i andre uddannelser efter afsluttet forløb på VUC. (Se afsnit 10.1.2)				
+	+	+	+	+
Organisering af kvalitetssikring				
40. VUC'et evaluerer og arbejder med kvalitetssikring, herunder er ansvar og kompetence i denne forbindelse klart og entydigt placeret. (Se afsnit 10.1.3)				
+	+	+	+	+
41. VUC'ets interne kvalitetssikring inkluderer regelmæssige vurderinger af kurserne som helhed. (Se afsnit 10.1.3)				
+	+	+	+	+

VUC FYN	VUC Thy-Mors	KVUC	VUC Storstrøm	VUC Fredericia
42. VUC'ets kvalitetssikring er systematisk og forankret i et tilstrækkeligt dokumentationsgrundlag. (Se afsnit 10.1.3)				
+	+	+	+	+
43. Kursister, dimittender og aftagere/rekvirenter betragtes som relevante interessenter i kvalitetssikringsøjemed, og disse inddrages i kvalitetssikring og -udvikling af uddannelsen. (Se afsnit 10.1.3)				
+	+	+	+	+
44. VUC'et har en strategi for fastholdelse af medarbejdere. (Se afsnit 4.6)				
+	+	+	+	+

Appendiks B

Anbefalinger

Denne oversigt indeholder alle rapportens anbefalinger inddelt efter hvem de henvender sig til. Formålet er at give et overblik over anbefalingerne og at gøre det muligt for de institutioner der medvirker i evalueringen, at finde de anbefalinger der er relevante for dem. Efter hver anbefaling er der en henvisning til det afsnit inde i rapporten der redegør for baggrunden for og formålet med anbefalingen.

Organisering, målsætning og profil

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne forbereder sig til den nye finansieringsform og lægger en strategi for hvordan de vil forholde sig til den (se afsnit 3.5.4)
- at VUC'erne beskriver en strategi for hvordan VUC skal positionere sig i den nye struktur (se afsnit 3.5.4)
- at VUC'erne omsætter disse strategier til konkrete mål (se afsnit 3.5.4).

Underviserne

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'ernes ledelser sikrer at underviserne pædagogisk er tilstrækkeligt kvalificerede til at løfte opgaven med de svage, uddannelsesfremmede unge, og at ledelserne tager de fornødne initiativer til relevant efteruddannelse i denne forbindelse (se afsnit 4.7)
- at VUC'erne lægger en samlet strategi for undervisernes efter og videreuddannelse og gør denne kendt for medarbejderne (se afsnit 4.7).

- at VUC'ernes ledelser sætter en proces i gang med henblik på at forbedre betingelserne for undervisernes samarbejde (se afsnit 4.7)

Kursisterne

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne tager mere eksplicit og strategisk stilling til hvordan problemerne med de unge kursister skal gribes an (se afsnit 5.3.1)

- at der iværksættes kompetenceudvikling for lærerne så de rent pædagogisk er bedre rustet til denne nye kursisttype (se afsnit 5.3.1)

- at VUC'ernes ledelser prioriterer undervisernes kompetenceudvikling i forhold til tosprogede kursister med henblik på bedre at kunne håndtere deres faglige og kulturelle forudsætninger (se afsnit 5.4.1)

- at de centrale myndigheder giver rammer for udviklingen af flere undervisningstilbud der er velegnede til at bygge bro mellem sprogcentrene og avu (se afsnit 5.4.1)

- at VUC'erne i den nuværende situation mere restriktivt sørger for alene at optage kvalificerede kursister på de enkelte hold (se afsnit 5.8)

- at Undervisningsministeriet giver VUC'erne mulighed for at etablere nye tilbud der tager højde for at ikke alle i deres nuværende målgruppe har de tilstrækkelige kompetencer til at følge undervisningen på FVU og avu (se afsnit 5.8).

Gennemførelse, fravær og prøvedeltagelse

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne hver især kvalitetssikrer og i langt højere grad analyserer det statistiske materiale som de selv indsamler, og bruger resultaterne af analysen til at udvikle kvaliteten i kursernes indhold og tilrettelæggelse (se afsnit 6.3.1)

- at VUC'erne opstiller præcise krav til "gennemførelse" (se afsnit 6.2.6)

- at hvert VUC analyserer denne rapports tal for gennemførelse og fravær for fremover at få en bedre overensstemmelse mellem antallet af gennemførte og antallet der er gennemført med den tilladte mængde fraværstimer (se afsnit 6.2.6).

Vejledningen

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'ernes ledelser udstikker retningslinjer for hvordan vejledningen skal balancere mellem vejledning og kontrol, og mellem "nursing" og "kursisternes eget ansvar", for at sikre en ensartet og sammenhængende praksis (se afsnit 7.1.3)

- at ledelsen på det enkelte VUC sikrer udarbejdelsen af en strategi for forebyggelse af fravær. Det er essentielt at alle undervisere og vejledere bakker op om strategien og er med til at gennemføre den (se afsnit 7.3.5)

- at der indføres – og håndhæves – væsentligt klarere regler for fravær, både på avu og hf. Og at VUC'erne arbejder med at få kursisterne til at se at der er en pointe i at møde op, ikke bare for at undgå at blive skrevet fraværende. (Se afsnit 7.3.5)

- at VUC'erne på længere sigt udarbejder en pædagogisk model der kan medvirke til forebyggelsen af fravær (se afsnit 7.3.5)

- at VUC'erne sørger for at kvalitetssikre den del af vejledningens funktion som er den profes sionelle formidling af relevant, ensartet og korrekt information (se afsnit 7.5.3)

- at der tages initiativ til at koordinere og skabe fælles faglige holdninger i det enkelte VUC's vejledergruppe ikke mindst hvad angår håndteringen af kursisternes fravær (se afsnit 7.5.3).

Undervisningen

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne beskriver fordele og ulemper ved de fleksible forløb, samlæsning af hold osv. med henblik på at sikre kursisternes udbytte af undervisningen (se afsnit 8.6).

Kvalitetssikring og udvikling

Evalueringsgruppen anbefaler

- at VUC'erne opbygger et kvalitetssikringssystem så de inden for de nærmeste år kan leve op til de her opstillede kriterier (se afsnit 10.1.3).

Appendiks C

Kommissorium

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har med sin handlingsplan for 2004 besluttet at evaluere voksenuddannelsescentrene (VUC). Dette kommissorium gør rede for evalueringens formål, organisering og metode.

VUC tilbyder almen voksenuddannelse (avu), prøveforberedende enkeltfagsundervisning til højere forberedelseseksamen (hf) og anden voksenundervisning, fx forberedende voksenundervisning (FVU) og rekvireret undervisning i samarbejde med erhvervslivet. Denne evaluering omfatter kun avu og hf-enkeltfag.

Interessen for VUC skyldes flere forhold. VUC er en central del af det offentlige tilbud til voksne uden tilstrækkelig grund- eller ungdomsuddannelse. VUC rummer (mindst) to forskellige uddannelser med følgende mål: at forbedre kursisternes studiemæssige, arbejdsmarkedsrelaterede og personlige kompetencer. VUC'erne har desuden i det seneste årti oplevet at kursistprofilen har ændret sig, og at søgningen generelt er faldet. Kursisterne kommer med meget forskellige forudsætninger og ikke mindst forskellige mål med at deltage i undervisningen. Samlet gør dette det interessant at belyse hvilken rolle VUC i dag spiller i det danske uddannelsessystem, ikke mindst set i relation til intentionen udtrykt i lovgivningen fra 2000 om at skabe et samlet videreuddannelsessystem for voksne i Danmark.

Evalueringens formål

Evalueringen skal afdække og vurdere i hvilken grad VUC opfylder formålsbestemmelserne i lovgivningen om almen voksenuddannelse og om studieforberedende enkeltfagsundervisning for voksne. Evalueringens hovedsigte er således at vurdere VUC'ernes arbejde for at udvikle kursisternes *studiemæssige, erhvervsrelaterede og personlige kompetencer* og analysere *de konkrete effekter* som de kommer til udtryk i kursisternes arbejds-/studiesituation og muligheder efter endt VUC-uddannelse.

Som baggrund for disse vurderinger vil evalueringen analysere hvordan VUC'ernes aktiviteter forholder sig til formålsbestemmelserne, og herunder konkret se på

- amternes målsætninger for VUC/VUC'ernes egne målsætninger
- VUC'ernes faglige profil og identitet som uddannelsesinstitution
- kvalitetssikring i uddannelserne
- organisering af undervisningstilbuddene
- studievejledning (både af potentielle og indskrevne kursister)
- vægtning af eksamensbeviser over for kompetenceudvikling
- VUC som brobygger til andre uddannelser.

Endelig må evalueringen inddrage kursisterne og deres forudsætninger for at kunne vurdere uddannelsernes effekt:

- rekruttering, kursisternes egne intentioner med VUC-uddannelse, forudsætninger, mønster brydere, fremmedsprogede
- frafald og gennemførelse.

Evalueringsområde

Evalueringen vil omfatte følgende uddannelser:

- avu (almen voksenuddannelse)
- enkeltfags-hf.

Evalueringen vil blive gennemført på fem VUC'er. De udvælges så de repræsenterer helheden ud fra geografiske og størrelsesmæssige kriterier.

Organisering

Evalueringsgruppe

Der nedsættes en evalueringsgruppe som på baggrund af dokumentationsmaterialet skal formulere konklusioner og anbefalinger i den endelige evalueringsrapport.

Samlet set skal evalueringsgruppen dække følgende kvalifikationer og kompetencer:

- en erfaren voksenunderviser
- en forsker med voksenuddannelse som område

- en rektor for en beslægtet uddannelsesinstitution, fx en erhvervsskole, (gerne med undervisningserfaring)
- en aftagerrepræsentant med indsigt i uddannelsesforhold
- en skandinavisk leder af en institution der kan sammenlignes med VUC.

Projektgruppe

EVA's projektgruppe skal sikre at der i evalueringsprocessen anvendes hensigtsmæssige og pålidelige metoder i overensstemmelse med evalueringens formål. Den har desuden det praktiske ansvar for evalueringen. Projektgruppen yder sekretariatsbistand til evalueringsgruppen og udarbejder den endelige rapport.

Metode og tilrettelæggelse

Evalueringen gennemføres med udgangspunkt i følgende dokumentationsmateriale:

1. Forundersøgelse. Forundersøgelsen undersøger og beskriver en række faktuelle forhold ved VUC forud for den egentlige evaluering og sigter dermed mod at kvalificere evalueringen.

2. Valg og formulering af kriterier. Evalueringen vil blive baseret på anvendelse af eksplicitte kriterier. Kriterierne vil i første række blive formuleret ud fra lovgivningens formålsbestemmelser. Dernæst opstilles der kriterier for kvalitetsarbejde og effekt.

   Valg og formulering af kriterier er en del af selve evalueringsprocessen. Som en konsekvens får uddannelserne mulighed for at kommentere et udkast tl kriterier. Herefter udformes det endelige sæt kriterier.

3. Selvevalueringer. Der udarbejdes selvevalueringer af selvevalueringsgrupper på de fem VUC'er på baggrund af en vejledning fra EVA. Selvevalueringsgrupperne består af repræsentanter for såvel ledelse som undervisere og studerende.

4. Brugerundersøgelser. Der kan gennemføres brugerundersøgelser med fokus på uddannelsens dimittender. Rekvirenter af uddannelserne og studievejledere kan inddrages.

5. Institutionsbesøg. I forlængelse af selvevalueringerne besøger evalueringsgruppen og projektgruppen de involverede uddannelsesinstitutioner og selvevalueringsgrupper. Hovedformålet er at få mulighed for at få uddybet og suppleret informationer i selvevalueringsrapporterne og afklaret tvivlsspørgsmål og at se uddannelsesstederne.

Høring

En foreløbig evalueringsrapport sendes til høring på de fem VUC'er. Det vil give dem mulighed for at rette faktuelle fejl i rapporten og kommentere evalueringsgruppens konklusioner og anbefalinger. Høringen er skriftlig.

Rapporten vil give de institutioner der deltager i evalueringen, en vurdering af hvordan de lever op til de opstillede kriterier.

Appendiks D

Evalueringsgruppens medlemmer

Eva Hofman-Bang (formand), Direktør for Handelsskolen Ishøj og Taastrup. Medlem af Rådet for de Gymnasiale Uddannelser og næstformand i HFI (Interesseorganisationen for handelsskolernes ledelser) med ansvar for hhx-området.

Mats Holm, kvalitetsudvikler og koordinator, Skövde Kommun, Sverige. Har stor erfaring i undervisning og ledelse på voksenuddannelsesområdet. Arbejder med voksenundervisning i den kommunale forvaltning. Tidligere forstander for et Komvux (svarende til VUC). Leder af uviklingen af voksenuddannelse i "Kunskapslyftet" i årene 1997-2002. Deltaget i referencegruppen under det svenske uddannelsesministerium.

Lise Lund, amanuensis, ph.d., Institut for Pædagogisk Sociologi, Danmarks Pædagogiske Universitet. Ph.d.-afhandling: Vejledning og realisering af handlingsplaner - i et biografisk perspektiv. Er desuden forfatter til flere publikationer om voksenpædagogik, voksenvejledning og uddannelses- og erhvervsvejledning.

Inge Steen Mikkelsen, uddannelseskonsulent, Dansk Industri. Arbejder med områderne FVU, danskundervisning til tosprogede, integration samt statistik på uddannelse.

Anny Overgaard, studievejleder og underviser på avu, Herning HF og VUC. Underviser derudover på Alment Voksenpædagogisk Grundkursus. Pædagogisk konsulent for Amtscenteret for Undervisning, Ringkøbing Amt i områderne rådgivning og vejledning af voksenundervisere og undervisning af tosprogede elever.

Rapporter fra EVA

Danmarks Evalueringsinstitut har tidligere udgivet:

- *Skriftlige opgaver og vejledning*, december 2000, ISBN 87-7958-001-7
- *Social- og sundhedshjælperuddannelsen*, 2001, ISBN 87-7958-003-3
- *Socialrådgiver- og socialformidleruddannelserne*, 2001, ISBN 87-7958-008-4
- *Samarbejde og sammenhænge*, 2001, ISBN 87-7958-010-6
- *Sammenhænge og samspil*, 2001, ISBN 87-7958-011-4
- *Basisuddannelserne*, 2001, ISBN 87-7958-013-0
- *Historie med samfundskundskab i det almene gymnasium*, 2001, ISBN 87-7958-017-3
- *Fysik i skolen – skolen i fysik*, 2001, ISBN 87-7958-020-3
- *Overgange fra hhx og htx til videregående uddannelse*, 2001, ISBN 87-7958-015-7
- *Teknik og naturvidenskab*, 2001, ISBN 87-7958-024-6
- *Undervisning i pædagogik*, 2002, ISBN 87-7958-056-4
- *Efteruddannelse af lærere på erhvervsskoler og AMU-centre*, 2002, ISBN 87-7958-062-9
- *Det Teknisk-Naturvidenskabelige Fakultet ved Aalborg Universitet*, 2002, ISBN 87-7958-032-7
- *Profiler på hhx og htx*, 2002, ISBN 87-7958-033-5
- *Masteruddannelser*, 2002, ISBN 87-7958-073-4
- *Børnehaveklassen*, 2002, ISBN 87-7958-077-7
- *Datamatikeruddannelsen*, 2002, ISBN 87-7958-078-5
- *Agricultural Science*, 2002, ISBN 87-7958 079-3
- *Folkeskolens afgangsprøver*, 2002, ISBN 87-7958-076-9
- *Efter- og videreuddannelse af undervisere på mellemlange videregående uddannelser*, 2003, ISBN 87-7958-096-3
- *Pædagoguddannelsen*, 2003, ISBN 87-7958-100-5
- *Eksamensformer i det almene gymnasium*, 2003, ISBN 87-7958-104-8

- *Vilkår for pædagogisk udviklingsarbejde,* 2003, ISBN 87 7958-107-2
- *Engelsk i grundskolen,* 2003, ISBN 87-7958-113-7
- *Engelsk i grundskolen (delrapport),* 2003, ISBN 87-7958-114-5
- *Personlige uddannelsesplaner på tekniske erhvervsuddannelser,* 2003, ISBN 87-7958-115-3
- *Læreruddannelsen,* 2003, ISBN 87-7958-123-4
- *Tysk på universitetet,* 2003, ISBN 87-7958-118-8
- *Den internationale dimension i folkeskolen,* 2003, ISBN 87-7958-124-2
- *Specialundervisning for voksne,* 2003, ISBN 87-7958-128-5
- *Journalistuddannelserne,* 2004, ISBN 87-7958 140-4
- *Kvalitetssikring og kvalitetsudvikling af erhvervsuddannelserne,* 2004, ISBN 87-7858-150-1
- *Skriftlighed i gymnasiet,* 2004, ISBN 87-7958-157-9
- *Master of Public Health,* 2004, ISBN 87-7958-156-0
- *Idræt I folkeskolen,* 2004, ISBN 87 7958-158-7
- *Engelsk i gymnasiale uddannelser,* 2004, ISBN 87-7958-168-4
- *Auditering af DTU,* 2004, ISBN 87-7958-175-7
- *Audit of University of Copenhagen,* 2004, ISBN 87-7958-174-9
- *Undervisningsdifferentiering i folkeskolen,* 2004, ISBN 87-7958-162-5
- *Forberedende voksenundervisning,* 2005, ISBN 87-7958-210-9
- *Kommunernes kvalitetssikring af folkeskolen,* 2005, ISBN 87 7958-230 3

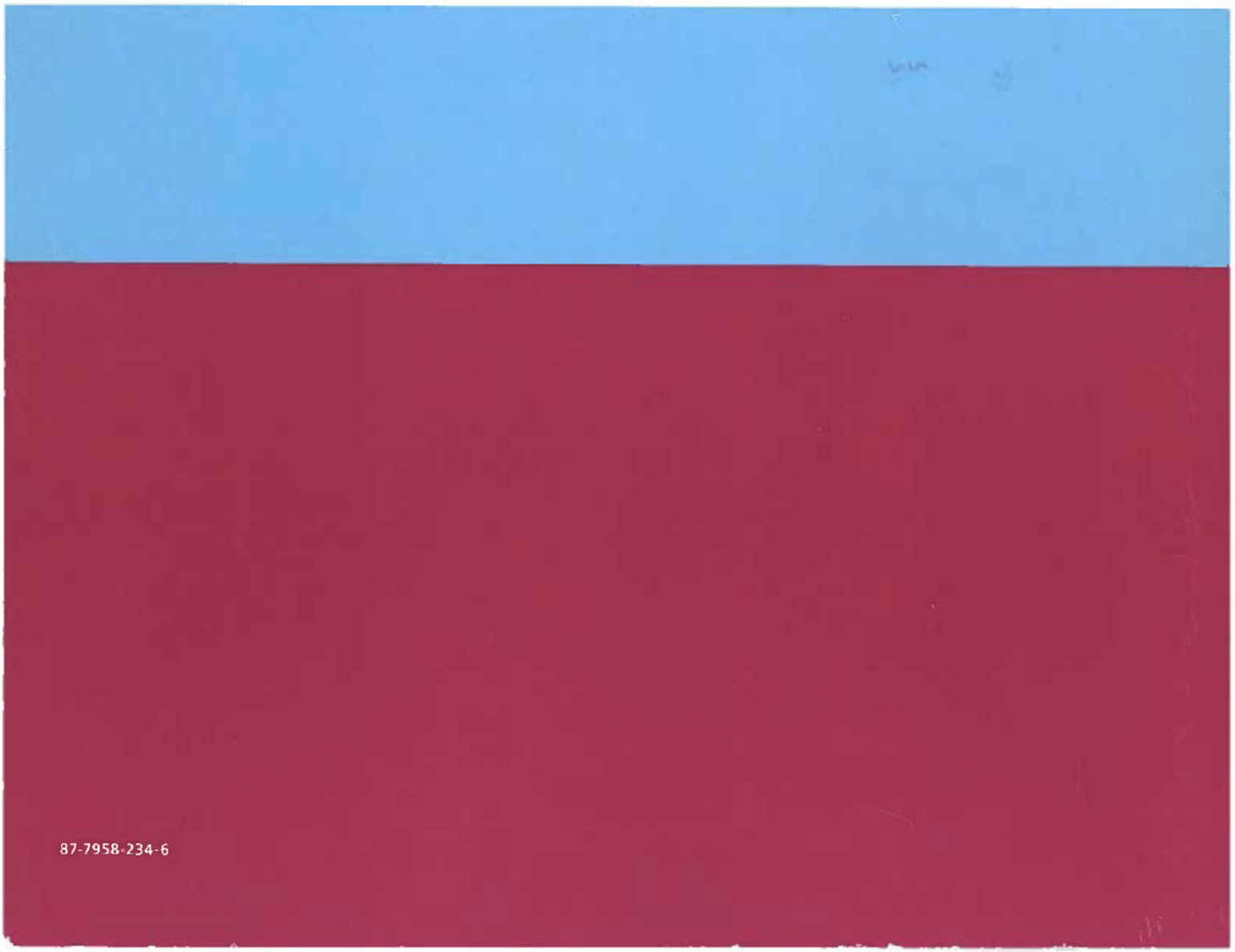
Rapporterne kan læses og bestilles på EVA's hjemmeside www.eva.dk eller bestilles hos alle boghandlere.

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

87-7958-234-6